

ANTON PANN

POVESTEA VORBII

DESPRE CUSURURI SAU URÂCIUNI

Aideți să vorbim degeabă,
Că tot n-avem nici o treabă.

Fiindcă

Gura nu cere chirie,
Poate vorbi orice fie.

De multe ori însă

Vorba, din vorbă în vorbă
Au ajuns și la cociorbă (vătrai de lemn)

Ș-atunci vine proverbul:

Vorba pe unde a ieșit
Mai bine să fi tușit.

De aceea

Când vei să vorbești, la gură
Să ai bi lacăt și măsură.

Adică:

Vezi bârna din ochiul tău
Și nu vorbi p-alt' de rău.

Spre pildă:

Când vei vorbi de mucos,
Nici tu să fii urduros.

Că nu e mai urât când cineva
Face pe frumos că e ponevos
Și pe cel urât că e aurit.

Altul iar

Trânțește cuvântul tronc,
Ca cloșca când face clonc.

Și se pomenește vorbind:

Frumoasă nor dobândiși,

Dar se uită cam piaziș.

Și că

După ce e neagră, o cheamă și

Neagă;

După ce e mută, apoi e și slută.

Sau

Urât meșter a croit-o,

Rău ciocan a ciocănit-o.

Sau

Bun ciocan te-a ciocănit,

Că frumos te-a potrivit.

Și

Urât tată a avut,

Să-i semene l-a făcut.

Sau

Fă-mă, tată, ca să-ți seamăn

Ca frate cu frate geamăn.

Dar însă

A semănat crastaveți

Și au răsărit scăieți.

Sau că

Tata avea armăsar,

Dar el a ieșit măgar.

Și așa,

Cu vorbe îmbolditoare

Îl atinge unde-l doare.

De aceea niciodată

Chelului despre chilie
Să nu-i spui vro istorie.
Și
Cu pleșuvul când vorbești
Tigvă să nu pomenești
Și nici
Să nu râzi de măgar cumva,
Că poate îl încaleci cândva.
Totdauna
Gura care e-mpuțită
Altui e nesuferită,
Că dacă
Mie-mi miroasă a floare,
Dar altuia a putoare.
Și în scurt,
Noi râdem de unul-doi
Și patruzeci râd de noi.
Pentru că
Nu este răsur să n-aibă cusur.

Primăvară,-ntâia oară roazele când înfloresc,
C-un fir merse la-mpăratul grădinaru-mpărătesc,
Care cu plăcere multă-n mâna sa cum l-a luat,
Totodată fără veste la un deget l-a-nțepat
Și întâia sa plăcere ce asupra-i o avea
I s-a-ntors în supărare, cu acel gust n-o privea;
Cum și către grădinarul zise:
— Iacă un cusur
Care n-ar fi cuviință ca să-l aibă un răsur;

Tu cam te pricepi la multe meserii grădinărești,
Ș-asta roză ghimpi să n-aibă n-ai putea s-o altuiești?

— Ba să poate, împărate,

— grădinarul a răspuns —

Și grădinăria are câte un secret ascuns.

— Nu știu, — împăratul zise

— asta este treaba ta,

Fă-l ca să-i lipsească ghimpii și un dar vei capăta.

Grădinarul dar să duse, puse-ndată, altui,

Să se prinză și să crească îndestul se nevoi;

În sfârșit el cu secretu-i a văzut c-a izbutit

Și mergând la împăratul duse un fir înflorit;

Care-n mâna sa luându-l, foarte bine i-a părut

C-a putut să-l altuiască după cum a fost cerut,

Dar la nas când îl duse, zise către grădinar:

— Ce fel? Acum văz că n-are cel mai mic miros măcar!

Grădinarul îi răspunse:

— Împărate, să trăiești,

Orice lucru firea-și schimbă când vei sta să-l altuiești

Și nimic iar nu se poate ca să n-aibă vrun cusur,

Arburi, plante, flori și oameni, astfel și acest răsur,

Care or ca-ntâi să-nghimpe și să fie cu miros,

Or nici un miros să n-aibă și să fie neghimpos.

Fiecare poartă câte un răvaș în spate.

Pe al altuia îl vede și pe al său nu-l vede.

Fiecare să țină mai cuminte decât altul.

Fiecăruia i se pare că copilul său e mai frumos,

d-ar fi cât de urâcios.

Și

Ce e frumos poartă și ponos.
Fiecare trage spuză pe turta lui.
Lesne a judeca pe altul.
Că
Nu te pricepi să împarți un pai la doi boi.
Și că
Cu ce dascăl lăcuiește
Așa carte-alcătuiește.
Așa e lumea asta:
Râde om de om și dracu de toți.
Dracu râde de porumbe negre și pe sine nu se vede.
Gura lumii numai pământul o astupă.
Fiecare să leagă unde îl doare.

Spun c-a fost odată un crai oarecare
Ce avea din fire un nas foarte mare;
El își vedea bine cusurul ce-l are,
Dar tot gândea cum că poate i să pare.
Supușii și alții, cării întrebare,
Că îi șade bine îl încredințase.
Căci cine-ndrăznește la unul mai mare
Să-i spuie de față cusurul ce-l are?
Tot pe acea vreme ș-în acea cetate
Era ș-o cocoană gheboasă în spate,
Ce o amăgise lingăii să crează
Că ea e în lume cea dintâe rază,
Cu poezii, versuri o încorunase
Ș-a se ținea zână o înfumurase.
Aceasta se duse la craiul odată,

Cu alt oarecine având judecată,
Și văzând că craiul hatâr ei nu-i face
Să vorbească-n parte-i după cum îi place,
Prerumpând cuvântul, zise cu mirare:
— Va - a - ai de mine, ce nas ai mare!
Pe craiul cu astă vorbă îl împunse,
Dar deocamdată nimic nu răspunse.
Ea însă părându-i că nu auzise
Între alte vorbe iară îi mai zise.
Craiul și aceasta o-nghiți cu noduri,
Ea nu-nceta însă de a-i da iar bolduri
Și mai zise iarăși:
— Ce ciudat îmi pare!
N-am mai văzut încă astfel de nas mare!
Se înăspri craiul și zise:
— Ccoană!
Știi că ești cu totul ciudată persoană!
Ce îmi tot spui mie că-mi e nasul mare
Și nu-ți vezi cocoașa ce-o porți în spinare?
Și judeci p-al altui, el Ț-e greutate.
Plecând ea să meargă și ieșind în tindă,
Zise craiul iară, privind în oglindă:
“Nu a fost minciună ce a zis neștine
Că greu se cunoaște cineva pe sine!”

DESPRE PEDANȚI SAU COPILĂROȘI

Pomul se cunoaște din roadă
Și omul din mintea neroadă.

Că el

Nici în cap ce nu-ți pocnește

A vorbi se pomenește

Și trânteste vorba,

Hodorog-tronc!

Ca o roată

De la o moară stricăță.

Și

Tot înșiri la gogoși,

Spuind despre moși păroși.

Și

Vorbește neisprăvite,

La-nșiră-te, mărgărite.

Adică:

Să ni se arate va

Că ar fi știind ceva.

Dar se cunoaște

Omul prost din vorbuliță

Și nuca din ușurință.

Pentru că

Judecata-i e oloagă,

Că-i lipsește-n cap o doagă.

Om în trup destul de mare

Și minte de copil are.

Știe vorbe să îndruge

Parcă tot la țîță suge.

Știe ca calul prost

Să ia hamul de rost.

E bătut la cap

Tocma ca un Țap.
Știe sfătuiri să dea
Cât știe și baba mea.
Ar vrea să facă și el,
Dar nu știe în ce fel.
Și el rosti de să plăti.

Povestea ăluia:

Zile înșirate, fire încurcate,
Pânză rău țesută și vreme pierdută.

S-o lovi, nu s-o lovi,
Na-Ț-o frântă că Ț-am dres-o.
Unde chiorăște și unde lovește.

Cel copilăros totdeauna
Gândește-n mintea-i adâncă
Numai el pâine mănâncă,
Și alții mănâncă paie
Ca vitele din copaie.

Dar însă

Vorba-n colțuri și rotundă
Fără cercuri se înfundă.
Doi precupeți tineri se-ntovărășiră
Și după negoțu-și prin țară ieșiră.
Colindând prin sate în lunga lor cale,
Odată-nserară la un sat p-o vale,
Și să mâie noapte au tras împreună
La o casă care le-au părut mai bună,
Unde-n bătătură le ieși-nainte
Un bătrân de treabă și foarte de cinste.
Îi priimi bine, îi băgă în casă,

Și ei îi cerură întâi ș-ntâi masă,

Zicându-i:

— Tătuță! suntem flămânzi tare,

Fă bine,-ngrijește de ceva mâncare.

Bătrânul le zise:

— Sedeți, fiți în pace,

Că despre mâncare vom face ce-om face.

Până când dar masa moșul să le puie,

De vro veste nouă întrebă să-i spuie.

Vorbind una-alta cu toții-mpreună,

Ca și unii-alții cândva când s-adună,

Ieșind din ei unul afară la treabă,

Moșul găsind vreme pe cellalt întreabă, Zicându-i:

— Jupâne! voi frați sunteți poate,

Că vă văz prea bine semănând la toate?

Tovarășu-i zise cu scârbă într-însul:

— Aș! n-aș mai vrea frate să am și ca dânsul,

Că atât doar are, chip și trup ca omul,

Dar poți să-i dai paie ca și la tot boul.

Vorbind ei, sosește cel ieșit afară

Și îndată vorba între ei schimbară.

Puțin daca trece și aceștia iese,

Moșul iarăși, care curios fusese,

Așmeni ș-acestui face întrebare:

— Jupâne! — zicându-i — frați sunteți îmi pare?

Că semănați, uite, la chip, cu-ntregime,

Potrivți întocma și la înălțime.

Ș-acest iar răspunse:

— Ai greșală, tată,

Să-mi fie el frate n-aş vrea niciodată,
Că e măgar mare, care nu mai simte,
Să-i pui să mănânce tărițe-nainte.
Auzind bătrânul aceste cuvinte,
Către unul-altul nedându-și ei cinste,
Se scoală îndată, caută copaie,
Merge și o umple până sus cu paie,
Mai ia încă ună, se duce cu dânsa,
Apucă și pune tărițe într-însa,
Și cu amândouă intrând el în casă
Le puse-nainte pe pat fără masă.
Ei, văzând aceasta, îl întreb deodată:
— De ce ne pui aste înainte, tată?
— Pofțiți, — el răspunse — că va dau eu încă,
Boul și măgarul de aste mănâncă.
Iar ei începură-n ochi să se privească
Și unul de altul fața să-și roșască.
Bătrânul atuncea gura-și întremează,
Și învățătura astfel își urmează
Zicând: — Copii tineri! Rău să nu vă pară
De această glumă ce-o fac astă-seară,
Că, cât are omul în lume viață,
Tot mereu învață și nu se învață;
Și voi de aceasta aveți trebuință,
Numai d-ați lua-o cu bunăvoință.
Deși nu-s atâtă înțelept, cuminte,
Dar tot poci a zice două-trei cuvinte.
De sunteți tovaroși or frați, eu n-am treabă,
Cum vreți puteți zice la cine vă-ntreabă.

Decât zic, e bine că omul vrodată
P-alt să nu defaime, să-i puie vro pată,
Și mai mult p-acelea care-l însoțește
Sau altfel cu dânsu-mpreună trăiește.
Că cine-i de treabă cu prost nu s-adună,
Cinstea cu ocară nu pot fi-mpreună.
Cine își defaimă contovaroșia
Își arată însuși necuvioșia.
Că fieștecare cu cin' se-nsoțește,
Ca el prin urmare lumea-l prețuiește.
A umbla pe sine mai bun să se facă,
Defăimând pe altul nu poate să placă.
Că e o zicală mai de toți vorbită:
"Omul la om trage și vita la vită".
Atunci luând moșul copăile date,
Le puse-nainte pîine și bucate
Și îi cinsti bine după cuviință,
Făcându-i el astfel greșala să-și simță.
Carii cât trăiră tot îl pomeniră
Și aceasta înșiși ei o povestiră.

DESPRE VORBIRE

Îmbucătura mare să-nghiți
Și vorba mare să nu o zici.

Deși

Îmbucătura cea mare
Se înghite cu-necare.

Căci

Vorbele celor mari sunt ca zmochinele de dulci,

Iar vorbele celor mici sună ca niște nuci.

Zice un înțelept:

Sau taci, sau zi ceva mai bun decât tăcerea!

Și

Dacă vei să trăiești liniștit, să nu vezi, să n-auzi, să taci.

Vorba-și are și ea vremea ei,

Iar nu să o trănțești când vei.

După proverbul turcesc:

Sioileiesem soiz olur, sioilemeisem dert olur,

Adică:

De voi zice, vorbă să face, de nu voi zice, venin să face.

Și cum zice românul: Limba vacii este lungă,

Dar la coada-și tot n-ajungă.

Și iarăși,

Sarea-i bună la hiertură,

Însă nu peste măsură.

Că

Unde este vorbă multă,

Acolo e treabă scurtă (puțină).

Totdauna

Cine are limbuția,

E mai rea decât beția.

Unul ca acela

Parcă se pune la cioarbă

Una-ntr-altă tot să soarbă,

Asfel nu-ți dă pas de vorbă.

Până-și găsește să-i zică:

Stăi, că nu Ț-e gura chioară,

Ține rîndul ca la moară.

Aici la rîșniță nu e,
Care cînd o vrea să puie.

Limbutul

N-are cine să-l asculte
Și el spune,-ndrugă multe.

Și

Silă de vorbă își face,
Tot să troncănească-i place.

Parcă

A mîncat picioare de găină.

Ș-îl tot răcăie la inimă.

De aceea

Săracul n-are nici haină,

Nici la inimă vro taină.

Totdauna

Vorbele cele ferite

În piaț ș-în moară-s vorbite.

POVESTEA ĂLUIA

Într-un oraș oarecare,
Ca și Bucureștiul de mare,
Unde lumea în piaț iese
Și-ncoaci-încolo să țese,
Pintre cei ce vînd produse
Și fel de feluri de fructe,
Unde răsună haznale

Trântindu-se pe tablale,
Unde unii iau, dau, număr,
Alții încarc braț, mâini, umăr,
Unde glasuri și guri multe
Nu stau să se mai asculte,
Vorbind orice-n gură mare,
Altul de ei habar n-are,
Unde mulți casc guri degeabă
Și de sănătăți să-ntreabă,
Aici și-eu ca lumea toată,
Într-o zi umblând prin gloată,
Ș-ascultând cum vorbea unii
Cu glasuri mari, ca nebunii,
Văzui doi inși se-ntâlniră
Și cu zâmbet se opriră,
Căciulile își luară
Și astfel se salutară:
— Bună ziua, mai neavere!
— Îți mulțănesc, dragă vere!
— Ce mai faci, cum îți mai pasă,
Sunt toți sănătoși p-acasă?
— Tari, mari, neavere, ca piatră,
Mănânc cenușe pe vatră.
— Dar tu, mare, dragă vere
Ai de mâncare, de bere?
Cum o duci cu sărăcia?
Ce-ți mai face calicia?
— Sănătos, voinic sunt, vere,
Și trăiesc după putere,

De sărăcie nu-mi pasă,
Că şade supt pat acasă,
Au ouat ş-acum cloceşte,
Ce-o vrea Dumnezeu sporeşte.

Şi de multă datorie,
Umblu beat de bucurie.
— Ba ca să zici, măi neavere.

Vesel eşti, or am părere?
— Dar or nu vezi? Ce pustie!

Tu o să mori în prostie.

Apoi, te uită la faţă
Şi mă-ntreabă de viaţă.

— Ba te văz cu faţa vie
Şi, de deochi să nu-ţi fie,
Eşti la piele ca curcanul,
Galben de gras ca şofranul.
Dar ce mănânci de ţi-e bine

Şi eşti numai os şi vine?

Ce bucată îţi prieşte,

Aşa de te-ngălbeneşte?

— Şi asta mă întrebi încă,
Nu ştii omul ce mănâncă?
— Negreşit, nici fân, nici paie,

Nici bea apă din copaie,

Ci mămăligă cu ceapă

Şi un căuş, doi, cu apă.

— Ba, ba, vere, mă cam iartă,

Că nu ţ-e fasolea hiartă,

Eu am mâncat, ce să cheamă,

Un mezelic de pastramă
Cu un dumaticat de pâine,
De sunt patru zile mâine,
Și uite pe loc mă dete
La o pustie de sete;
Nu faci tu vrun fleac de cinste,
Ca să-mi ud măcar un dinte?
— Bucuros, cu voie bună,
Dar în buzunări nu sună,
Că croitorul, ovreiul,
Mi le-a cusut cu temeiul,
S-au spart păn' la săptămâna,
Făr' să bag într-înșii mâna;
Punga, care n-o am iară,
S-a bolnăvit d-astă-vară
Ș-au ajuns într-o slăbire,
De nu-și poate veni-n fire.
Și dintr-asta, cum să vede,
Îți spui dreptul, de m-ai crede,
De când n-am văzut paraua,
I-am uitat cum e turaua.

— Tpiul la dracu, pentr-o pungă
Ținuși un ceas vorbă lungă,
Aci în mijloc de cale;
Nu intrarăm colea-ncaile
La aceea ospătărie,
Unde pe perete scrie:
“Azi bem și mâncăm bucate

Pe parale peșin date,
Și mâine, fără cârteală,
Ospătăm pe cicăleală?”
Asfel zicând, se-mbiară
Ș-a se ospăta intrară.
Mă făcui și eu cu treabă
Și-ntrai după ei în grabă,
Să văz ce-o să se urmeze
Și cum o să ospeteze.
Șezând dar eu de o parte
Și ascultând de departe,
Văz, ei după ce cerură
Mâncare și băutură
Și se săturară bine
De toate, cum se cuvine,
Au venit să-i socotească,
Ospățul ca să-și plătească.
Neaverea se scoală-ndată
Și pe perete arată,
Zicând: — Domnule, azi scrie
Ca să bem pe datorie,
Fiindcă ieri fuse anul
De când trântii coala banul,
De-ți plătii cum se cuvine
Și te-ai mulțămit de mine.
— Domnule, — birtașul zise —
N-ai înțeles cele scrise;
Ia mai citește o dată
Și vezi, zice ș-azi cu plată

Și iar ca ieri mai la vale
Că mâine fără parale?
— Jupâne, — zise neaverea —
Zi orcum Ț-o fi plăcerea
Și sporește cât de multe
Cui o vrea să te asculte.
Nu trebuia să-mi scrii mie
Vorbe cu economie,
Că fiecare cap n-are
C-al dumitale de mare,
Să judece cele scrise,
Că sunt după cum zici zise,
Ci pe șleau le înțelege,
Fără să le mai deslege.
Iacă eu unul sunt care
N-am înțeles ce tâlc are,
De aceea nici n-am vină,
Dumneata ești de pricină,
De venii făr' de parale
După scrisurile tale.
Că-mi este urât, nu-mi vine
Să port parale la mine,
Ba nici acasă în ladă
Nu-mi plac bani să văz grămadă,
Ca și acum, bunăoară,
Nu e în ea para chioară;
Dar cântecul dumitale,
Fiindcă cere parale,

Și eu iar, deocamdată,
Ț-oi cântă ceva drept plată.
— Ce spui? — birtașul îi zise,
Strigând (cum se necăjise) —
Să-mi cânți cântece pe plată?
Bani, că te-ncaier îndată!
Eu am dat bani pe bucate,
Nimeni nu-mi dă pe cântate;
Haide, zic, parale scoate,
De nu, te despoi de toate.
Neaverea sfecli de frică,
Gândi, hai, îl ia de chică;
Și-ncepu cu binișorul
Să moaie pe negustorul,
Zicând: — Jupâne, mă iartă,
Aici nu încape ceartă,
N-am plecat pe uș-afară,
Ca să mă iei la ocară;
Stăi, aici e învoială,
Noi să facem o tocmeală,
Să-ți cânt și, dacă nu-ți place,
Atunci fă-mi orce-mi vei face,
Iar de-ți va fi pe plăcere,
Atunci n-ai nimic a-mi cere;
Am un cântec, s-auzi numa,
E nou, făcut chiar acuma,
Ia să încep și ascultă,
Că nu e cu vorbă multă.

Aşa el tuşi dodată
Ş-începu să cânte-ndată:
“ Toată vara fără treabă,
O pierdui ca un nerod,
Câţi umbla-nhaitaţi degeabă,
Eu eram cu ei pe pod.
Dacă mi să făcea foame,
Eu la masă mă duceam,
De la supă pân’ la poame
Închinam şi chef făceam.
Câte basme firoSCOŞii,
Undeva spunea-n vileag,
Şi eu ca năbădăioşii
Alergăm s-ascult cu drag.
Dacă mi să făcea foame,
Eu la masă mă duceam,
De la supă pân’ la poame
Închinam şi chef făceam.
Îmi plăcea la cântecele
Să ascult; când auzeam
Frunză verde trei lălele,
Alţi cânta, eu chiuiam.
Dacă mi să făcea foame,
Eu la masă mă duceam,
De la supă pân’ la poame
Închinam şi chef făceam.
Nu-mi venea să şez în casă,
Nici de lucru să m-apuc,
Lumea unde sta mai deasă,

Mă grăbeam iar să mă duc.
Dacă mi să facea foame,
Eu la masă mă duceam,
De la supă pan' la poame
Închinam și chef făceam.
Câțiva bani ce-aveam în ladă,
Să-i păstrez nu mai gândeam;
Tot luam des din grămadă,
Cheltuiam, galant eram.
Carne cumpărăm și poame
Și acasă le duceam,
Dacă mi să facea foame,
Beam, mâncam și chef făceam.
Vreme bună pe cât fuse,
Eu la iarnă n-am gândit;
Când din pungă tot să duse,
Iacă și ea a sosit.
Dacă mi să face foame,
Privesc masa când mă duc,
Nu e supă, nu e poame,
N-am o dată să îmbuc.
Ies pe poduri, viu acasă,
Văz ca și afară frig,
Nu e pâine, nu e masă,
N-am ce să fierb, ce să frig.
Nevasta acum îmi strigă:
«Bărbate, lemne, mălai»,
Pruncii: «pâine, mămăligă»,
Îmi zbier toți și-mi fac alai”.

Sfârșind cântecul, neaverea

Întreabă să-și dea părerea

De i-a plăcut cântecelul,

Iar de nu, să-i schimbe felul.

Birtașul îi zise iară:

— Bani, bani, și curând afară!

De cântec nu-mi pasă mie,

Plătește-mi cu omenie,

Iar de nu, ieși cu necinste!

Ai înțeles de cuvinte?

Scoate colea pungulița,

Fă-o să-și caște gurița,

Să verse din gât dulci glasuri,

Soprani, secunde și basuri,

Să vezi cum mă-mpaci cu ele,

Iar nu cu seci cântecele.

Neaverea nu zăbovește,

Ia punga și-o descrețește

Binișor cu două dește,

Cântând vorbele aceste:

— Deschide-te, punguliță,

Cască draga ta guriță,

Răsună frumos din corde

Ale tale dulci acorde

Și scoate acele glasuri,

Soprani, secunde și basuri,

Birtașului cum îi place,

Ca cu mine să se-mpace.

El încă nu îsprăvise,

Dar birtaşul sărind zise:
— Ha, vezi, ast cântec îmi place,
Asta pentru mine face,
Dar nu d-alde pierde-vară,
Fire-ai cu el de ocară!
La aste vorbe, neaverea
Sare îndată cu verea
Ş-apucă pe uş-afară,
Zicând: — Ne plătirăm dară.

Este o zicală:
Boul se leagă de coarne şi omul de limbă.

DESPRE VORBIRE IARĂŞI

Din vorbă în vorbă, vorbă se deschide,
Din vorbă în vorbă iese adevărul.
Din vorbă se face fapta şi din faptă vorba.
Cuvântul e ca vântul, nu să ajunge nici cu armăsarul, nici
cu ogarul.
De multe ori limba taie mai mult decât sabia.
Limba oase n-are şi oase sfăramă.
De aceea
Puneţi frâu la gură şi lacăt la inimă
Căci
Gardul are ochi şi zidul urechi.
Vorba rea să duce ca glonţul.
Ce să naşte p-întunerec trebuie să se vază la lumină.

Și boul are limbă mare, dar nu poate să vorbească.

De aceea

Taci, să-ți fie casa casă și masa masă.

Glumele să-ți fie ca sarea-n bucate.

Ca să nu-ți zică cineva:

Vorbe bune dar nesărate.

Nu e meșteșug a găti mâncare, ci e meșteșug a o potrivi
din sare.

Limba îndulcește, limba amărește.

Cu rămă mică se prinde peștele mare.

Vorba dulce mult aduce.

Doi călători într-o vreme merindele isprăvind

Și lângă un sat p-o vale cu caii lor poposind,

Zise unul:

— Tu șezi, vere, și mai ia seamă de cai,

Ca eu mă duc l-acea casă să cer o pâine încăi,

Că d-alde alte bucate crez că aici nu găsim,

Ci cu ce vom putea astăzi să ședem și să prânzim.

Mergând el, vede muieră în mâini cu un făcăleț

Stând, judecându-și bărbatul cu răstiri, cu grai semeț;

Iar bărbatu-i se vârâse pe supt pat, de frica ei,

Și se bocea cu glas mare, ca pruncii cei mititei.

Călătorul, de la ușă această scenă privind,

Între multa lui mirare zise muierii grăind:

— Ucigă-te crucea, drace! (Și se închina mereu.)

Ia stăi, femeie, așteaptă, ce faci, pentru Dumnezeu!

Cum poți tu să-ți bați bărbatul?

Oaie e el, vacă, țap?

Au nu știi că el îți este dat ție să-ți fie cap?

— Tocma d-aceea — ea zise — de-mi voi bate capul eu,

Cui ce-i pasă? Că poci face ce voi vra cu capul meu:

De-l voi lovi de perete ori de vreun bolovan,

La această n-are treabă să mă judece Nan, Bran:

Dar tu ce cauți aicea, ia cară-te din ăst loc,

C-apoi încarc făcălețul în spinarea ta pe loc.

— Am venit — el îi răspunse — ca să te rog de ceva,

Să ne dai turtă or pâine, de vei fi având cumva,

Că am isprăvit merindea ce o aveam pentru drum,

Nici ață n-am tras prin gură de aseară pân acum.

— Piei d-aici! — zise muierea — dacă ai fost cerșetor,

Ce ai venit la casa mea să te faci judecător?

Și cu zicerea această, asupra-i se repezi,

Ca să-l facă mai cu poftă în acea zi a prânzi;

Care de nu fugea-ndată, precum venea ea să dea,

Vro câteva făcălețe în spinare-i grămădea.

Ducându-se el în fugă și la celalt ajungând,

Câte i se întâmplase le spuse toate pe rând;

Iar tovarășul său rise și-îi zise:

— Geabă trăiești!

Nu știi să te porți, frăție, cu firile omenești;

Și cu tine mor de foame!

Dar șezi tu, eu să mă duc,

Și să vezi acum îndată bucate cum îți aduc.

După ce zise el astfel, plecă și-acolo mergând

Găsi pe muierea încă pe bărbatu-și judecând,

Stând el și privind din ușă, zise:

— Ba prea bine,zău! Ești bună de-l lași să plângă și-îngădui să-ți stea buzău;

Dar nu ca la satul nostru, când îl vede supt pat tras,

Ți-l îmboldește și-l bate până nu mai scoate glas,

Ba încă îi poruncește și îi zice hotărât

Să-i cânte și cocoșește cum stă acolo vârat.

Cum îl auzi muierea, lasă acel făcăleț

Ș-începu să-l îmboldească cu un băț mai lunguleț,

Dând și strigând către dânsul:

— Dar nu taci, mă, n-auzi tu?

— Nu tac, fă, nu, — el răspunse către ceea ce-l bătu

— Că nu-s muiere ca tine, ci-s inimă de voinic,

Bate-mă orcât îți place, că asta eu tot o zic.

— Iartă-l, — îi zise streinul — e sărmanul nătărău!

Nu știi că este o vorbă, degeaba bați fierul rău!

Tu îi zici rasă, el tunsă, și niciodată nu poți

Prostia cea din născare din capul lui să o scoți.

Pe când zicea el acestea, femeia stând și-ascultând

Se-ntoarse către bărbatu-i și îi zise cu cuvânt blând:

— Ai văzut tu om de treabă, cuminte și înțelept?

Ai auzit vorbe bune? Asculți cum judecă drept?

De ce nu avusei,

Doamne, parte d-astfel de bărbat,

Să mă las el să mă bată, iar nu eu să stau să-l bat?

Văzând streinul acum că femeia s-a-mblânzit,

Socoti că este vremea să-și capete de prânzit

Ș-îi zise: — Te-aș rugă, dragă, de ți să-ntâmplă cumva

Vro bucățică de pâine, or turtă, or altceva,

Să-ți faci pomană cu mine, că și-aseară n-am cinat,

Am avut ceva merinde, dar cu drumul s-au mâncat.

— Bucuros, ea îi răspunse și scoase turta pe loc,

Ii dete totdeodată și friptura după foc.

— De vei — urmă ea a-i zice — aici să șezi să prânzești,
Îți dau lapte dulce, acru și zmântână de poftești.
— Ba, ba destul — el îi zise — și îți foarte mulțănesc,
Calu-mi este la pășune ș-acolo merg să prânzesc.

Așa el de la femeia prânzulețul câștigând
Și la tovarășul care îl adăsta ajungând,
— Iacă, prietine, — zise — dacă știi cum să te porți,
Bucățică chiar din gura lupului poți să o scoți.

De aceea zice:

Cu o lingură de miere mai multe muște prinzi decât cu o bute de oțet.

Nu te amesteca nepoftit în vorba altora.

Că

Nepoftitul scaun n-are.

Unde nu-ți fierbe oala, nu-ți băga lingura.

Nu te amesteca ca mărarul în toate bucatele.

De multe ori gluma înjură muma.

Și

Gura aduce ura.

Nu vorbi pe dintregul ca baba chioară.

Că să găsește vreunul de

Îți umflă ceafa de pumni și spatele de ciomege.

Și

Pin' la împăratul, rabzi încăieratul.

Ș-apoi

Bătaia și ocară nu se întoarce niciodată.

Șarpele, până nu-l calci pe coadă, nu să-ntoarce să te mușce.

Furnica cât e de mică și tot, dacă o calci pe picior, capul își ridică și te pișcă.

Însă

Să vorbească și nea Chilom, că și el e om.

Dar

Toată paserea pe limba ei pierde.

O slugă flecară pe unde slujise

Toți tot îl bătuse și tot îl gonise,

Încât dintr-aceasta prea rău ajunsese,

Hainele pe dânsul toate să rupsese.

Un negustor astfel portul prost văzându-i,

Odată-ntâlnindu-l l-a-ntrbat, zicându-i:

— Ce o fi pricina de nu-ți merge bine?

Că eu te știu încă de copil pe tine,

Bețiv, curvar nu ești, cărți nu joci, îmi pare,

Cum putuși ajunge-n așa proastă stare?

De ce nu-ți vâri capul la vrun om de treabă

Și tot umbli razna pe drumuri degeabă?

— Jupâne, — el zise — nu-mi e altă vina

Decât căci spui dreptul e toată pricina.

Minciuna nu-mi place, vorbesc adevărul.

D-aceea oriunde mă pisez ca mărul

Și mă dau îndată pe poartă afară,

De nu-mi găsesc locul și pacea în țară.

Îi zise lui omul, auzind aceste:

— Că spui adevărul nici un rău nu este,

Așa slugă mie chiar îmi trebuiește

Si de vei, d-acuma vin' de te tocmește.

Să tocmiră-ndată și se învoiră,

În două-trei vorbe zapisu-ntăriră.

Deci îl luă omul ca să-l procopsească

Și plecă cu dânsu-n piaț să târguiască.

Cumpără, îi dete un codru slănină

Și într-o hârtie puțină făină,
Zicându-i: — Na, du-le acestea acasă
Și zi să gătească ceva pentru masă.
El, dacă se duse la a sa stăpână,
Se uită la dânsa, dându-i-le-n mână,
Și văzând că cată cam piezis din fire,
Începu să-i zică ei și să se mire:
— Aolio! cum cauți chiar ca o găină,
C-un ochi la făină și alt la slănină!
Ea cum îl aude, luând furca, sare
Ș-îl încarcă bine cu ea pe spinare,
Strigând: — Auzi vorbă! auzi fleac odată!
Tocma un ca tine de min' joc să-și bată!
Afară! afară! Slugă blestemată,
Să nu-mi calci în curte, că-ți sparg capu-ndată.
El fugind pe poartă în drum se oprește,
Iaca și stăpânul său îl întâlnește.
Îl întreabă:
— Ce e? Că l-a gonit zise.
Scărpinându-și locul unde îl lovise.
— Dar de ce pricină? — stăpânul întreabă
— Pe bună dreptate, or așa, degeabă?
— Văz eu, — el răspunse — e cum se vorbește:
Cine spune dreptul loc nu-și mai găsește.
Auzind stăpânul din ce i-a fost plânsul,
Începu să zică astfel către dânsul:
— Ba nu-ți e, sărmane, nimenea de vină,
Ci gura-ți, flecară, este de pricină;
Să spui adevărul altă se-nțelege,

Nu de unul ș-altul omul să se lege;
Gura ta te bate ș-o să te mai bată
Dacă ea îți este flecară odată.

DESPRE MINCIUNI ȘI FLECĂRII

Omul care e flecar
Troncănește ca un car.
Îl auzi numai:
Hodorog-tronc! vorba îndată,
Ca moara când e stricată.
El
Pentr-un șoarece se-nnoadă
Și jură că n-are coadă.
Și
Încornorează țânțarul
De ți-l face cât magarul.
Sau
Vei, nu vei, el cu d-a sila
Face musca cât camila.
Și
Purecile când îi place
Cât un elefant îl face.
Da însă
Cu minciuna or prânzești, or cinezi,
Pe amândouă nu le închelbezi.
Căci
Vremea cu încetul poate

Să le descopere toate.

Și mai vârtos

Minciuna are și ea pe unde se trece.

Povestea ăluia:

Umblă la grădinar crastraveți să vânză,

Și lui de dâșii îi este acră rânza.

Minciuna ca glonțul în apă se afundă

Și îndată ca frunza iese în undă.

Și

Sulița orișiunde

Nu să poate ascunde.

Dar însă

Mincinos pe mincinos nu poate înșela.

Un mincinos stând odată zise altui mincinos:

— Prietene, vezi tu turnul acel nalt și luminos?

— Da, acesta îi răspunse; și iar îl întrebă el:

— Dar vezi tu tocma în vârful-i cum umblă un șoricel?

— Ce mai minciună cu coarne, — zise prietinel său —

Că eu abia zăresc turnul, necum șorecelul tău;

Însă îl auz prea bine cum umblă-n tropot, încât

Parc-ar bubui o toabă ș-ar avea clopot la gât.

— Te crez, acel îi răspunse, văzându-se înfundat,

Fiindcă nu-și găsi omul cu minciuni de înșelat.

După proverbul ce zice:

A umblat cât a umblat,

Dar acum i s-a-nfundat.

Un împărat mare către răsărit,

Care în vechime a fost prea vestit,

Având moștenire de la moși-strămoși

Un inel în deget din cei mai prețoși,
A căruia piatră făcea la minuni,
Tămăduia boale, vindeca nebuni;
D-aceea-mpăratul purtându-l cu drag
Și fiind în toartă puțințel cam larg.
Jucându-i în deget, într-o zi căzu
Cine știe unde, și el nu văzu;
După ce-n palatu-i cătând obosi
Și nu fu puțință deloc a-l găsi,
Puse om îndată cu un trâmbițaș
Ca să publiceze strigând prin oraș
Cum să împăratul, pe uliți umblând,
A pierdut inelul, din deget căzând;
Și acela care îl va fi găsit
Cu-mpărătești daruri va fi dăruit,
Îi va da și aur oricât va voi
Și c-un palat mare îl va dărui.
Acestea pristavul pe când le striga
Și lumea s-auză spre el alerga,
Un cârpaci de cizme prea sărac fiind,
Care aci-n piață sta-ntr-un colț cârpind
Și copii o spuză împrejur-i stând,
Precum și nevasta-i cu dâșii șezând,
Așteptau să vie niscăi vechituri
Și să ia parale după cârpituri,
Ca să nu mai țipe, să cumpere pâini,
Pre toți să-i împace, dându-le prin mâini;
Auzând atuncea pre pristav strigând,
Ș-împrejur copiii de foame plângând,

Le dete o gură să tacă din plâns,
Să-nțeleagă lumea pentru ce s-a strâns,
Ș-în urechi sunându-i că publicuiesc
De inel și darul cel împărătesc,
Începu să strige:
— Nu mai publicați,
Eu îl știu inelul, nu-l mai căutați.
Ei cum aud gura-i, cu toți îl apuc
Și la împăratul îndată îl duc.
Iubita-i nevastă-n urma lor să ia,
Să roagă să-l lase, zicând, vai de ea:
— N-ascultați la gura-i, nu credeți de el,
Că nimic nu știe de acel inel.
Ei însă la vorba-i nici n-au ascultat,
Ci la împăratul l-au înfățișat,
Zicând că acesta a mărturisit
Precum ca inelul el l-ar fi găsit.
Iar cârpaciul care era cu acești,
— Împărate! — zise — mulți ani să trăiești,
Nu că-l știu inelul, nici l-am găsit eu,
Ci-l poci ghici numai cu zodiacul meu:
Să ți-l spui anume cine l-a găsit
Din minutu-n care din dești ți-a lipsit;
Decât nu să poate să-ți ghicesc pe loc,
Ci patruzeci zile cer să-mi dai soroc
Și pe toată ziua să-mi dai și tain (mertic),
Adică pe lângă pâine, rachiu, vin,
Ș-un găscan cu varză, gras, fript la coptor,
Atât docamdată îți cei ajutor;

Ș-în sorocul care îl orânduiesc
Cu încredințare hoțul ți-l ghicesc.
Acestea dar cereri care l-a propus
Porunci-mpăratul ș-în faptă s-au pus;
Rândui pe unul regul-a păzi
Să-i ducă merticu-n fiecare zi.
Și mergând cârpaciul la bordeiul său,
Începu nevasta să-l ție de rău,
Zicând: — Vai de tine! Ce-ți veni să lași
Să ție de foame bieții copilași,
Să sari ca nebunii, în nevoi să-ncapi,
Să-ți răpui viața și mormânt să-ți sapi?
Că-n urma veniră mușterii vro trei,
Având să-și cârpească, parale să iei.
El curmându-i vorba:
— Ci ia taci, — i-a zis —
“Cine ce-o să tragă, la cap îi e scris”;
Taci de cârpacia cu al ei venit,
Sunt sătul de dânsa, ea m-a-mbătrânit;
De azi înainte nu-mi suna-n urechi
Ca să-mi câștig pâinea din cârpituri vechi;
Cârpaci nu-mi mai zice, ci zi-mi ghicitor,
C-o să mănânci găște fripte la cuptor;
Că-n toată viața am muncit mereu
Ș-un găscan cu varză n-am mâncat și eu,
Dar cum zisei astăzi că știu să ghicesc,
Câștigai merticul cel împărătesc;
Patruzeci de zile soroc am cerut
Să ghicesc inelul care l-a pierdut.

Îi tăie ea vorba:

— Dar ce, nebun ești?

Și de unde naiba știi tu să ghiceti?

Tocma pe-mpăratul s-amăgești te pui,

N-ai gândit că viața o să ți-o răpui?

— Tocma chiar d-aceea — îi răspunse el —

Voi să-mi fie moartea prin acel inel,

Că ce-mi e folosul dacă am trăit,

Alt decât necazuri, ce am dobândit?

Ca sărac necazuri iarăși o să strâng,

Știu că nu voi râde, ci tot o să plâng;

Decât s-am viață patruzeci de ani,

Jinduit de toate ca un fără bani,

Patruzeci de zile mult mai mult plătesc,

Când vor fi trăite după cum doresc;

Așadar vro jale n-o să am că mor

Mâncând fripturi grase, ca un ghicitor.

— Și pentr-o mâncare — îi răspunse ea —

Te lepezi de suflet, lași dracii să-l ia?

Pentru o friptură pe Dumnezeu lași

Și fără de milă pe ăști copilași

Să umble pe drumuri flămânzind săr mani

Și să te blesteme cât vor avea ani?

— Ia lasă, nevastă, — îi răspunse el —

Poate să va-ntoarce roata în alt fel,

Patruzeci de zile avem la mijloc,

Câte nu se schimbă până la soroc?!

Tatăl meu în viață când orice făcea,

Îl auzeam numai că sta și zicea:

“Când va vrea norocul să-și întoarcă pasul,

Nu aduce anul ce aduce ceasul.”

Așadar (zic poate) va da Dumnezeu

Cumva să-l găsească, și iacă scap eu.

Când vorbea cârpaciul cu nevasta sa

Și gândea la găște fără a-i păsa,

Vizirul atuncea prea era-ngrijat

Pentru ghicitorul care s-a aflat,

Căci găsind inelul unul din slujbași,

Au putut să-l vadă și alți vro câțivași,

Mai pe urmă ș-altor dacă l-arătat

Mergând la vizirul cu toții l-a dat,

Patruzeci la număr fiind toți acești

Supt vizir ai curții cei împărățești;

Îndată vizirul la toți daruri dând

Îi și sfătuipe, către ei zicând:

— Să tăceți ca muții dintr-acest minut,

Cin’ vă-ntreabă, ziceți: Nu știu, n-am văzut.

Pentru că inelul, după cum era,

Să-l mai dea din mâna-i nu se îndura.

D-aceea vizirul era prea-ngrijat

Pentru ghicitorul care s-a aflat,

Nu cumva să spuie că acel inel,

Slujbașii găsindu-l, e ascuns de el.

Și așa vizirul la întâia zi

Rândui dintr-înșii a se repezi

Un slujbaș d-aceia l-acel ghicitor,

Să-i ducă găscanul cel fript la cuptor

Și să vadă dacă zice vrun cuvânt,

Căci nu-i venea parcă să dea crezământ.

Că va fi cârpaciul vreun ghicitor,

Trențeros văzându-l ca un cerșetor.

Mergând dar trimisul cel dintr-acea zi,

Cum intră pe ușe, alt nu auzi

Decât zise numai:

— Iacă-n căpătâi

Ne veni pe ușe numărul întâi,

Și pân' la patruzeci, numărul bătrân,

Trei zecimi și nouă încă ne rămân.

Adică cârpaciul asta o zicea

Numărând găscanii carii aducea.

Dar trimisul altfel vorba i-a-nțeles,

Ca cel cu pricină fiind mai ales;

Și mergând îndată foarte îngrozit

Vizirului spuse că: — Am auzit

Zicând eu sunt unul ce știu de inel

Și treizeci și nouă încă știu de el,

Și că din acești toți care mai rămân,

Tocma cel din urmă este mai bătrân.

Auzind vizirul pe acest trimis

Cum că ghicitorul în astfel a zis,

A crezut îndată cum că negreșit

Ghicitorul este mag desăvârșit;

Și cuprins de groază stând tot se gândi

Ce o să se-ntâmple de s-o dovedî,

Cum că împăratul pe el și pe toți

O să-i pedepsească ca pe niște hoți;

Socotind acestea, se înfiora

Și în neodihnă prea mare era;
Dar ca să se-ncrează și mai cu temei,
A doua zi altul trimise din ei
Să ducă găscanul cel fript la cuptor
Și să fure vorba de la ghicitor.
Deci mergând trimisul ș-în casă intrând,
Auzi îndată cârpaciul zicând:
— Ei iacă, nevestă, și numărul doi
C-a venit cu cinste în casă la noi:
Din patruzeci dară dacă îi scădem,
Treizeci și opt tocma încă mai avem.
După ce se-ntoarse și acest trimis,
Vizirului spuse:
— Iacă ce a zis,
Că am rămas tocma treizeci și opt noi,
Ș-am intrat în casa-i pân-acuma doi.
Auzind vizirul și acest cuvânt,
Și fără-ndoială dându-i crezământ,
După proverbul ce zise:
“L-a mai îngrozit o toană.”
“I s-a făcut fața ca pământul.”
“A-ngălbinit ca turta de ceară.”
C-acel care
“Se știe cu cuiul la inimă.”
Zicând:
“S-a îngroșat gluma.”
“Și de este glumă, dar nu e bună.” Deci,
Hotărî vizirul ca a treia zi
Să vază și însuși ce va auzi,

Și de gânduri multe tot fiind muncit.

Toată noptica deloc n-a dormit;

Iar de ziuă-ndată cum s-a luminat,

În necunoscute haine s-a schimbat,

Și, luând găscanul cel fript la cuptor,

Se duse cu dânsul el la ghicitor.

Ghicitorul iarăși ca și pân-aci,

Cum intră vizirul, capul își suci

Și văzând găscanul în gheveci adus,

Aburit, fierbinte ș-înaintea-i pus,

Zise: — Iacă astăzi să făcură trei,

Și treizeci și șapte mai avem din ei,

Pân-o veni vremea sorocului meu

Să ghicesc inelul, bun e Dumnezeu.

Auzind vizirul, negreșit gândi

Că taina ascunsă o va dovedi,

Ș-începu a zice:

— Jupân ghicitor!

Eu te văz prea bine că ești știutor,

Dar sunt la mirare de ce prelungești

Și nu vrei îndată lucrul să-l ghicești.

— Și eu mă mir singur

— îi răspunse el —

De tăinuitorul aceluia inel,

Cum de prelungește ș-îl ține ascuns,

Sau cum i se pare că va da răspuns

Când mâine-poimâine îl voi spune eu,

Oare nu gândește că-i va fi cu greu?

Eu n-am vrut dodată să-l arăt, gândind

Că-l va scoate singur, vremea prelungind.

Iar vizirul care sta ca slujitor:

— Prea bine faci, — zise — jupân ghicitor.

Dar dacă, spre pildă, ar veni cumva

Să-și dea taina ție-n vrun fel cineva,

Adică să-ți spuie că ar fi găsit

Undeva inelul și l-a tăinuit,

Și acum de frică ar voi să-l dea,

În vreo pedeapsă spre a nu cădea,

Vrun mijloc ai face ca să nu-l vădești,

Făr-a-i spune față și să-l izbăvești?

— O, Doamne!

— Răspunse bunul ghicitor

— Eu o știu pricina, frate slujitor,

Și tocma d-aceea vremea prelungesc,

Că îmi este milă lumea să muncesc;

Dar puteam inelul să-l ghicesc pe loc

Și bagăm d-atuncea pe mai mulți în foc;

Ci crez omenirii, că om sunt și eu,

Și greșim adesea toți lui Dumnezeu;

Dar el ne așteaptă să ne pocăim,

Nu ne pedepsește-ndată cum greșim,

Într-acest chip nouă pildă vrând a da

Că și noi asemeni să putem răbda,

Și cu bunătate să ne folosim,

Să nu grăbim rău-n grab să-l pedepsim.

Umilit, vizirul zise către el

(Scoțând totodată și acel inel):

— Iată dar inelul, că l-am găsit eu,
Și mă-ncrez în tine ca în Dumnezeu;
Ți-l dau d-acu-n mână fără' să mă sfiesc
Ș-o pungă de galbini iacă-ți dăruiesc,
Să faci cum vei face să nu mă vădești,
Că eu sunt vizirul cu care vorbești,
Și încă mai multe daruri o să vezi,
Num-această taină-n tine s-o păstrezi;
Îi vei da inelul or în ce chip știi
Și cu mine d-astăzi prieten să fii.

Îi zise cărpaciul: — Banii poți să-i lași,
Să mângâi cu dânsii acești copilași,
Iar inelul ține-l în păstrarea ta
Ș-în ce chip vom face îți voi arăta.
Numai de-mpăratul des seamă să bagi
Cam ce fel de lucruri mai mult îi sunt dragi,
Adică ce vite în curtea sa sânt,

Sau ce fel de păsări plăcerea-i încânt. Răspunse vizirul:

— Să-ți spui și acum:
Alte la plăcerea-i nu sunt nicidecum,
Decât în grădină-i lebăde având,
Merge, le privește cu drag când și când.
— Vezi, în ele,-ntr-una — îi răspunse el
— Vei băga pe gâtul-i pierdutul inel,
Însă tocm-atuncea când ți-oi zice eu,
Aproape de ziua ghicitului meu;
Și făcând aceasta după cum îți zic,
Să nu mai ai grije mai mult de nimic,

Rămâne asupra-mi orșice cuvânt,
Te-ncrede pe mine, că copil nu sânt.
Deci plecând vizirul de la ghicitor,
Împăcat de gândul cel îngrozitor,
Păzi ziua, ceasul cel orânduit
Să bage inelul cum l-a sfătuit;
Și când fu cârpaciul chemat la palat
Și la împăratul s-a înfățișat
Zise: — Împărate, mulți ani să trăiești,
Am ghicit inelul prin zodii cerești;
Nu e de om însă în vrun fel aflat,
Ci-ntr-o zi-n grădină când te-ai preumblat
Ț-a căzut din deget de nici n-ai simțit
Ș-o lebădă-ndată de jos l-a-nghițit.
Zâmbi împăratul vorba-i ascultând
Ș-îl întrebă iarăși, cu blândeți zicând:
— Prea bine, să poate să nu fi simțit,
Dar vei putea spune care l-a-nghițit?
Răspunse cârpaciul:
— Mai mult dintr-atât
Nu poci, împărate, să-ți spui hotărât,
Căci una cu alta seamănă-ntr-un fel,
Destul că la una e acel inel.
Porunci-mpăratul să taie de rând
Și să le despice, în ele cătând;
Tăind slujitorii cum a poruncit,
Se găsi inelul care s-a ghicit,
Și de bucurie bunul suveran
Pe cârpaci-ndată îmbrăcă-n caftan,

Și încălecându-l pe un armăsar
Care și p-acesta i l-a dat în dar,
Cu cinste, cu pompă l-au dus omenit
La palatul care i-a făgăduit.
Deci scăpând cârpaciul de traiul cel rău
Și trăind domnește în palatul său
Cu averi destule și cu bogății,
Să vesti de dânsul l-alte-mpărății,
Cum că-n toată lumea nu poate fi alt
Ca el să ghicească așa de înalt.
Tot în acea vreme un alt împărat,
Care cu hotarul era-nvecinat,
Pierduse din pieptu-și la primblarea sa
O cavalerie și nu o găsea;
Căruia îndată cum i s-a vestit
Despre ghicitorul cel prea procopsit,
Trimise scrisoare c-un tatar aci,
Poftindu-l să vie și lui a-i ghici
Și pre împăratul rugând a-l lăsa,
Arătând pricina și paguba sa.
Ajungând tatarul l-acest împărat
Și pe loc scrisoarea cum i-a-nfățișat,
Trimise îndată pe un slujitor
Și chemă să vie-naltul ghicitor,
Căruia îndată îi și porunci
Ca fără zăbavă să mearg-a ghici,
Și chiar curierul care a venit
Conductor să-i fie la călătorit.
Plecă ghicitorul cu acel tatar,

Dar prea trist cu totul și plin de amar,
Mirându-se-n sine cu ce meșteșug
Ș-acolo să-ntoarcă vreun vicleșug;
Nu contenea ziua, noaptea, a gândi,
Ce să facă dacă să va dovedi
Că n-are știință și e un om prost
Și prin viclenie în cinste a fost;
Socotind acestea, se călătorea
Ș-își veștejea fața de inimă rea;
D-altă parte iarăși vedea pe tatar
Stând și el pe gânduri și oftând amar
Și i să părea că lui îi ajuta,
Cu dânsul dodată văzând că ofta,
Și ca când pe dânsul tot îl tânguia,
Știindu-i sfârșitul care o să-l ia.
Asfel împreună ei călătorind
Ș-în poarta cetății aproape viind,
Aci cu-ntâmplare dând ei printr-un lac,
Să răsturnă-ntr-însul micul lor olac
Și să-nnomoliră atât de urât,
Încât să umplură mai până la gât;
Acum ce să facă? La o casă trag,
Și stând se dezbracă d-anteriu, nadrag,
Pun pe o femeie, le spală pe loc,
Le-ntinde la soare toate într-un loc,
Le venea să riză d-asfel de voiaj,
Dar de întristare nu avea coraj,
Se primbla prin curte cu ochii în jos
Și el și tatarul se uita mijos.

Asfel ghicitorul pe când se primbla

Privind că ceacșirul vântul îl umfla,

Începu să zică:

— Ei, ceacșir, ceacșir!

Te primbli tu acuma, te mândrești în șir,

Dar te-oi vedea mâine cum te vei umfla

Și care răspunsuri le vei răsufla.

El zise acestea, dar bietul tatar,

Ce a fost anume Ceacșir chemat chiar,

Căzu la picioare-i, cu amar plângând

Și cu rugăciune către el zicând:

— O, preaînțelepte jupân ghicitor!

Aibi milă de mine, fii îndurător,

Nu aduce pâră pentru capul meu,

Că cavalaria am găsit-o eu,

Ș-având pietre scumpe mi-a dat a gândi

S-o ascunz, că poate nu s-o dovedi;

Și văzând c-acuma pe nume mi-ai zis,

M-ai trezit îndată tocmai ca din vis,

Dându-mi a cunoaște că geab-o ascunz,

Cum că tu ghicind-o eu ce-o să răspunz?

Ci îți fă pomană, nu mă arăta,

Na cavalaria d-azi în mâna ta,

Și când te va pune ca să i-o ghicești,

Fă-te că o cauți cumva ș-o găsești.

Văzând ghicitorul ce nici n-a gândit,

Îi înflori fața și i s-a-nzâmbit,

Zicându-i: — Ceacșire, — către curier —

Eu știam prea bine chiar d-alaltăieri

Că cavalaria e în mâna ta,
Dar n-am vrut d-atuncea a mă arăta;
Cu toate aceste, bine ai făcut
De o spuseși singur și n-o ai tăcut;
Și îmi este milă, nu voi să te spui;
Ce-o să-mi folosească dacă te răpui?
Ci numai îmi spune, de vei ști cumva,
De are-mpăratul amor la ceva,
Însă dintre vite, precum câini, pisici,
Sau niscaiva păsări, dar mari, nu prea mici.
— Da, — el îi răspunse — are un cățel
Și de drag ce-i este umblă tot cu el.
— Așadară — zise către curier —
Eu, mergând, trei zile soroc o să-i cer,
Și până atuncea tu or în ce fel
Vei pune prin taină mână pe cățel
Și cavalaria-n grab numaidecât
Cu ceva unsoare să i-o-ndeși pe gât;
Ș-apoi fii în pace, grije să nu ai,
Că n-ai pentru dânsa răspuns să mai dai.
Isprăvindu-și sfatul, luând s-a-mbrăcat,
S-au pus în trăsură și iar au plecat,
Și unul și altul bucurați acum
Sfârșiră-ntr-o clipă rămasul lor drum,
Și sosind dodată veseli la palat,
Mergând la-mpăratul s-au înfățișat.
Împăratul, care era doritor
Să vază-n persoană p-acest ghicitor,
Cum îl văzu-ndată mult s-a bucurat

Ș-îl trimise-n pompă la un alt palat,
Să se odihnească câțva timp aci
Ș-în urmă să-l cheme lucrul a-i ghici.
Iar tatarul care era îngrijat
Până să se vază de belea scăpat,
Păzind, găsi vreme pe cățel să-l ia
Prin salon în brațe spre a-l mângâia,
Și cavalaria el numaidecât,
Gura-n grab căscându-i, i-o dete pe gât;
Dup-aceea-ndată să duse ca-n zbor
Și isprava-și spuse către ghicitor.
Sosind dară ceasul să fie chemat
Și adus cu cinste ghicitorul nalt,
Cum și toți miniștrii într-această zi
Viind s-adunase spre a-l auzi,
Ghicitorul nostru gura ș-a deschis
Și către-mpăratul în astfel a zis:
— Slăvite-mpărate, mulți ani să trăiești
Ș-în zile senine să îmbătrânești;
Iar pentru ghicirea ce sunt chemat eu,
Asfel se arată în zodiacul meu,
Cum că ai un câine aici în palat
Și cavalaria de el s-a mâncat;
Care și acuma e-n stomahul său,
Și de dânsul poate să vă pară rău,
Că-n alt chip s-o scoateți din el nu puteți
Decât fără milă de vreți să-l tăieți.
Cât era-mpăratul mult de bucurat,
Pe atât de tare acum s-a-ntristat

Când auzi-ndată zicând de cățel
Că cavalaria se află în el.
Ar fi dat în sumă ce i-ar fi cerut
Numai pe cățelul să nu-l fi pierdut,
Că era un câine care mult făcea,
El știa ca omul orice îi zicea,
La săltări și jocuri pereche n-avea,
D-aceea-mpăratul prea mult îl iubea;
Să muncea de gânduri ce a hotărî,
A lasă cățelul, ori a-l omorî!
Sta la îndoială, nu să împăca,
Nu crede-așa lucru câine a-l mânca;
Dar să-ntorcea iarăși cu un cuget alt,
Că de unde știe cum s-o fi-ntâmplat,
Și răspunzând zice către ghicitor
C-un cuvânt stătornic și hotărâtor:
— Dar dacă în câine nu o voi găsi,
Priimești cu moarte a te pedepsi?
— Capu-mi să se taie, — îi răspunse el
— De nu vei găsi-o acum în cățel.
Atunci împăratul chemă pe gelat
Și dete pe câinele nevinovat
Să-l junghe îndată ca p-un mieluşel,
Cum și despicându-l să caute-n el;
Care totodată porunca-mplinind
Și cavalaria într-însul găsind,
Să miră-mpăratul, rămâind uimit
Pentru ghicitorul cel prea procopsit,
Cum putu el astfel numa-ntr-un cuvânt

Să ghicească lucrul tocma ca un sfânt
Pentru care foarte mult îi mulțămi
Și bogate daruri dându-i îl cinsti.
La plecarea-i însă din palat de sus,
Tatarul atuncea care l-a adus,
Parcă îi șoptise la ureche drac,
Și o vulpe vie băgând într-un sac,
O puse la scară și în grab alergând
Drept la împăraul, îi spuse zicând:
— Îmi pare,-mpărate, c-acest ghicitor
Un prost o să fie și amăgitor,
Ci am pus o vulpe la scară-ntr-un sac,
Vrând un haz să faceți, glumă să vă fac,
Și d-aveți plăcere, puteți întreba,
Să vedeți, ghicește ce este au ba?
Împăratul dară fiind îndemnat,
Ca spre o cercare l-a și întrebat, Zicând:
— Filosoafe, vei putea ghici
a ce lucru este în ăst sac d-aci?
Iar el, clătind capul cel detot prostesc,
Ș-a zis singur luiși proverbul obștesc:
“Ai umblat tu, vulpe, pe cât ai umblat,
Dar tocma acuma ți s-a înfundat!”
— Bravo! — Împăratul zise către el —
Ai ghicit, așa e, mergi sănătoșel.
Deci dar ghicitorul la țara-i plecând
Și daruri cu sine multe aducând,
Cum sosi, îndată la palat s-a dus
Și la împăratul scrisoarea au dus,

În care scrisese cellalt împărat
Despre ghicitorul câte s-au urmat,
Ș-l lăuda foarte că e procopsit,
Cum ș-în ce chip toate frumos i-a ghicit
D-aci ghicitorul la casa-i mergând,
Spuse întâmplarea nevestii pe rând,
Și șezând cu dânsa la vorbă și sfat
Își deteră planul în chipul urmat,
Zicând: — Întâmplarea ne-a făcut bogați,
Cu bani, cu avere și destui argați;
Acest noroc însă care l-am avut
Poate să mă surpe numa-ntr-un minut,
Ba și să-mi aducă pieire de cap,
Să nu poci nici starea, nici viața să-mi scap;
Că cumva-mpăratul iar d-o porunci
Ca și pân-acuma ceva a-i ghici
Și n-oi putea lucrul cumva a-l brodi,
Toat-a mea prostie să va dovede;
Că acuma, uite, cu tremurături,
“Scăpai scurt de coadă, printre picături”;
“Că minciuna poate până la un loc,
Și ea ca și toate este cu soroc;
Întâi te ardică ca fulg din gunoi
Ș-în urma te-aruncă ca glonțu-n noroi”;
Că n-are nici aripi pe sus a zbura,
N-are nici picioare pe jos a umbla,
Ci noi mai-nainte să ne pregătim
Și de rău viața să ne o scutim.
Chibzuind acestea, mut toate pe loc

Ș-în patru părți casii îi pun noaptea foc;
Apoi stând la uliți strig, zbier și răcnesc
Că să ard cu totul și să sărăcesc;
Sare lumea-ndată, tulumbe alerg,
Toți, cu mic, cu mare, ca să stingă merg,
Vine ș-împăratul răul a vedea
Și la ghicitorul mângâieri să dea;
El iar cum îl vede să făcu pe loc
Că voiește-n grabă să sară în foc,
Strigând: — Vai de mine! sunt stins, sărăcit,
Că-mi arde în casă cartea de ghicit.
Puse împăratul oameni a-l opri
Ca nu-n desperarea-i în foc a sări,
Zicând către dânsul: — Dar ce, nebun ești,
Vei pentru o carte să te prăpădești?
Iar el striga iarăși: — Dar cum să ghicesc,
Și în care case să mai locuiesc?
Împăratul zise: — N-ai ce să-mi ghicești,
Ș-îți fac alte case să te odihnești.
Asfel el cu planul care-l născoci
Scăpă și de grije de a mai ghici,
Și câștigă iarăși dar împărătesc,
Palate și alte câte-i trebuiesc.
Mulți sărăci în lume cred în ghicitori,
Fără să-i cunoască că-s înșelători,
Fiindcă se-ntâmplă cu vreun cuvânt
Ceva să ghicească zicând numa-n vânt;
Dar vor lua pildă din acest cârpaci
Prin ce uneltire s-a vestit dibaci,

Și să nu mai puie-n ghicitori temei,
În bobi și cărți date de proaste femei.

DESPRE NARAVURI RELE

Cu șchiopu-ntr-un loc șezi,
Te-nveți să schiopetezi.

Și

Cineva când locuiește
Cu magarul cel trândav,
Ori păr din el se lipește,
Ori că vreun alt narav.

Și

Cu păcurarul când trăiești
Trebuie să te mânjești.

Și

Naravu-nrădăcinat
Nu poate fi vindecat.

Pentru că

Cine orice învață
Nu uită în viață.

Fiecare știe că
Buba cap nu face
Până nu să coace.

Și

Rana dacă se deschide,
Anevoie se închide.

Și de multe ori
Din zgăibulița cea mică

Bubă mare să ardică.

Totdeauna

Foc după foc, rău după rău,

Dar însă

Toate tot după neam merg,

La tulpina lor alerg.

Din rădăcina cea rea

Odrăsleşte smicea rea.

Mulți zic: Meserie are bună,

Însă ea nu schimbă firea,

Nici stârpește nărvirea.

Pentru că

Pomul lesne să-ndreptează,

De mic pân' să-ncovoiază.

Căci orice,

Când o dată să strâmbează,

Anevoie să-ndreptează.

Și

Firile când să-ncurcă

Anevoie se descurcă.

De aceea

Dă-i, să nu se năăvească,

Nu-l lasă să se sfințească.

Că,

Pământul până nu-l calcă,

Oale nu poate să-l facă

Și

Copilul nepedepsit

Rămâne neprocopsit.

Povestesc că într-o vreme, dar nu să ştie-n ce ani,
Că-ntr-un oraş oarecare ar fi fost nişte golani,
Vagabonţi, crai, haimanale, ş-alt oricum vreţi să-i numiţi,
Oameni fără căpătâie, şarlatani neprocopsiţi;
Era de aceia carii părinţii că îi iubesc
Îi ţin tot pe lângă dânşii şi la pieptul mumii cresc,
Lăsindu-i într-a lor voie până se fac mari, ştrengari,
Ş-ajung în cele din urmă desfrânaţilor stegari;
Că în loc să se apuce de negoţ sau meşteşug,
Ei p-alţi asemeni cu dinşii găsind fac prieteşug
Şi apuc prin mahalale împreună înhaitaţi,
Umblă, miroasă pe uliţi ca nişte învierşunaţi;
Orice zboară li să pare că îl vor putea mânca,
Întind felurite curse, în mână a-l apuca;
Răsipesc fără de milă părintescul lor rămas,
Dau, până numai în piele şi în cămaşă se las;
Apoi rămâind goi puşcă, ori măcar şi îmbrăcaţi,
Neavând ce să mai toace, după cum era-nvăţaţi,
Ori se apuc de hoţie, ori de înşelătorii,
Ş-în cele din urmă întră în ocne şi puşcării.
De astfel de caractere era ş-aceşti trei golani,
Marţafoi porniţi spre rele şi de faţă hoţomani,
A căroră istorie vrem aici s-o povestim,
Care, precum ni să pare, nu strică ca să o ştim,
Că vom vedea-n haine bune nişte oameni îmbrăcaţi
Umblând cu meşteşugire ş-înşelând lumea prin piaţ'.
Într-o zi ei se adună ş-încep a se întreba
Cum şi ce fel să înşele acum iar pe cineva.
Aşa zise din ei unul: — Eu de peşte îngrijesc.

Al doilea zise iarăși: — Și eu untdelemn găsesc.
Iar al treilea răspunse: — Dacă este așa dar,
Eu trebuie să iau pâine oricum de la vrun brutar.
— Dar pentru vin ce vom face? întreabă unul din ei.
— N-ai grije, — răspunse altul — îți găsesc cât vrei să bei.
Deci plecând cel pentru pâine și trei parale având,
Merge la brutar cu ele și le dă-n mână-i zicând:
— Poftim aceste parale, datoria să-ți plătesc,
Și pentru că avui credit îți prea foarte mulțămesc.
Întrebă brutarul: — Ce fel? dator când îmi rămaseși?
— Nu știi, alaltăieri, — zise-o pâine când îmi dedeși
Ș-asupră-mi neavând parale detot să ți o plătesc,
Ț-am zis mâine sau poimâine cusurul ți-l împlinesc?
Brutarul se gândi-n sine: — Ce știu, poate i-oi fi dat,
Și precum se vede treabă nu ți-u minte, am uitat;
Dar bravo! om drept, săracul, cu frica lui Dumnezeu!
O datorie uitată plăti fără să-i cer eu.
După ce dete parale acela, chip a-i plăti,
Și puțin încoaci-încolo după ce se învârti,
Veni la brutarul iarăși, se făcu a cumpăra,
Fără să aibă în pungă măcar o chioară para;
Zise către dânsul: —Frate! eu azi cu grabă plecând,
Am uitat pe masă punga, niște socoteli făcând,
Ci te rog iarăși fă bine ș-îmi dă în credit trei pâini,
Și mâine de dimineață îți dau paralele-n mâini,
— Bucuros, — zise brutarul — mă-ncrez la un om cinstit,
Că văz ceea ce uitasem ai venit și mi-ai plătit.
Așa brutarul se-nșală c-uneltitul meșteșug,
Nu-i da prin gând c-o să-i joace un astfel de vicleșug.

Cel cu untdelemnul iară, un mare ulcior luând
Și pe gură un burete înlăuntru lui băgând,
Se duse la băcănie cu dânsul numaidecât
Și poruncește să-l umple cu untdelemn până-n gât;
După ce-l umple băcanul, el atunci cu grai semeț
Îl întrebă ca să-i spuie cum îl vinde, cu ce preț.
— Prețul — răspunse băcanul — chiar să știi și singur poți,
Tri lei îi este ocaua, precum îl vindem la toți.
— Trei lei? — acesta îi zise — toarnă-l înapoi, nu-l iau,
Cu așa preț niciodată n-am cumpărat, nici nu-ți dau;
Îți dau doi lei jumătate pe oca; de-l dai, să-mi spui.
— Nu poci mai jos, — îi răspunse — mai bine-napoi îl pui.
Și zicând aceasta-ndată l-a-ntors cu fundul în sus,
De necaz multe zicându-i înapoi în chiup l-a pus;
Atuncea înșelătorul luând ulciorul s-a-ntors
Și, spărgându-l, din burete destul untdelemn a stors.
Al treilea, ca și ceilalți, în pescărie mergând
Și la un loc un crap mare ca de opt oca văzând,
Porunci (ca un om mare) să-l atârne în cântar;
După ce-l cântări, zise: — Acum să faci bine dar
Să-mi dai un om să mi-l ducă acasă să-i și plătesc,
Fiindcă n-am bani la mine atâția câți trebuiesc.
Pescarul “bucuros” zise și îi dete un fecior,
Spuind câți lei să-i răspunză, cel gândit de negustor.
Luând peștele feciorul ș-abia ducându-l de greu,
Merge după el în curtea unuia arhiereu
Și aci-ntr-un loc oprind-l, îi zise: — Stăi puțințel
Să mă duc să spui în casă câți bani să-ți dea pentru el.
Rămâind sluga afară, el intră l-arhiereu

Și zise: — Venii, preasfinte, cu un biet frate al meu,
Să-ți faci pomană cu dânsul, vro molitfă să-i citești,
Că prea mult se bântuiește de supărări diavolești;
Alte răutăți nu face, nici nu dă cu bolovani,
Ci tot vorbește de pește și se ceartă, cere bani.
Îi zise arhiereul: — Unde e? Adu-l aici,
Și sluga mea ca să-l ție să vie-n casă să-i zici.
Pescarul biet, ca tot prostul, în casă dacă intră,
De câteva vorbe groase ca să-i zică se păstră,
Ș-îndată: — Părinte! — zise — hai mai curând de-mi dați bani,
Că n-o să stau eu aicea să vă aștept zece ani!
Ț-a spus peștele cât face? Este tocma opt oca,
Mi-am rupt mâinele cu dânsul, dar era proaspăt, mișca.
Cuviosul om crezuse că-n adevăr e nebun
Și chemând doi înși îndată, iau cu silă, jos îl pun,
Cere-n grab un molitfelnic și începe a-i citi,
Iar pescarul striga tare peștele a i-l plăti;
Pe care, neascultându-l, îl ținură jos mereu,
Până-i citi o grămadă bătrânul arhiereu;
Apoi afară scoțându-l, el iar bani cerând striga,
Iar slugile îi ziseră să tacă, că-l vor lega.
Atunci pescarul se-ntoarse la scaunul său, necăjit,
Și spuse că pentru plată o molitfă i-a citit.
Iar acel', amăgitorul, luând peștele porni
Și mergând cât mai în grabă cu ceilalți se întâlni,
Sfătuiră împreună cum și ce fel a-l găti
Și vreun meșteșug iarăși pentru vin a unelti.
Așa cu toții dodată la un cârciumar mergând
Îi deteră-n mână toate, învățându-l și zicând

Crapul să-l curețe bine, să-l creșteze frumușel,
Să-i puie piper și sare, ș-untdelemnul peste el,
Și cu o tavă să-l ducă să se frigă la cuptor,
În loc de apă turnându-i pe dasupra vinișor,
Și că ei ceva prin piață până se vor învârti,
O să vie să mănânce, după ce să va găti.

După ce dar s-a fript crapul, câteșitrei s-au adunat

Și au șezut în odaie la un chef îndelungat:

Vin, rachiu, pelin băură până când n-au mai putut,

Și când voiră să plece, socoteală au cerut;

Stăpânul, dând socoteală unui băiat ce-l avea,

Îl trimise în odaie zicând atâți lei să dea.

Dând băiatul socoteală, ei pe loc s-au apucat

Și fieștecare mâna în buzunar au băgat,

Zicând cu toții-ntr-o gură: — Eu plătesc, ba eu plătesc!

Se fac că unul pe altul a se lăsa nu voiesc;

Sfădindu-se ei în astfel ca la un minut de ceas,

Dintr-înșii se sculă unul și zise cu mare glas:

— De vreme ce fiecare avem poftă să plătim,

Ce trebuie într-atâta să stăm și să ne sfădim?

Ci s-aruncăm sorți mai bine, și pe cine va cădea,

Atuncea toți să se tragă și numai unul să dea.

Răspunse altul: — Prea bine, bravo! așa vom urma,

Să legăm pe cârciumarul la ochi bine c-o basma,

Și din noi din trei pe care mână își va pune el,

Să numere banii-ndată și să plătească acel.

Și cu-nțeleș se-nvoiră, cum și făcura așa,

Când la ochi legat băiatul prin odaie se-nfășa,

Au șters-o toți câte unul, pe ușă în grab ieșind,

L-a lăsat să dibuiască, încoaci-ncolo pâșind;
Într-acestea iacă vine stăpânul său după el
Să vază ce zăbovește și nu vine nici un fel;
Iar băiatul, care parcă de mijă umbla jucând,
Puse mână-n grab pe dânsul:
— Tu, tu să plătești! strigând.
Iar stăpânul său îi trase câteva și îl bătu,
Zicând: — Eu plătii o dată ș-acum o să plătești tu.
L-această-nșelătorie celor trei li s-a-nfundat,
Că în mâna stăpânirii, prinzându-i, legați i-a dat;
Unde și de alte multe, cercetând a dovedit
Și prin judecată dreaptă la ocnă i-a osândit.
Ce nu ar face crăimea de n-ar fi stăpânitori!
De n-ar fi temnițe, ocne și n-ar fi pedepsitori!
De aceea totdeauna trebuie să mulțămim
Stăpânirii cei înalte, cărui supuși ne numim:
Căci prin marea sa-ngrijire privighează pentru noi,
Ne apără, ne ferește, ca și păstor ul pe oi,
Care-și îngrădește turma cu câini vioi ș-învățați,
Ziua, noaptea s-o păzească de lupii înverșunați.

DESPRE PROSTIE IARĂȘI

Ce-mi e prostul, ce-mi e nebunul!
Ce-mi e Rada Badea, ce-mi e Badea Rada!
Ia pe unul de picioare și lovește pe cellalt în cap,
Cine să apucă să învețe pe nerodul nu se osebește de nebun.
Prostu-nvață bărberie la capul tău.

Îi dai un ban să te rază și doi să te lase.
Cu nebunul să nu-ți pui nici în clin, nici în mână.
El nu știe ce e laie, nici ce e bălaie.
Nebunul nu asudă nici la vale, nici la deal,
Tu îi faci cu ochiul, el îți face cu capul.

Prostul este:

Caută Nan iapa, și el călăre pe ea.
N-au ajuns la râu și s-a ridicat poalele la brâu,
Nu-l priimise în sat și el întreba de casa pârclabului.
Cine își pune mintea cu nebunul este mai nebun.
Pe nebunul nu-l aduci la cunoștință.
E anevoie să tai pom și să cioplești om.
Ziua bună de dimineață se arată.
Vițelul după baligă se cunoaște ce bou o să se facă.
Puica pe creastă se cunoaște ce neam o să iasă.
La satul ce să vede, călăuză nu trebuie.
Din coada pisicii sită de mătase nu să face.
În tigră seacă cât să sufli, nu poți să o umfli.
Mintea de ar crește pe toate cărările, ar paște-o măgarii.
Orbului degeabă îi spui că s-a făcut ziua.
Prostul face ce vede și ce aude crede.
Îi pare că câte zbor să mănâncă.
Surdului degeabă îi cântă de jale.

El este:

— Bună ziua, nea Istrate!
— Doi boboci de rață, frate.
— Mă Istrate, tu ești surd.
— Mai era coala un cârd.
Unde dai și unde crapă!

Tu ce îi cânti, și el ce îți descântă?
Tu îl trimiți la foc, și el îți aduce busuioc.
Tu îl trimiți la surcele, și el îți aduce floricele.
Un neghiob cu totu,-n vremea mai demultă,
Că să-și ia nevastă făcând și el nuntă,
De masă, bucate în gând îi venise.
Dar cu ce să fiarbă deloc nu-ngrijise.
Socrul, ca și dânsul, văzând că nu-s lemne,
Aleargă la horă pe tineri să-ndemne,
Strigând: — Cine este mai voinic de ducă,
Să meargă îndată, lemne să aducă?
Ginerele sare, ia car și secure:
— Mă duc eu, răspunde și pleacă-n pădure.
Ajungând se uită la un copac mare:
— Să-l duc întreg, — zise — ce de mai haz are!
I-aș face îndată pe toți ca să-mi zică;
“Hop o dată, mare! ce mai ginerică!”
Dar numai el singur în car cum să-l suie?
Ș-îi veni-n gând carul alături să-l puie,
Ca tăind să-l culce, drept în car să cază
Și așa să-l ducă, nuntașii să-l vază.
Făcând dar el astfel și tăind stejarul,
Cum căzu, îndată îi turti jos carul.
Acum ce să facă?Fluieră, privește,
Ș-într-o parte ș-altă stă și se sucește!
Văzând că nu-s boii, să-i caute pleacă,
Cu securea-n umăr și cu hârca seacă,
Și nemaigăsindu-i, că i-a pierdut crede;
Iacă ș-într-o baltă niște rațe vede.

Nu-i venea prin minte că o să mai pață,
Azvârli securea să dea într-o rață.
Nu înnemerește, rațele zbor, scapă,
Și securea cade bândâbâc în apă.
Pe loc să dezbracă, se aruncă-n baltă,
Negândid nerodu c-o să pață ș-altă.
Pe când el cu totul se da-n afundare,
Să scoată securea din apa cea mare,
Vine oarecine în ascuns, pe taină,
Ș-îl fură de-l lasă fără nici o haină.
După ce rămase gol numai în piele,
Privind împrejur și văzu floricele,
S-a pus să culeagă zicându-și: "Nu-mi pasă,
Cu mâinele goale tot nu merg acasă."
Ș-așa numa-n piele se duse cu ele,
În loc de surcele ducând floricele.

DESPRE NEROZIE

Eu îi cer ca să-mi dea mie,
Și el îți întinde ție.
Pentru că
Nerodul și cu nebunul
Amândoi sunt frați ca unul
Sau
Unul ș-altul tot un drac,
Amândoi un ban nu fac.
Precum e o vorbă:

S-a-ntâlnit în drum Pacala

Cu frate-său, nea Tândala.

Totdeauna

Nerodu-ntâi o croiește

Ș-în urmă se socotește.

Și

Nerodui la orice fie

Pe loc zice că îl știe.

Nerodului se pare

Că toate-n palmă le are.

El e

Barbă lungă până-n burtă

Și minte până-n gât scurtă.

Câte le gândește, Rău le isprăvește.

Un nerod odinioară,

Cu mintea lui cea ușoară,

Se scoală, își ia magarul,

Îi pune-n spate samarul,

S-aruncă-ndată pe dânsul,

Dă cu nuiăua într-însul

Și pleacă către pădure,

În mână cu o săcure,

Ceva lemne să doboare,

Din copaci crângi uscăcioare.

Pădurea din întâmplare

Se află pe un deal mare

Și jos în poalele sale

Spumega un râu la vale;

Aici el dacă se duse,

A privi pe sus se puse
La toți copacii d-a rândul,
Pironindu-se cu gândul.

La toată învârtitura
Belea ochi și căsca gura,
Ca să vază crengi uscate
De proprietar iertate,
Fiind verzile oprite
C-obiceiuri legiuite.

Deci privind el spre o parte,
Văzu-n vale, nu departe,
Un copac gros la tulpină,
Uscat pân' la rădăcină,
Carele crăcile sale

Le pleca spre apă-n vale.

Aleargă-n grab, îl privește,
Se bucură și zâmbește
Că i-a ajutat norocul
Să-și încarce dobitocul.

Nu știa-n grab cum să saie,

Să se urce ca să taie;

Cum să urcă sus îndată,

Craca-ntâia fu jos dată

Pe loc p-a doua lovește

Ș-o doboară voinicește;

Apoi se urcă la altă,

După aceea la mai-naltă,

Taie, nici una nu lasă,

Vrând să le care acasă.

Când lăsă lemnul prăjină,
Se uită jos la tulpină,
Să vază grămada dată,
Cum stă la pământ culcată,
Și uitându-se, săracul,
S-a închinat ca de dracul,
Văzând că crângile sale
Se duceau pe râu la vale:
Că toate în el cazuse
Și de apă au fost duse.
Acuma dar ce să facă?
Nu mai rămăsese cracă,
Trebuia acea tulpină
S-o taie din rădăcină;
Se dă jos și să gândește,
În tot chipul chibzuiește,
Ce fel să o nemerească,
Nu cumva iar să greșască;
Că vrea el cu vreo pază
Copacul spre deal să cază;
Căci și el căuta încă
Spre prăpastia adâncă.
Dar gândirea a fost scurtă,
Că nu pierdu vreme multă,
Ci până scobești un dinte,
Ce să facă-i veni-n minte.
Și luând funia-ndată
Cea de la samar legată,
Mai ia căpăstru, brâu scoate,

Leagă una d-alta toate,
Face o funie lungă
Mai departe să ajungă.
Apoi urcă dobitocul
Unde era mai sus locul,
Apucă funia-,nnoadă
De samaru-i despre coadă;
D-acolo-n copac se suie,
Vrând pe voaia-i să-l supuie,
Țapân de vârfu-i o leagă
Și face o faptă-ntreagă.
D-aci în grab se pogoară
Ca o pisica ușoară,
Apucă securea lată
Ș-începe să saie-ndată.
Taie, mii de ori lovește,
Stă puțin, se odihnește.
Și iar ia securea-n grabă,
Ca un ager l-a sa treabă.
Taie până nu mai poate,
Aschii peste așchii scoate;
Când s-apropie să cază,
Aștepta spre deal să-l vază
Dar, unde? copaciul mare
Nu vrea să-i dea ascultare
, Ci începând să trosnească
Și spre vale să pornească
Râdică în zbor magarul,
Cum era cu tot samarul,

Și în vederile sale
Îl aruncă peste vale.
Iar el, privind la-nălțime
Măgaru-n zbor cu iuțime,
Căzu îndată pe vine
Și începu să se-nchine,
Zicând: — Ce minune mare,
Din cele în lume rare!
De ce muri bietul taica
Și nu trăi draga maica,
Să vază magar cum zboară
Ca o pasăre ușoară?
Ieri de muream, Doamne bune,
Nu vedeam astă minune!

DESPRE LENEȘI

Lenea e cocoană mare
Care n-are de mâncare.
Toți copacii înfrunzesc,
Dar mulți din ei nu rodesc.
Plopul e destul de mare,
Dar pe dânsul poame n-are.
Pe nevoiașul și leneșul
Cu o funie să-i legi
Și p-amândoi să-i îneci.
Parcă-i e gură-ncleștată
Și de ielele luată.

De lene ochii-și închide
Și buzele își deschide.
I-e lene să și vorbească,
Dar încă să mai muncească!

După cum a fost sădit,
Astfel a și răsărit.

Umblă drumurile-n rând,
Podinile numărând.

Toți pretutindenea sapă,
El duce câinii la apă.

Parcă pentru-o vorbă vie, gura îi cere chirie.

Rumegă vorba ca oaia iarba.

Leneșul fuge de danț
Ca și câinele de lanț.

De lene și de urât
Tocmai supt pat s-a vârat.

Așteaptă îmbucătura
Să i-o dea mură în gură.

Însă

Mai bine ar tot mânca
Decât ceva ar lucra.

El

Joacă danț pe mamaligă

Ș-îi ajunge cât câștigă.

Când în cea după urmă

La o pomană-nghesuit,

Băut, sătul a murit.

A mâncat până încât

I-a venit până la gât.

Leneșul

Are gură-mpiedică,

Dar taina o spune-ndată.

Și

De vei sfat la vreo treabă,

Mergi pe leneșul întreabă.

El

Altora le dă povață,

Dar pe sine nu se-nvață.

Leneșul zice:

Mamă, zi să vină nenea

Ca să mai scuture lenea.

Sau

Ast lucru l-aș face-ndată,

Dar n-am cine să mă bată.

Căldura după ce trece

Și începe vântul rece,

Țiganul ușor în pene

Nu-și făcu bordei de lene;

Acum vede că îi pasă

Dar lenea tot iar nu-l lasă;

Iarna iar nedându-i pace,

Ia și el, un plocon face

Ș-în sat la zapciu se duce,

Grăbind din somn să-l apuce;

Când el în mâini cu ploconul,

Iacă ieși și coconul.

— Ce vei, țigane?-l întreabă.

— Te rog, cocoane, d-o treabă!

Dă-mi un dorobanț, fă bine,
Ca să stea astăzi de mine,
Cum o ști să nu-mi dea pace,
Un bordei până mi-oi face.
Deci luând el dorobanțul,
Jucă într-acea zi danțul.
Că, când începu a-l bate
Cu gârbacele pe spate,
Bordeiul gata îi fuse
Și în el copii-și puse,
Zicând: — Bogdaproste, frate,
Mă cam bordușiți în spate,
Dar îți mulțănesc de casă,
Că acum de frig nu-mi pasă.

Dar însă
Lenea când este mai mică
Tot știe și ea de frică.
Dar când este lenea mare,
Vede arzând pe el casa
Ș-îi e lene ca să iasă.

Să zice că oareunde un împărat curios
Vrea să afle-n ce chip este omul cel mai lenevos,
Și porunci să-i adune câțiva din ținutul său,
Însă de cei mai de frunte, ce să lenevea mai rău.
După ce dar îi găsiră și după ce i-au adus,
Tocma-n marginea cetății să șază-ntr-un loc i-a pus.
Câtva timp așa ținându-i, fără să facă nimic,
De la curtea-mpărătească le da bucate, mertic,
Și întrebând împăratul cum petrec ei și ce fac,

Îi povestiră slujbașii cum că toată ziua zac,
Și când le dă de mâncare, o mănâncă răsturnați,
L-e lene gura să-și cașce, parcă-s niște leșinați.
De această împăratul auzind, la ei s-a dus
Și de la ușe privindu-i, să dea casii foc a pus,
Ca să văză ce vor face, vor ședea tot nemișcați,
Sau, văzând focul, îndată o să fugă toți speriați?
Dar văzând că privesc focul și nu se mișcă din loc,
Puse un slujbaș să strige:
— Ieșiți, că ardeți în foc!
Iar unul din ei răspunse:
— Nu-ț-e-le-ne-să-vor-bești?
Și așa să prăpădiră, arzând în foc, toți acești.

DESPRE BEȚIE IARĂȘI

Cine bea în cinste ori în dator se îmbată de două ori.

Că

Una gândește cârciumarul și alta bețivul.

Cârciumarul zice:

Băutura e unde e, mâncarea e o fudulie.

Apa nu e bună nici în cizmă.

Vinul e pentru noi, nu e pentru boi.

Cu vinul și cu somnul uită grijile omul.

Vinul e toiagul bătrâneților și nebunia tinereților.

Însă

Vinul bun și nevasta frumoasă sunt două otrăvi dulci la om.

Tu îl beai pe dânsul și el te bea pe tine.

Tu îl bagi în mațe și el iese în față.

Cât să dai ocol, tot te dă de gol.

Mergi pe cărare lină și dai drept în tină.

Un ungurean oarecare

Ce n-au prea avut umblare

Și nici vie nu văzuse,

Nici vrodată vin băuse,

Și văzând odată vie,

Bând și vin pân' la beție,

P-alt ungurean întâlnește

Și cu el astfel vorbește:

— Mai soațe, văz't-ai tu ghie?

— Am văz't, măi, — zise — ș-o mie.

— N-o, da cum îi? de-i văz't, spune

— Da au îi, măi, vo minune?

— De n-ai văz't cred pot' să-ți pară.

— No, mă, să-ți spun cum îi dară:

Îi albă și ste-n chișoară

Răscăcănătă la soare.

— No, minț tu, că n-ai văz't ghine,

Să-ți spun io, cată la mine:

Ghia aie-i pi-un deal pusă,

Tot cu țepi pin ea împunsă,

Și cochile, voinici tună

Poamă ei de i-o adună,

Și supt chicioare, împarcă,

Să-i cure zeamă, o calcă.

Apoi p-aceea zeamă dragă
O botez ghin și o bagă
În o scorbură întinsă,
Cu bete d-alun închisă;
De-aci mere o boreasă,
Ce îi zice cârmăreasă,
Și chimă ghinul pi-o boartă,
Țânând o cofă cu toartă,
Și ți-l dea de-l beai cu oala.
Mă, da-i șelău ghinul ala!
Că, când îl beai, te îmbună,
Până banii ți-îi adună
Și să duce, nu-i mai pasă,
Cu punga goală te lasă;
Și să vezi cum, num-ascultă
La hiclenia-i a multă:
Io beui din el odată
O oală ghine-ndesată,
Și pân' grăii trei cuvinte,
Mă luă un chic de minte,
Când plecai să meri pe cale,
Drumu oblu-m părea vale.
Că el se ținea de mine
Ș-îmi da ghes să caz pe vine,
Io dam pe poteca lină,
El mă da-n lături pin tină.
Dac-am văz't că joc își face,
Vrui să-l ghirui, să-mi dea pace,
Dar el m-o trântit în tină

Și mă dete pe hodină.

Când m-o deșteptat o tuse,

Mă uit, să vezi ce-mi făcuse!

La gura-mi se băligase,

Banii din punga-mi luase

Și să dusesse la dracu

Și unde i-o fost lui placu.

Vinul, țuica cui îi place

n-are cu ce să se-mbrace.

Bețivul când trece pe punte închide ochii să nu vază apa.

Arama omului la beție se arată.

Hoțu-nvață la hoție și bețivul la beție.

Să bei pân' Ț-o ieși păru pân căciulă și cămașa pân izmene.

Dar

Cine să ia după muscă ajunge la bălegar.

Că

Cine bea pân' la-mbătare nume bun în lume n-are.

Și

Decât să-ți iasă nume rău, mai bine ochii din cap.

Spune-mi cu cin' te-nsoțești, ca să-ți spui eu cine ești.

Cine te vede intrând în cârciumă nu zice că ai intrat să
te-nchini. Omul a intra în baie și a nu se îmbăia nu se poate.

Omul este ca oaia, lesne să ia după altul, nu judecă nevoia.

Un grec oarecare, din sate plugar,

Plecă și se duse cu al său magar

Până la o rudă c-e-i era cumnat

Și avea șederea departe l-alt sat.

Cumnatu-său, care prea mult îl iubea,

Ș-în casa-i văzându-l o dată abia,

Îl primi vesel, cum i s-a căzut,
Și seara la cină cu el a șezut,
Cu vorbe, cu glume tot s-a îndemnat,
Ș-a dat cu paharul pân' s-a îmbătat.
Culcându-se astfel și dormind ceva,
A doua zi capul grozav îi urla,
Îi părea mai mare de cum era-ntâi
Ș-îl trăgea să-l puie iar pe căpătâi;
Îl puneă, și geaba, orcum nu-i trecea,
Îl atârna, parcă locul nu-i plăcea,
Necăjit se scoală, greața a-și scuipa,
Vrând și dobitocul a ș-îl adăpa,
Și dacă se duse în sat la cișmea,
Fluiera din buze, silindu-l să bea.
Dobitocul însă, dacă a băut,
Își ardică capul ș-în loc a stătut.
Deci văzând țăranul pe al său catâr,
Că la fluierarea-i nu face hatâr
Și de îmbiere n-are nici habar,
Ca o picătură să-nghiță măcar,
Zise (clătinând capul):
— Hai, dobitoc, hai!
Tu mai multă minte decât mine ai!
De făceam aseară ca tine și eu,
Nu era să-mi fie astăzi așa greu.
Fiindcă și următoarea poveste este
A rădăcinii beției, o alăturăm aici.
Când a fost odată pre pământ aleasă
Nobila Gutuie poamelor crăiasă,

Dând oblăduire și peste legume
Celor ce se află în întinsa lume,
Tronul își pusese sus la înălțime,
Întinzindu-și cortul în acea lățime,
Sta înconjurată ca crăiasă mare
De destule poame până-n depărtare;
Iar în jos pe vale sta în șir supt coaste
Feluri de legume drept vitează oaste.
Astfel dar regina, nobila Gutuie,
Vru în rânduială tronul său să-și puie
Și după talente ce ea cunoscuse
Pe vestita Chitra cap a fi o puse;
Rodia alese cum și pe Lămâia,
Piersica, Naramza pentru treapta-ntâia;
Iar a doua treaptă rândui pe Părul,
Cu Cireșa, Vișina, Zarzăra și Mărul;
Iar pe supt aceștia Coarna și pe Pruna,
Cum și dopotrivă Nuca și Aluna;
Cu aceștia dară împlinindu-și suma
Despre toată poamă și despre leguma,
Sta din înălțime, se uita în vale,
Răspândind la toate poruncile sale
Prin Migdalul tainic, ce îi sta la spate
Ș-îi avea credință a păzi dreptate.
Deci bubosul Strugur, ce-și avea șederea
Pe lângă crăiasă cu apropierea,
Pârcălab să fie cinste avusese,
De această slujbă vrednic s-alesese;
Însă el zavistnic către celelalte,

Care ocupase slujbe mai înalte,
Începu cu ură multe pâri să facă,
Socotind reginei astfel să se placă,
Și pe d-altă parte poamele sărace
Nu avea de dânsul niciodată pace:
Nu-nceta în lături tot să se întinză,
Să se mai lungească, loc să mai cuprinză;
Ș-atârna de une, sugruma pe alte,
N-avea păs în sine de porunci înalte,
Bătăios, zburdalnic dintr-a sa natură,
Supără pe toate prea fără măsură,
Îi plăcea să-și bată joc de fiecare,
Amețea o lume ca cu fermecare;
Într-aceste ș-alte cu semeață față,
Înfoiat în haine, răsucind mustață,
Plin de nebunie, cu arțag în sine
Se ardică-ndată, la crăiasa vine
A aduce pâră despre celelalte
Ș-într-acest chip zice cu strigări înalte:
— Mă închin, stăpână, cu supus raport,
Cum am și poruncă-n slujbă să mă port;
Eu umblând cu toate-n bun prieteșug,
Am aflat în ele mare vicleșug!
Multe din legume rele uneltesc,
Rânduiei bune să împrativesc;
Mai cu seamă Varza, cea-ngâmfată-n foi,
Umblă să aducă-n toate mari nevoi;
Ceapa cea bărboasă d-altă parte iar,
Ea înlăcrămează prunci și mume chiar;

Prazul iar, mojicul, cu obrazul tras,
Are niște fumuri de rup parcă nas;
Când e Usturoiul, el și mai grozav
Turbură văzduhul cu al său nărav.
Aști protivnici dară n-au de tine păs,
Ci pre celelalte toate le apăs;
Eu acela care am puteri de mac
Ș-amețesc simțirea ca un tiriac,
Ei mă veninează cu spirtosul duh,
Și pe loc m-apucă tusea cu năduh;
Despre care astăzi veste ți-am adus,
După datorie, ca un mic supus.
Auzind crăiasa vestea cea adusă
De mustosul Strugur, sluga-i cea supusă,
Zise către dânsul: — Ai tu mărturie
Ca să stea dovadă după datorie?
— Am, — el îi răspunse — și nu o dovadă,
Ci îți poci aduce chiar și o grămadă,
Nu persoane proaste, ci de cinste-n lume,
Și mă rog ascultă să le spui anume:
Am întâi dovadă pe Piperul care
E la fiecare prea la cinste mare;
Am și după dânsul pe Ienibaharul,
Chimenul, Molotrul, Cimbrul și Mararul,
Capera, Maslina, care sunt de frunte
Și întâi poftite la oaspeți și nunte;
Pe lângă acestea am și pe Ciuperca
Și cu preacinstita sora-i Minaterca,
Mazărea, Năutul, Cuvioasa Linte,

Care totdeauna e la mulți în cinste;
Bobul, stingătorul de orice duhoare,
Postnica Fasole, cea prea umflătoare;
Am și preacinstitul verdul Crastavete,
Agreșele, cum și Coacăzele fete,
Și ghebosul Roșcov, cel supus poruncii,
Cu Smochina care lesne-mpacă pruncii;
Am și pe Curmaua cea în sâmbur tare,
Cum și pe Castana cea cu miezul mare;
Am și pe Stafida, soru-mea cea mică,
D-o fi priimită la ceva să zică;
De voiești, aceștia gata sunt să vie
Ca să stea să spuie care orice știe.
Cum simți aceasta Ceapa totdodată,
Cum e din natură foarte veninată,
Se-mbracă îndată, iute, cu mânie,
Douăspre'ce haine puse de dimie,
Și cămăși atâtea albe, subțirele,
Îmbrăcând binișul roșu peste ele,
Pieptenă și barba-și albă și bătrână,
Scuturând-o bine de pământ, țărână,
Plecă necăjită-n toat-a ei putere,
Veninând văzduhul de cătran și fiere,
Pe pământ târându-și barba sa cea lată,
Sus în deal ajunse la crăiasa-ndată.
Cum intră de față gura își deschise
Și cu îndrăzneală într-acest chip zise:
— Să trăiești, stăpână, pe înaltu-ți tron,
Să ne fii la toate pururea patron,

Să-nflorești ca măru-n fiecare an,
Aibă-ți chipul vesel fața de șofran,
Rog cu plecăciune până la pământ
Multa-ți bunătate, pentru crezământ;
Mincinosul Strugur multe ne-a pârât,
Că-ntra-a noastră slujbă ne-am purtat urât.

Dar aceste toate câte le-a vorbit,
Însuși de la sine el le-a născocit.
Te încrede mie, adevăru-ți zic,
Că am barba albă, nu sunt copil mic;
Poci să-ți fac îndată orce jurământ,
Spre a te încrede la al meu cuvânt.
Când porni din gură Ceapa jurământul,
Zgudui îndată toată frunza vântul,
Cât de groază multă jos se scutură,
Paserile-n aer de prin crăci zburară.
Ascultați și ce fel fuse jurământul,
Carea ca un retor ș-au urmat cuvântul:
— Jur cu dreptu-mi cuget să n-am parte eu
Într-această lume de tot neamul meu
Și să nu mă bucur ca d-acel noroi
De al meu iubitul frate Usturoi,
Cum și în osândă să ajung să caz,
Ca să plâng de moartea socrului meu Praz;
Să se stingă neamul cuscrului meu Hrean,
Să-l mănânce viermii viu chiar în ăst an;
Să îngrop în viață și să tânguiesc
Fiicele-mi Ridiche, care le iubesc;
Cum și al meu unul ginere

Ardei Praf să se prefacă-n fiecă bordei;
Să ajung eu însămi unchiului meu Nap
Și mătușii-mi Sfecla groapa să le sap,
Nici să am în lume parte-n ochii mei
De nepoții Morcovi și de Pătrunjei;
Să se rătăcească-n lunci și prin câmpii
Verele-mi drăguțe Broajbe și Gulii,
Și să n-am iar parte de Cartoful văr
De nu spui de față dreptul adevăr;
Și bubosul Strugur de n-o fi mințit,
Moartea mea să fie de tăios cuțit,
Cum și să mă facă-n mici bucăți pe loc
Și să mă prăjască în tigăi pe foc.
Rog dar ca să fie Strugur ul adus,
Ce-a bârfit de mine și minciuni a spus,
Voi prin judecată ca ori eu, ori el,
Să ni se aleagă dreptul la un fel;
Voi aci acuma la-ntrebări să stea
Și minciuna spusă-n față să se dea.
Auzind crăiasa aste jurăminte,
Porunci Salatei, ce îi sta-nainte,
(Zic) către Marulă și către Lăptucă,
Că aci de față legile s-aducă,
Și sobor s-adune-ndată prin chemare,
Frunte stând Dovleacul cel cu capul mare,
Pepenele verde lângă el să șază,
Și slujbași să aibă împrejur spre pază
Pe Patlagelele-n roșu îmbrăcate
Și pe cele-n vânăt, ce sunt venitate;

Bamiile încă, Loboda și Știrul
Să se afle față, să-mplinească șirul.
Deci acestea toate cum se adunară,
Pe mustosul Strugur îl înfățișară,
Cumpănă, balanța aducând porniră
Și pe cele spuse drept le cumpeniră.
Astfel dar pe Strugur l-au găsit cu vină
Și că însuși numai este de pricină;
Iar vinosul Strugur începu să plângă
Și ceru din partea-i mărturii să strângă,
Dar și fură-n spate-i trei ce îl iubiră
Și să-i părtineze singure veniră:
Pepenele galben, Piersica, Caisa,
Dar nu ascultară a acestor zisa,
Ci îl osândiră toți ca dintr-o gură,
Cum și hotărârea dintru-ntâi făcură.
Pepenele, care părtinire puse,
Se crăpă în două, c-auzit nu fuse,
Piersica asemeni și Caisa iară
De necaz și ciudă-n loc se despicară;
Iar Urzica care sta aci zbârlită,
Vrând să ias-afară iute, necăjită,
Urzică-mprejuru-i pe câți îi atinse
Și dintr-asta mare zarvă se aprinse;
Dar crăiasa foarte-n sine supărată
Cu urgie mare se porni îndată
Pe sârmanul Strugur prea greu să blesteme
Și asupra-i toate relele să cheme,
Zicând:

— Tu-n a ta viață, ca un blestemat,
Tot de lemne-n lume să fii spânzurat,
Soare să te arză, să te bată vânt,
Și să nu-ți ajungă trupul de pământ;
Ochii ciori să-ți scoată ș-alte paseri mici
Și de bruma toamnei în bucați să pici,
Și apoi în urmă prin cuțit tăios
Trupul tău să fie dat d-acolo jos,
Și să n-ai pe nimeni a se umili
Ca să-ți tragă clopot sau a te jeli,
Ci cu râs, cu cântec a te arunca,
Cum și supt picioare-n danț a te călca;
După ce dar astfel, cum zisei te calci
Și în mici fărâme dacă te prefaci,
Sângele să-ți stoarcă, trupu-ți tescuind,
Și să-l bea voinicii veseli chiuind;
Cu strigări și jocuri a se bucura,
Cu oalele bându-l, bunuri a-și ura,
Grijile să-și uite în acel minut,
Să se socotească cei mai cu avut;
Unii iarăși limba a-și împletici,
Iar neîndrăzneții a se-nvoinici;
Alții iar, tăcuții, când îl vor gusta,
Filosofi la vorbe a se arăta;
Alții când dintr-însul vor ceva sorbi,
La arțag să prinză-n certuri a vorbi;
Alții iar să meargă pe două cărări,
Câinilor pe drumuri dând întărâtări,
Cum și ca nebunii vântul ocărând,

Să se tăvălească în noroi căzând;
Alții iar, cei lacomi, or pe unde mân,
Îndărăt să-l toarne și să-l verse-n sân;
Alți cu nerușine a se dezbrăca
Și golași piperu-ntr-alții a juca;
Alții iarăși bându-l, dintr-al lui plecat
Să se bolnăvească și să zacă-n pat;
Însă toți aceștia când se vor trezi
Stând să se căiască în ceealaltă zi,
Să se rușineze chiar de fapta lor,
Ne'ndrăznind să-și scoată fața la sobor.
Astfel dar blestemul fuse-n acel ceas
Care până astăzi îl vedem rămas.

De aceea

Vinul e dat să-l bea voinicii, iar nu toți nevoiașii.

Că

Toată lumea bea vinul, dar nu-și bea mintea.

Își înoată gura în vin până dă dintr-însul.

Gândește să nu mai lase în bute.

Și

Umblă cu ochii logodiți.

Pe unul îl vede ca doi.

Ci

Dacă nu ești vrednic să-l duci, nu te încărca peste măsură.

Cum a zis țiganul:

Dacă nenai puterintă, la ce chichirezi gâlceavă?

Iar nu

Toarnă, umple foalele,

Până-și udă poalele.

Și

Vede că nu mai încape
Și toarnă până să crape.
Ardică paharul strigând:
Dumnezeu să-l înmulțească
Ca și pe piatră să crească.

DESPRE SĂRĂCIE

Decât toată bogăția
E mai scumpă sărăcia,
Că până nu-și va da toate
Să o capete nu poate.
Sărăcia când ț-e-n vatră,
E ca o stană de piatră.
Sărăcia pretutindinea
Să întinde ca pecinginea.
Necăjita lui viață
Se ține-ntr-un fir de ață.
De sărăcie nu scapă.
N-are după ce bea apă.
De foame i să lungesc urechile.
De sărac, nici unghii n-are
La vreme de scărpinare.
N-are cer, n-are pământ,
Șade ca într-un mormânt.
Trage neîncetat
Vetrela pe uscat.

E îmbrăcat ca un nap.

Din călcâie pân' la cap.

Haina lui

Mai mult ață decât față.

De la cel ce e de milă

N-ai ce lua nici cu silă.

Într-un hambar gol, și șoarecele să cază, capul o să-și spargă.

N-are casă, n-are masă.

Unde înserează, acolo doarme.

Casa săracul o are

Toată ca melcu-n spinare,

Își ia oaule și cuibul.

N-are în lume săracul

Unde să-și plece nici capul.

S-ars, s-a stins într-un ceas,

Numai cu deștul a rămas.

L-a luat sărăcia după urmă

Ca o oaie rătăcită din turmă.

Și făină ș-aluat tot împrumut le-a luat.

Dacă moare juncul, se răpune jugul.

Se rupe zagazul, îi stă și sfârleazul.

I-ai luat apșoara, a stătuit și moara,

Îi zmulgi aripioara, d-aci nu mai zboară.

De foame se învârtește,

Supt călcâi locul găurește.

Arzând numai doi tăciuni,

Nu să pot face cărbuni.

Numai într-un tăciune

Nu să face mamaligă,

Nici poate ceva să frigă.
Herghelie de o iapă ciufă
Și braniște numai de o tufă
Nu să face niciodată.
Murătură din mură nu să face.

Însă

Când n-are cu ce săracul,
Răbdarea îi este leacul.
Să strâge ca melcul în coaja lui.
Când îmbrăcat, când despuiat.
Când mâncat, când nemâncat.
Înghite la noduri cât pumnul
Și suferă în nas fumul.

Cum a zis un copil:

Tată! noi n-avem pâine nici o coajă
Și câinii umblă cu covrigi în coadă.
Găina curătură visează și vrabia mei.
Altul a zis iarăși: Melcii îi frig pe cărbuni
Și ei cântă ca nebuni.

Așa și săracul,
Cu necazul se hârsește, ca unul ce cu el crește.

Că

Arapul de n-ar vedea pe tatăl său și pe moșul său negru,
el s-ar omorî.

De aceea și săracul își cântă singur:
Tu, foamete lungă, unde ai iernat?
La săracu-n pungă, și mai mult supt pat.

Însă

Cei mici vor multe cum și de toate.

Dar

Sărăcia învață pe om ca să fie econom.

Sau

Dascălița sărăcie-nvață pe om meserie.

Că dacă n-ai să mănânci, muncești până cazi pe brânci.

Sărăcuța lelea plătește cu pielea!

Calul râios se scarpină de copaciul scrobos.

Ochii săracului sunt în mâinile bogatului.

Bogatul se scarpină și săracul socotește că caută să-i dea.

După toată sărăcia, îl mai mănâncă și râia.

Dacă-ți moare calul, îți vezi pe jos halul.

E destul de rău dacă n-ai al tău.

Un bordei să ai cât de rău, numai să fie al tău.

Te răsfăță într-al tău ca ariciu-n cuibul său.

Căci

Ajungi în casa altuia, nu poți șede cum îți place.

Ajungi la masa altuia, nu mănânci după cum ți-e gustul.

Ajungi în patul altuia, nu poți dormi cum ți-e voia.

Tot câinele iese din iarnă, dar numai pielea lui știe.

Că

Oricât de mică piatră e mai grea într-a sa vatră.

Și

Tot cocoșul pe gunoiul său cântă.

Din pumni streini nu te sature când beai apă.

Mână altuia nu te scarpină cum îți place.

Dacă nu te sature mâncând, dar lingând, niciodată.

Albina vrednică însă d-orice floare face strânsă.

Dintr-o muncă cât de mică
Dacă nu curge, tot pică.
Acul este mic, dar scumpe haine coase.
Surdul n-aude, dar le potrivește.
Tot omul
Are ochi, mâini și picioare,
Poate munci cu sudoare.
Dar
Vara cine își câștigă,
Iarna nu se încârligă.
Săracul de ce e sărac? Că
Nu crede ce e în carte.
Ci crede-n lucruri deșarte.
N-are nici ce să îmbrace
Și șade, sărbători face.
O femeie sărăcuță, c-o roche pe ea capot,
Veche, ruptă, peticoasă și cârpită pestetot,
Mai mult ață decât față se vedea în al ei port,
De cânepă, în și lână și de tot felul de tort.
Fiind astfel îmbrăcată, nici mai bine, nici mai prost,
S-a dus să se spovedească la un duhovnic în post.
Și mai întâi decât alte începu acest cuvânt,
Zicând: — Cinstite părinte!
Nu căci mă vezi precum sânt,
De săracă sunt săracă, dar ori pe unde am fost
M-am păzit ca de otravă și n-am spurcat sfântul post,
Ba și în zile de dulce lăsate de Dumnezeu,
Neavând să-mi cumpăr carne, am postit iarăși mereu.
Decât numai câteodată când îmi dau oameni streini,

Și când prinz vreo găină venită de la vecini,
Atunci dau și eu de dulce, atunci mănânc mai pe plac,
Atuinci îmi este Crăciunul, atunci Paștile îmi fac.
Dar tot, cinstite părinte, greșii o dată și eu,
Care păcat ca un ghimpe îl port în sufletul meu.
Că-ntr-o zi, mergând în piață și prin pescării trecând
Îmi veni la îndemnă, și un cosăcel furând,
Uitai că e sânta luna, fiindcă nu mănânc des,
Cum mersei pe loc acasă, pornii pe gură să-ndes.
Vai! când mi-am adus aminte că chiar sântă luni a fost,
Cât m-am căit, părințele, că am spurcat sfântul post!
M-am ucis în cap cu pumnii, am băgat degetu-n gât
Și, să ierți, toată mâncarea o turnai numaidecât.
Apoi mai o săptămâna zăcui de inimă rea,
De părea că toată carnea și oasele mă durea.
Așa, cinstite părinte, păcatu-mi mărturisesc,
Și oricum știi rânduiește-mi canon să mă mântuiesc.
De alde sărbători iarăși nu știu de le-oi fi păzit,
Sunt în iad și de acestea, d-o fi cum am auzit;
Că este o văduviță, cu care mă-nvecinesc,
Bogată și milostivă, mai mult de la ea trăiesc.
Și nu-i fac vro slujbă mare, ci nimic să zici de vei
Mă trimite să chem numai cât-un prieten d-al ei,
Și alteori iar mă pune de departe să-ngrijesc,
Când va fi să vie altul, să mă repez să-i vestesc.
Apoi îmi dă mălai, pâine, bucate, rachiu și vin,
C-un cuvânt, mult bine face la câți în casa ei vin.
Și este evlavioasă, să ferească Dumnezeu,
Nici călugăriță-n lume ca dânsa n-am văzut eu.

Că nu o văz niciodată lucru în mână luând,
Ci orcând mă duc în casă-i o găsesc în pat șezând,
Gătită, împodobită, hainele ei ochii-ți ia,
Ferice de bărbățul ce-o avea parte de ea!
I-am zis odată: “Fetico! fă bine a mă ierta
Să te-ntreb, pentru ce oare azi nu lucrezi dumneata?
Ori este vro sărbătoare și ții pentru vreun sfânt?
Spune-mi, mă rog, că știi carte și toate de pre pământ.”
Ea îmi răspunse, zicându-mi: “Mamă, dacă vei să știi,
Peste toată săptămână găsești sărbători să ții,
Că luna sunt sfinții îngeri, marțea sfântul Ioan,
Carii și în alte zile să prăznuiesc peste an.
Miercurea e ziua crucii, d-aceea și post mâncăm,
Și furca fiind mai mică-nainte-i n-o ridicăm.
Joia sunt sfinții apostoli, cum și sfântul Nicolai,
Vinerea e sânta Vineri, ș-o ții chiar să n-ai mălai;
Sâmbătă facem colivă și de răposați vedem,
Dumineca-ncai să știe că trebuie să ședem.
Asta e, mamă, pricină lucru-n mâini de nu iau eu,
Că sunt prea evlavioasă și mă tem de Dumnezeu;
Iar tu, mamă, ești săracă și nu-ți dă mână să șezi,
Cu voie și fără voie, trebuiește să lucrezi.”
Ș-așa, cinstite părinte, ca o săracă ce sânt,
Nu le-am putut ținea toate tocmai dup-al ei cuvânt:
Ci alte sărbători numai, a vro câțiva mai mari sfinți,
Dintr-a mea copilărie, de când eram la părinți,
Cum am văzut de la dânșii, le-am ținut și le-am păzit,
Chiar și când n-am avut pâine, să lucrez n-am îndrăznit.
Vinerea n-am tors cu furca, pilipii toți i-am ținut,

Nouă marți și răpotinii i-am păzit cum am putut.
Joile pâin' la Rusalii eu nu m-am atins de fus,
Și la circovii Marinii mână pe nimic n-am pus.
Cum și alte ca aceste, după cum am apucat,
Le-am prăznuit, mi-a fost frică să nu caz în vrun păcat;
Căci, după ce sunt săracă, să n-ajung să mă slujesc
Să pierz vrun ochi or vro mână și să mă ticăloșesc,
Și cu nădejde, părinte, că doar (aceste păzind)
Voi scăpa de sărăcie, să nu umblu flămânzind;
Dar văz că și cu acestea nu poci să mă procopsesc,
Nu pricep ce o să fie, pentru ce nu izbutesc.
Așa, cinstite părinte, stau și mă mir ce să fac,
Că-n loc să-mi meargă-nainte, îmi sporește ca la rac!
Nu poci deloc să leg două, c-una mă bălăbănesc,
Mai mă rup și mă sparg încă, în loc să mă mai cârlesc.
— Fiică! — duhovnicul zise — în felul ce te privesc
Puteam, fără d-a-mi mai spune, acestea să le ghicesc.
Chiar portu-ți mărturisește și te arată curat
C-ai ținut sărbători multe și nimică n-ai lucrat.
În deșert dar Ț-e mirarea și în zadar te ciudești
De ce nu-ți merge-nainte și de ce nu procopsești,
Că tocma pentru aceasta, cum zici, toate îți lipsesc,
N-ai haine, n-ai pâine-n casă ș-alte nevoi te-mbulzesc.
Fiindcă atâtea zile, de sărbători ce le crezi,
Le-ai petrecut în ședere, dormind fără să lucrezi,
Care putea să-ți aducă îndestul spor și folos,
Ț-a pricinuit tot lipsă și așa trai ticălos.
Căci Dumnezeu poruncește șase zile să muncești
Ș-a șaptea zi, duminica, din lucru să contenești,

Biserica iar oprește să se ție osebit
Niște sărbători alese, ce praznice s-au numit.
Aste trebuie creștinii a le numi sărbători
Și cu evlavie bună a le pazi sunt datori,
Iar nu răpotini și pilipi să ții și să prăznuiești,
Or marți, joi, vineri și circovi, sărbătorile drăcești;
Care le ținera norodul în vremile păgânești
Și să închina la idoli, la dumnezei elinești.
Lepădați, zic, rătăcirea, dacă credeți în Hristos,
Întoarce-vă-ți la lumină, fugiți de drumul noptos.
Lăsați credința deșartă, depărtați acest nărav,
Apucați-vă de muncă și goniți traiul trândav.
V-ați învățat tot în lene și vă place să ședeți,
Iar lipsa și sărăcia deasupra-vă n-o vedeți.
V-ați deprins în toată vremea la clopote s-ascultați
Ca să tragă în trei rânduri, din lucru să încetați.
N-a mai rămas om să moară, că clopot cum auziți,
Îndată de sărbătoare sunetul îi socotiți.
Apucă-te, zic, de muncă și nu umbla haimănind
Și ușile unei-altei înverigând și păzind.
Tu zici că nu faci păcatul și deloc nu socotești
Că greșești deopotrivă, altei când îl înlesnești.
Îmi spui că ții curat postul și apoi furi la găini,
De pe la pescării pește, ș-altele de la vecini.
Post curat nu să numește când furi și faci rău mereu,
Ci spurcat, scârnav cu totul și urât lui Dumnezeu.
Post zicând nu să-nțelege numai de a nu mânca,
Ci și poruncile legii să ții a nu le călca.
Nemâncând și făcând rele, nu te poți tu mântui,

În zadar numai cu postul raiul vei nădăjdui.
Postind și făcând păcate, pe Dumnezeu nu-l împaci,
Că dracii-n veci nu mănâncă și nu se mai schimb din draci.
Ci când postești, fă și bine, nu amăgi, nu fura,
Nu pizmui, nu ucide, nu ocări, nu jura;
Nu face nici tu păcatul, nici altui nu-l înlesni,
Și a băga în nevoie pe niminea nu-ndrăzni.
Nu râvni la păcătoase, în trai mai bun de le vezi,
Ci să-ți aperi cât poți cinstea și sufletul să-ți păstrezi.
Nu cădea ca oaia-n râpă văzând p-altele sărind,
Nu face ce face altul, ci îți fă cruce fugind.
Cu al tău te mulțamește, d-al altuia nu dori,
Inima-ți de vro plăcere n-o răni când vei zări.
Să vorbești tot adevărul, minciuni să nu limbuțești,
Fugi de fleacuri și de vorbe nebune și nerozești.
Cinstește pe fiecare, pe nimenea nu urî,
Iartă greșalele altor, cu vorbe nu-i amări,
C-atunci postul îți ajută și atunci te mântuiești,
Atunci poți fără-ndoială creștină să te numești.
La praznice și duminici la biserică s-alergi,
Dacă nu te iartă lucrul ș-în alte zile să mergi.
În sărbători mititele, în care poți să lucrezi,
Repede-te de te-nchină și mergi de treabă să-ți vezi;
Că sfântul nu se cinstește cu șederea, nelucrând,
Ci cu păzirea de rele și cu bunătați făcând.
Sfântul nu îți poruncește să dormi și să stai pe brânci
Când îți lipsește în casă și nu ai ce să mănânci.
Sfântul nu va cuiva răul, ci va binele la toți
Și nu cere de la tine peste aceea ce poți.

Suflet curat totdeauna Dumnezeu și sfinții cer
Și orice faptă vei face, să gândești întâi la cer.
O asemenea povață ascultând ea ș-auzind
Și lacrimi de pocăintă din ochii ei șiruind,
Cu o inimă înfrântă și cu suflet umilit
Când a plecat să se ducă, într-acest chip a vorbit:
— O, cât de întunecată și rătăcită am fost!
O, cât mi-am petrecut anii și viața fără rost!...

DESPRE LUCRARE

Celui cu meserii multe
Casa-i este fără curte.
Căci
Doi pepeni într-o mână nu poți ținea niciodată.
Nici
Nu poate omul să șază cu curul în două luntrii.
Ci
Ține-te numai de una, nu sări din una-ntr-altă.
Că
Decât multe și tot rele, mai bine una și bună.

Multe știe, multe croiește
Și nici una nu isprăvește.
Totdeauna
Croitorul umblă cu haina descusută.
Și
Cizmarul umblă cu cizmele sparte.

Însă nu știe că

Popa cu opinci încălțat

De puțini e ascultat.

Zicând:

De la un calic nu afli nimic.

Că

Ochii înțeleptului văd mai departe.

Pentru că totdeauna

Lumânarea se aprinde pentru cei ce văd, nu pentru cei orbi.

Omul se uită în față

Și îți judecă viața.

Cum a zis oarecine:

Nu știe bărbatul, pe cât știe satul.

Că

Nimenea nu întreabă de casa frumosului,

Ci de casa vrednicului.

Vrednică omului se cunoaște după port.

Că

Dacă des sărbători faci,

Nu o să aibi ce să-mbraci.

Deci dar,

Munca e blagoslovită,

Când te ții de ea, ai pită.

Omul

Cel înțelept își gătește

Încă pân' nu flămânzește.

Să luăm pildă că

Furnica își strânge hrană

De cu vară pentru iarnă.

Și

Șoarecelui nu-i lipsește,
Că din vreme-și grămădește.

Iar

Greierele în vremea agoniselii cântă
Și iarna cere să se împrumute.
Așa și omul nevoiaș: Vara-ntins la umbră doarme
Și iarna moare de foame. Când fiertură în oală,
Și când mămăligă goală.

Sau

Când florile rodului,
Când frunzele pomului.

Pentru că

Cine șade, coada-i cade, cine mișcă, el tot pișcă.

Și

La tinerețe cine nu lucrează la bătrânețe râiază.

De aceea zice un înțelept:

Arvunează din vreme pe ferecita muncă.

Și

Scoală-te dimineață și te culcă mai târziu.

Și

Cine pleacă de dimineață departe ajunge.

Pentru că

Un ceas al dimineții plătește cât trei după prânz.

Și

De multe ori nu aduce anul ce aduce ceasul.

Că

De unde nu gândești, d-acolo sare iepurele.

Toate sunt la vremea lor; Iar nu

Lasă-ți lucrul și-ți ia mukul.

Pentru că

Vorba lungă e sărăcia omului.

Și

Cine vorbește, lucrul nu-i sporește, Iar cine tace mai multă treabă face.

Nu fii

Bun de gură și rău de lucru.

Că

Numai cu vorba nu se face ciorba.

Și

Dă din mâini dacă vrei să ieși la liman.

Mereu

Lucrează pe mult și pe puțin.

Că

Mai bine ceva decât nimic.

Doi țărani când vrură la lucru să plece,

Nevestele-n casă până a-i petrece

I-au sfătuit ce fel și cum să urmeze,

Cum să se tocmească și cum să lucreze.

Una zise: — Frate, vezi de ține minte

Și un-a muierii din zece cuvinte;

Eu nu îți zic alta decât să știi cum că,

După cum ești mare și vrednic de muncă,

Când te tocmești, cere să-ți dea plată bună,

Nu lua în grabă pe nimic arvună,

Să-ți pierzi surda vremea și zilele tale

Și să vii acasă fără de parale.

Iar cealaltă zise:

— Bărbate, ascultă,
Lucrează pe plată puțină și multă,
Cum ți se întâmplă, nu după plăcere,
Decât să pierzi vremea degeaba-n ședere.
Deci dar ei plecară amândoi dodată,
Țiind fiecare sfătuirea dată.
În oraș intrară lucru să găsească,
Veniră ș-îndată oameni să-i tocmească.
Cel cu plată mare nu vru jos să lase,
Nevasta acasă cum îl învățase.
Ăstalalt se duse, lucră, luă plată,
A doua zi iară la alții fu gată,
A treia zi încă n-o pierdu degeabă,
În scurt, totdeauna se află cu treabă,
Iar celalt tovarăș stând în așteptare,
Ca să se tocmească tot pe plată mare,
Mai multa lui vreme era petrecută
Făr' de nici un lucru ș-în deșert pierdută.
Ce lua-n trei zile dintr-o săptămână,
Da pe d-ale gurii odihnind p-o rână...
“Ascultă din zece vorbe și una a muierii.” Dar
“Sfatul muierii muierilor folosește.”
Deci el cu șederea din zi până-n seară,
Se învăță leneș prin munca cea rară.
Într-aceste vine o văduvă-n piață
Și văzându-i trupul și viteaza față
Zise întru sine: “Ce om voinic mare!
Ăsta crez că-n lucru cât trei puteri are.”
Ș-îndată cât cere îi dă să nu-l scape,

Îl duce la vie ș-îl pune să sape.
Ea, ca o femeie văduvă săracă,
Se dete deoparte bucate să-i facă,
Cugetul zicându-i că, plata ca plata,
Pe om întărește la muncă bucata;
Deși n-am tocmeală să-i dau de mâncare,
Dar văzând se-ndeamnă mai mult la lucrare.
Stând însă într-aceast-a ei gândire bună,
Ascultă și vede că sapa nu sună,
Aleargă la dânsul:
— Ce șezi? îl întreabă.
— Odihnesc, — răspunse — nu șez eu degeabă.
Se scoală-naintea-i, începe, lucrează,
Și ea iar se duce mâncarea să vază.
Cum îl lasă însă, stătu totdodată,
Sărmana femeie s-a-ntors iar îndată.
Începu să-l certe, zicându-i: ce șade,
Că ea îi plătește după cum se cade,
El iar înaintea-i începe să sape.
Ea pleacă la oală să-i ducă să crape;
Dar când se întoarse cu strachina-n mână,
Îl găsi la umbră culcat pe o râna.
— Ce faci? îl întreabă.
El: — Stau după muncă.
— Na, scoal' de mănâncă ș-apoi iar te culcă:
Că pe trupu-ți mare te-am ales pe tine,
Gândind să-mi iau bine ș-au fost vai de mine!
“Iată omul dară leneș cum să-nvață,
Și de a sa minte și de rea povață.”

Deci când trece vara și lucru-ncetează,

Plec și ei acasă, copiii să-și vază.

Cel cu plata scumpă duse punga goală,

Trist, galben la față și slab ca de boală,

Iar cellalt umpluse de sfați chimirașul

Și se duse vesel ca trandafirașul.

De aceea zice un înțelept:

Foamea se uită la poarta omului muncitor și nu îndrăznește să intre.

Iar cel leneș

Până se încalță, soarele se-nalță, și până se gătește, soarele sfîntește.

De aceea,

În casa trândavului e sărăcie lucie.

Când malai are, sare n-are, când sare are, malai n-are.

Rămăne în sapă de lemn și în casă fără piemn.

Lenea face pe bogatul a i se urî,

Și pe săracul în nevoie a se târi.

Într-un papuc ș-o opincă, lipa-lipa, nea Stănică.

Toată vara cu cojoc și iarna cu curul la foc.

Se încălzește la față, Iar spatele îi îngheață.

Trăiește viață cârpită cu ață.

Pică, pară, pică; dac-ai pica, eu te-oi mânca, iar de nu,

acolo îi ședea.

Umblă cu capu între urechi, cască-gură, pierde-vară.

Răsare unde nu-l sameni.

Unde sunt doi, cu el trei,

Încârduit cu terchea-berchea, trei lei perechea.

Și

Sărăcia de el se ține ca pulberea după câine.

Umblă pe drumuri tăind câinilor frunză.

Casa-i e în trei pereți și cu ușa prin pod.

Sărăcia îi roade urechile.

Umblă gol ca un pistol.

Se-mbracă numai pe dinlăuntru.

Unul avea o nevestă,

Leneșă detot și proastă

Atât, încât pân' la gușă

Se tăvălea prin cenușă.

Haină nu avea, nici treanță,

Decât o cămașă zdreanță,

Ruptă detot, prăpădită,

În mii de locuri găurită,

Nu să mai ținea pe dânsa,

I se vedea tot printr-însa.

Bărbatul ei ca ea iară

Umbla capiu până-n seară.

Mai mult ședea pe o rână

Decât lucra-n săptămână,

Căta tot muncă ușoară,

Numai pentr-o pâinișoară.

Nu-i plăcea trupul să-și frângă,

Să lucreze și să strângă.

Amândoi se potrivise

Și la toate se unise,

Câți îi vedea-n astă stare

Zicea de ei fiecare:

“Ș-a găsit hârbul capacul, tigva

dopul și lelea bărbatul.”

“N-a spart Dumnezeu două case.”

Dacă ăst bărbat biet pe sine
Vedea, nu să vedea bine,
Dar văzând nevasta-și goală,
Fără preș și fără poală,
I să părea cu rușine,
Deși ea nu simțea bine,
Și cu-ngrijirile sale
Strângând un leu de parale,
Zise ai sale neveste:
— Dragă, o zicală este:
“Bogatul mănâncă când voiește și
săracul când gândește.”
“Paștile săracului este când îmbracă
Cămașă nouă și când are pe masă ouă.”
Și tu azi dar te gătește, Te spală, te curățește,
Că merg să-ți cumpăr cămașe,
Ca să lepezi ale fașe.
Deci dar ieșind el din poartă,
Ca să se ducă la boltă,
Întâlni în drum pe nașul
Ș-îi ceru la el salașul.
Finul acum ce să zică,
Punga-i era ușurică,
De cămașe se lipsește
Și de masă târguiește.
Găsește o găscă grasă,
O ia și pleacă acasă,
Cu nașii săi împreună,
Săltând de părere bună.

Copilul său, cum îl vede,
La mumă-să se repede
Și de departe o cheamă,
Strigând vesel:
— Mamă! mamă! Tata aduce pe nașa!
Tata cu nașul și nașa!
Ei îi suflă-n urechi vântul
Și îi să păru cuvântul:
“Tata aduce cămașă”
Sau cum zice pruncul: “mașa”.
Și de bucurie mare,
Pierzându-și cumpătul, sare,
Numaidecât se despoaie
De treanța ei cea cu soaie,
Ș-aruncând-o-n foc rămase,
Muma ei cum o fătase.
Și așa ca o păpușe
Iese îndată la ușe,
Să-l adaste să sosească,
Cămașa să-și priimească.
Dar când în loc de cămașe
Vede gășcă, naș și nașe,
Aleargă lipan s-adune,
Rupe, împrejur își pune,
Și tocmai ca paparuda
Viind își priimi ruda.
Apucă gășca mai tare,
Ca s-o facă vro mâncare.
Și până ea să gătească,

Nașu-începu să vorbească,
Zicând: — Rea a fost nevastă
Sărăcia-n lumea astă!
Despuiata cum aude
Întreabă-ndată pe rude:
— Unde ați văzut-o oare?
Ori astăzi în târgul mare?!
Cui i-e frică să se-nșoare,
Să-și ia o nesimțitoare
Ca și această neroadă,
Și nu-i va mai cere modă.

DESPRE ÎNVĂȚĂTURĂ

Poartă condei la ureche
Ca să-i zicem logofete.
Și când îl iei de scurt zice:
Sunt logofăt să te-nvaț
Cu cuțit să scrii pe băț.
Că
Este tânăr ș-o mai crește,
D-o trăi, să procopsește.
În adevăr,
Nu e nici o îndoială,
Are semn de procopseală.
Dar
S-o procopsi când mi-o crește
Păr în palmă ș-între dește

Căci ce folos?

Răsur frumos înflorit

Ș-între spini a răsărit.

Și

Știe ce e în carte: slove negre pe hârtie albă.

Că

Îți citește ca în palmă.

Și

Numai pe dește

Orice-ți socotește.

Îndată zice:

Una este una, doua fac mai multe.

Sau:

Una și cu una fac două.

Sau:

Tu știi una, două, eu știu pân' la nouă.

Și

Pe cât poate, pâinea-și scoate.

Însă

Tot învățăm cât trăim

Și neînvățați murim.

Că,

Trăind omul, când și când

Află ce nu-i dă prin gând.

Zicând:

De multe-n lume am dat

Și tot nu m-am învățat.

De aceea

Câte cuvinte le zici, le vinzi,

Și câte tu le auzi, le prinzi.

Cum zice un filosof:

Picioarele-ți să roază pragurile învățaților.

Că

Școala face pe-omul om

Ș-altoiul pe pomul pom.

— Ascultă, mamă Marghioală, — zise fata către ea,

Ce începuse la școală de curând lecții să ia —

Ce sunt aste borcănele ș-acele clondire mari?

Ce ai de vânzare-n ele, de stau ca la cârciumari?

— Frumusește, măicuțiță, — răspunse baba cu haz —

De care și tu, guriță, o să-ți cumperi de obraz;

Vezi tu asta alifie și acel clondir lucios,

Cei mai urâte stafie îi dă aer drăgăstos.

Copilița cea isteață de vorba babii râzând,

Cu un glas plin de dulceață o-ntrebă iarăși, zicând:

— Dacă dar poți chipul face din urât plăcut, frumos,

Și din smolit a-l preface alb, rumen și luminos,

Poți buze largi, destrămate să schimbi, vrând să te apuci,

Și nasuri lungi, borcănate la măsură să aduci?

Poți unui chip oarecare, slut, de natură greșit,

Să-i dai o dreaptă formare și să-l schimbi desăvârșit?

Poți un trup gros c-osebire, crescut trunci mai mult în lat,

Să-l duci la semuire și să-l faci mai delicat?

În sfârșit, unui cap mare și lipsit, sec, vreun fel,

Poți să-i dai vreo schimbare ori să bagi creieri în el?

Zise baba: — Copiliță, vorbele ți le-nțeleg,

Dar nici macar ferimiță să fac d-aste nu mă leg.

Eu știu numai de la fețe zbârciturile să trag,

Să dau rumeneli, albețe, și încolo nu mă bag,
Îi zise copila iară: — După cele ce-mi spui dar,
Drept îți zic, rău să nu-ți pară, că toate-ți sunt în zadar;
Dacă chipul ș-alte toate unui tânăr sau bătrân
Ca să le schimbi nu se poate, ci tot precum sunt rămân,
Surda ostenești tu, babă, cu ale tale albeli,
În deșert sunt și degeabă foițe și rumeneli!
Ce folos cu măiestrie un perete-l vei spoi,
Dacă nu e din mistrie neted cum va trebui?
În zadar pierde tâmplarul lustr-un lemn nebărduit.
Că măcar să-i dea cu carul tot este nerenduit.
Asemenea și nevasta ori fata nu va putea
Cu meșteșugirea asta între frumoase să stea.
Nu poate, zic, să se placă numai cu chipul frumos
Și pe cineva să-l facă s-o iubească mai vârtos,
Ci dacă ea din natură n-are de frumseți talent,
S-aibă-ncăi învățătură și lăudat sentiment.
Școală, mamă, pe om face să se numească frumos,
Ea pe urât îl preface ca să fie drăgăstos;
Și ascultă o poveste ce-n școală azi mi s-a spus,
Care și lecția-mi este și s-o-nvăț de rost m-am pus.
Au fost trei fete odată care pe rând s-au născut
Și d-a lor mumă și tată pe voia-le s-au crescut.
Două atât de frumoase că ar fi fost se credea,
Încât erau drăgăstoase la toți de câți se vedea;
Iar a treia prea urâtă: trup strâmb și chip slut având,
Necăjită ș-amărâtă trăia în casă șezând;
Căci la vrun bal cătetrele părinții când le scotea,
Numai cele frumoșele valsul, jocul învătea.

Ele erau de minune, pe ele toți le iubea,
Pe urâtă nici un june n-o vedea nici nu-i vorbea,
Ci sta-n seamă nebăgată într-un colț a se uita
Și cu simțirea-ntristată întru sine a ofta;
Dar unde e urâciune și chip sluit, neplăcut,
Mai multă înțelepciune firea să dea s-a văzut.
Așa și această fată, prea înțeleaptă fiind
Și cu bună judecată, socotind și chibzuind,
Ceru să-i facă părinții partea ce i să cădea
Și împotriva voinții să nu-i facă, ci să-i dea,
Zicând că cu a ei parte are a se ritera,
Să trăiască într-o parte, fără a-i mai supăra.
Ei, știindu-o cuminte, bucuros s-a-nduplecat
Și dup-ale ei cuvinte, numărând, partea i-a dat.
Deci cu a sa zestrișoară profesori buni ea luând,
S-a tras la o moșioară, precum pusese în gând.
Și acolo, într-o parte, îndată s-a apucat
Să învețe limbi și carte, muzică și orice alt.
La care ea, cu silință urmând, toate le-a pășit
Și avuta sa dorință în scurt timp luă sfârșit.
Apoi după ce se roade c-o grămadă de științi,
Pe profesorii-și sloboade și se-ntoarce la părinți.
Carii în astfel văzând-o în brațul lor o au strâns,
Și pe grumazi sărutând-o de bucurie au plâns.
Auzind vecinii-ndată și dorind a o vedea,
Seara fuseră toți gata pentru dânsa bal să dea.
Mergând iară câtetrele la case ce le-au poftit,
Toți, lăsând pe frumusele, la dânsă s-au grămădit;
Iar când îi și auziră vorba și dulcele glas,

Cu gurile în uimire căscând la ea au rămas.
Îi da toți laude sume, de ea nu se sătura,
Cea mai frumoasă din lume li să părea că era.
Astfel, mamă, se preface chipul urât în frumos,
Școala pe om om îl face și să fie drăgăstos.
Că d-ar fi fața născută cât de frumoasă macar
Și n-o fi bine crescută, toate-i sunt într-un zadar.
Dageabă va purta nume unuia chip lăudat,
Dacă nu va ști în lume să trateze un bărbat.
Ce folos că-ntâi e dragă, când să cunună ș-o ia,
Ș-în urmă în iad îl bagă cu scârbele ce-i dă ea.
Cu încetul îl răcește ca fierul ars când îl scot
Și dragostea îl descrește pân-o uraște detot;
Și atunci acea frumoasă, ce ca un soare-i părea,
I să face-ntunecoasă, urâtă și cea mai rea.
Neputând să se-nțeleagă, în veac nu se mai împac,
Ajung judecăți să tragă, de basnu-n lume să fac,
Acestea mica școlară zicându-le către ea,
Se duse la școală iară, altă lecție să ia.

DESPRE ÎNVĂȚĂTURĂ

Ce înveți la tinerețe, aceea știi la bătrânețe.
Omul în copilărie lesne-nvață orice fie.
Meșteșugul la om e brățară de aur.
Nici un meșteșug nu e rău, ci oamenii sunt răi.
Cine învață la tinerețe se odihnește la bătrânețe.
Calul bătrân nu se învață în buiestru.

Cine știe carte are patru ochi.

Dar

Orice cu bătaie de cap se dobândește,

Pe drumuri nu se găsește.

Procopseala nu se cumpără cu bani, ci se câștigă cu ani.

Banii nu aduc procopseala, ci procopseala aduce banii.

Omul cât trăiește învață și tot moare neînvățat.

Nimenea nu poate să zică: acum le știu toate.

De aceea

La orice treabă, pe Stan pătitul întreabă.

Că

Cine întreabă nu greșește.

Orbul cu întrebarea a nimerit Brăila.

Dar

Nu cere de la prost învăț și de la bătrân băț.

Că

Orb pe orb povățuind, cad amândoi în groapă.

Orbul își caută acul în aria cu paie și surdul îl

povățuiește unde sună.

Nu cine trăiește mult știe multe, ci cine umblă mult știe multe.

Mult trăiești, multe auzi; mult umbli, multe vezi;

Mult trăiești, multe pătimești; multe greșești, multe-nveți.

Iar

Găina care clocește niciodată nu e grasă.

Dar și

Piatra care se rostogolește din loc în loc nu prinde mușchi.

Toată musca nu face miere.

Toate străchinile nu sunt pentru ciorbă.

Procopseala nu e cârpă să o mototolești și să o bagi în sân.

Că

Unde nu e cap, vai de picioare.

A lipsit de acasă nouă ani și s-a întors cu doi bani.

S-a dus bou și s-a-ntors măgar.

Căci

Omul sfințește locul, iar nu locul pe om.

Toată lumea este școală.

Și

Vremea învață pe aceia ce n-au dascăl.

Adică:

Nevoia învață pe om și nuiaua pe copil.

Ursul nu joacă de voie, ci de nevoie.

De aceea

Pisica răzgâiată nu prinde șoareci niciodată.

Și

Copilul nepedepsit rămâne neprocopsit.

Copilul răzgâiat rămâne neînvățat.

Um împărat oarecare neavând nici un fecior

Și fiind la întristare că n-are moștenitor,

Prin rugăciuni și postire Dumnezeu l-au ascultat

Și după a lui dorire cu un prunc l-a mângâiat;

Care cu dragoste mare din ceasul ce s-a născut

Părinții în răsfățare și în răzgâieli l-a crescut.

Atât de mult împăratul asupra lui tremura,

Cât strășnici tot palatul, nu cumva a-l supăra.

Așa-l lasă pân' la mare să crească tot în desfrâu,

Pentru orice rea purtare nimeni nu-l ținea de rău.

Și când el era-ntr-o parte și alta purtat pe sus,

Ca să învețe și carte un dascăl i s-au adus,

Poruncindu-i să-l învețe cu mângâieri și cu joc,
Să-i vorbească cu blândețe, să nu-l supere deloc,
Să nu-l silească vrodată ori să-l certe-n vreun fel,
Ori să-ndrăznească să-l bată, c-apoi va fi vai de el.

Așadar aceste toate urmate-ntocmai au fost,
Din care un copil poate lesne a rămânea prost.

Câțiva ani dacă trecură, împărtul a cerut
Să vază ce-nvățătură copilul său a trecut,
Și aducându-l de față începu a-l întreba,
Cu mângâieri, cu dulceață, ca să citească ceva.
El începu: — Alfa, vita, gama, delta, omicron,
Capa, iota, sigma, tita, pi, mi, ni xi, epsilon.
— Bravo! — zise împăratul — num-atât ai învățat?
— Apoi, — răspunse băiatul — celelalte le-am uitat.

Împăratu-ngrijat foarte de al său iubit fecior,
Că-i rămâne după moarte un prea prost moștenitor,
Pe miniștrii săi în grabă îi adună pentru el,
Cere sfat și îi întreabă să-l învețe vreun fel
Ce să facă, din ce parte s-aducă vrun iscusit.
Ca să-l poată-nvăța carte cu vrun metod osebit.
I-au zis miniștrii: — 'mpărate, e un filosof aici,
Cu științi prea minunate la orice vei sta să-i zici;
El ne-a învățat la carte pe copiii noștri toți,
Și am vrea să avem parte de el și pentru nepoți;
Pe dânsul, de vei, îl cheamă să-i vezi duhul cel înalt
Și dă-i copilul în seamă fără să mai cauți alt.
Acest sfat dar ascultându-l, împăratul a trimis
Și pe filosof chemându-l de față așa i-a zis:
— Am auzit pentru tine că ești om prea iscusit

Și toți te vorbesc de bine, toți zic că ești procopsit;
D-aceea cu râvnă mare te chem și te rog și eu
Cu asemenea urmare să-nveți și pe fiul meu;
Și văzând că-ți pui silința mai curând a izbuti,
Pe cât îmi va fi puțința, și eu îți voi răsplăti.
— Preaslăvite împărate, — filosoful i-a răspuns —
Toate sunt adevărate câte de mine v-au spus,
Dar acum sunt bătrân foarte, nu mai sunt tânăr c-atunci,
M-am apropiat de moarte, nu mai am gust să-nvaț prunci,
M-am dat acum pe odihnă, voi să trăiesc liniștit,
Să-mi petrec viața-n tihnă, că destul am obosit;
Fug de zgomot, de nepace, singurătatea iubesc,
Slugă chiar să am nu-mi place, ca să nu mă necăjesc;
Dar ca să nu calc cuvântul și hatâru-mpărătesc,
Voiesc, de va vrea și Sfântul, pe cât poci să vă slujesc.
Trimiteți-l dar la mine, rog să nu fiu strămutat,
Că precum v-am spus, nu-mi vine să vi-l învăț la palat.
Împăratul zise: — Bine, fie și așa cum zici,
Să urmaze și la tine, dacă nu te-mpaci aici;
Dar însă îți dau de știre nu cumva să-l necăjești,
Să-l bați, să-i dai dojenire, ori la el să te răstești,
Ci voi cu economie învățătură să-i dai,
Toat-a ta filosofie cu bine să i-o predai.
După ce-mpăratul zise către filosof astfel,
A doua zi își trimise și pe fiul său la el.
Cum veni, îi dete carte, pe un scăunaș îl cinsti,
Și îl puse la o parte, poruncindu-i a citi.
Nu apucă să-i arate, ș-indentă s-a pomenit
Că câțva înși din cetate spre vederea-i au venit;

După ce ceva vorbiră, filosoful a voit
Ca cu ceia ce veniră să puie de gustărit
(Că pe atunci, cum să vede, cafea nu obișnuia,
După cum astăzi se crede că n-ar putea fără ea):
Și neavând să-i slujască vreun fecior sau argat,
Puse ca să-i poslușască feciorul de împărat;
Îl îndreptă pe fereastră, dându-i în mână un ban,
Zicându-i: — Na, ține asta și mergi coala la băcan
Să-ți dea mezelicuri, pâine și o carafă de vin,
Cusurul mi-l va da mâine, du-te și mai curând vin’.

Deci după ce le aduse masă, tacâmuri a pus,
Stolnic, paharnic le fuse, până mai către apus,
Că ei dacă s-apucară de vorbă și de lung sfat,
De sluga lor își uitară că slujește nemâncat.
Și auzindu-l că plânge la spatele lor de post,
Îi zise: — Vino de strânge și învață să nu fii prost;
Apoi mergi și tu acasă să mănânci și să prânzești,
Dar să nu spui că la masă te-am pus să ne poslușești.

Și dimineață te scoală, ziua pâin’ nu s-o-nălța,
Să vii mai curând la școală s-avem vreme d-a-nvăța.

Plecând copilul se duse cu plânsete, cu văitat,
Și pe rând mume-sii spuse cum l-a întrebuințat
Mumă-sa mâinile-și frânge, spusele lui ascultând,
Merge la-mpăratul, plânge, bocindu-se și strigând:
— Vai de mine, împărate, alt dascăl n-ai mai găsit,
De l-ai dat să-nvețe carte la un nebun și lipsit?

Filosofu-n grab să vie, împăratul l-a chemat,
Și l-a-ntrebat cu mânie de ce astfel s-a purtat.
— Împărate, știut fie — răspunse cel învățat —

Că azi din filosofie o lecție i-am predat;
De aceea fiți în pace, lăsați să-l învăț cum știu,
Dacă voiți și vă place să aveți înțelept fiu.
Se domoli împăratul și îi zise: — Negreșit,
D-aceea-ți dedei băiatul, ca să-l faci desăvârșit.
Se făcu zahar amarul cu cele ce s-a mai zis,
Și a doua zi școlarul la școală fu iar trimis.
Filosoful priimindu-l iarăși d-a citi l-a pus
Și în casă încuindu-l la trebile lui s-a dus.
Prea mare fiind orașul, abia s-a-ntors înserat
Și găsi pe coconașul plângând acasă-ncuiat.
— Ai, mergi de mănâncă pâine — îi zise — și prost nu fii
Și aibi în grije ca mâine de dimineață să vii.
Se duse iarăși băiatul plângând ca-ntâi, cum am zis,
Aude și împăratul că l-ar fi ținut închis,
Se necăjește și cheamă pe filosoful pe loc,
Îl întreabă să dea seamă de ce-și bate de el joc.
El răspunse: — Să nu fie vrodată eu joc să-mi bat,
Ci azi din filosofie iar o lecție i-am dat;
Și împărăția voastră nu mă socotiți nerod,
Că filosofia noastră are osebit metod.
Se gândește împăratul, ciudate lucruri îi par,
Și zise către băiatul să meargă la școală iar.
A treia zi viind iară feciorul de împărat,
L-a luat și până seară după sine l-a purtat;
Pe unde avea să meargă, sta în loc ș-îl întreba:
— Știi tu astă piață largă cum să numește, au ba?
Când îi tăcea la-ntrebare, zicea:
— Nu fii dobitoc,

Asta e piața cutare, asta e cutare loc.

Mai mergând întreba:

— Știi tu cum se cheamă acest pod?

Când răspundea că nu știe, îi zicea:

— Nu fii nerod,

Asta e podul cutare, asta e cutare han.

Colea șade un domn mare, iar dincoaci cutare ban.

Acestea zicând intrară într-un loc care i-a spus

Și pe copilul la scară ca să-l aștepte l-a pus.

Unde filosoful iară să șază a trebuit,

Și tocmai cam către seară ca să plece a ieșit;

Bietul școlar, vai de dânsul, flămând în frig așteptând,

Îl găsi îngânând plânsul, tremurând și suspinând.

După ce merse acasă, porunci către școlar,

Zicând: — Mergi și tu la masă, dar vezi mâine să vii iar.

Cum se duse iar băiatul, plângând mume-sii a spus,

Auzind și împăratul, a trimis și l-a adus.

Îl întrebă ca să-i spuie de ce l-a purtat astfel.

El răspunse:

— Alta nu e, decât lecții pentru el.

— Nu-ți poci lecția pricepe, — împăratul îi rosti —

Eu știu că omul începe întâi de la a citi.

— Și aceasta o să fie, — înțeleptul a răspuns —

Dar la o filosofie cititul nu e d-ajuns.

Am să-i predau și moralul când l-oi pune la citit

Și întâi materialul adunăm pentru vorbit.

Se muie iar împăratul cu câte el i le-a zis

Ș-a patra zi pe băiatul la școală iar l-a trimis.

Deci cum sosi el la școală, dascălul ia o nuia

Și îi dă pe pielea goală vreo câteva cu ea,
Zicând: — Mai spui altă dată p-acasă câte fac eu?
Mai superi mumă și tată și să voiești răul meu?

Aceste și alte dară zicând câte i-a plăcut,
I-a dat drumul către seară să se ducă și bătut.
Pân-aci toate ca toate, împăratul le-a iertat,
Acum să vedem ce poate mintea unui învățat!
Că cum auzi-mpăratul de cele ce s-au urmat,
Că i-a și bătut băiatul, cu totul s-a turburat,
Și nici vru-n față să-i vie filosoful cel pârât,
Ci porunci-n pușcărie să-l bage numaidecât.
Ca a doua zi să-l piarză judecându-l cu divan,
Să-l spânzure și să-l arză ca pe un vrăjmaș tiran.

Așa a doua zi dară împăratul poruncind,
Miniștrii se adunară ca să-l judece voind;
Deci întrebă împăratul, uitându-se rău la el,
Zicând: — Spune, căci băiatul mi l-ai pedepsit astfel?

— Preaslăvite împărate, aste filosofii sunt,
Și că sunt adevărate ascultați al meu cuvânt.
— Ce fel de filosofie, că tu chiar cum a venit
L-ai pus paharnic să-ți fie și stolnic de târguit?

— Împărate, așa este, eu nu o tăgăduiesc,
Dar i le-am făcut aceste vrând ca să-l înțelepțesc,
Adică: când va ajunge mâine-poimâine-mpărat,
Masa să nu îndelunge, șezând la chef ne-ngrijat;
Iar supușii pe d-o parte flămânzi împrejur să stea

Ș-altii pe d-altă parte împărația să-i ia.
— Bine, bine, așa fie, — împăratul iar i-a zis —
A doua zi, spune-mi mie, de ce l-ai ținut închis?

— Ş-asta e filosofie, lecția proastă nu-mi e,
Când va fi-mpărat să știe și închisoarea cum e,
Iar nu pentr-un fir de ață or d-altceva vinovat,
Să-l ție pe toată viața în pușcare băgat.

— Și aceasta așa fie, — împăratul a urmat —
De ce ca p-o slugă ție a treia zi l-ai purtat?
— Ş-aceasta e filosofie, căci prin oraș l-am purtat
Și poduri ș-alte să știe i-am spus și i-am arătat,
Iar nu dacă să va face mâine-poimâine-mpărat
De oricare cum îi place să fie de nas purtat.

— Bine, bine, ș-asta lasă, — împăratul zise iar —
Într-atât de mult nu-mi pasă, fie cum zici, n-am habar;
În sfârșit dar spune-mi mie de ce pricină să-l bați?
— Ş-asta e filosofie ce trebuie la-mpărați,
Ca nu cum îi este vrerea pe vinovați a-i munci,
Să știe ce e durerea, puține a porunci,
Iar nu ca la jucările să strige: dați și iar dați,
Că “cinci sute de nuiete lesne în spate la alți”.

— Lasă ș-asta la o parte, — împăratul iar a zis —
Dar n-o să-l înveți la carte, prin urmare și la scris?
— Anevoie, împărate, că prea mult e rângâiat,
El de vorbă nu se bate, ține ce a apucat;
Dea cerul să aveți parte de fiul-vă cel iubit,
Dar eu mai lesne-nvăț carte pe un urs nenărvit.

Se turbură împăratul auzind acest cuvânt
Și răcni-ncât tot palatul s-a clătit pân’ la pământ,
Zicând: — Auziți necinste! Vedeți în răs cum mă ia?
Să cade așa cuvinte să zică-naintea mea?
Să-ntoarce către el iară și îi dă acest răspuns:

— De vreme ce tu zici dară că mai lesne-nveți un urs,

Să înveți, iar de nu, moarte, aceasta îți hotăresc!

Zise el: — Bucuros foarte, v-am spus că eu priimesc;

Dați-mi un urs, dar nu mare, ci să fie mititel,

Ș-în trei luni cu-ncredințate vă dau examen cu el.

După ce aceasta zise, împăratul hotărât

Pentr-un ursuleț trimise ș-au adus numaidecât;

Cu soroc, cu legătură deteră pe dobitoc

La a cărții-nvățătură, și-el îl priimi pe loc.

Acasă dacă îl duse, cumpără piei de cizmar

Și să facă carte puse pentru noul său școlar.

Făcând aceasta, aduce, bagă fleici prin foi de rând

Ș-îi dă ursului să-mbuce foaie cu foaie-ntorcând.

Ursul, cum e din natură, fleica când vrea să o ia,

Ca, când ar citi din gură căuta și mormăia.

Mâncarea lui totdeauna din acea carte fiind,

Nici nu împlinise luna ș-îl vedeai mereu citind.

Oricând flămânzea, de voie cartea în mână luând,

Prefira foaie cu foaie și mormăia, fleici cătând.

Așadar viind sorocul ursul examen să dea,

Se rânduia ziua, locul și toți adunați ședea.

Iată și dascălul dară cu școlarul său cel mic,

Cărui trei zile de vară nu îi dedese mertic

Și din acea adunare la nimeni nu se uita,

Decât la orice mișcare la dascălul său căta.

Împăratul cu mirare la ursuleț tot privind

Aștepta cu nerăbdare ca să-l vază și citind.

Și pravila-mpărătească având pe masă aci,

Ca să-l puie să citească dascălului porunci.

Ursul pravila cum vede, că e cea cu fleici gândind,
Ca un flămând se repede, o ia-n mâini nezăbovind,
O deschide și apucă să mormăiască în loc,
Negăsind nimic de bucă, întoarce foi într-alt loc.
Stă, mormăiește în carte, nu găsește iar mertic,
Întoarce ș-în altă parte, și iar nimic și nimic.
Răsuna de râs palatul d-acest școlar curios
Și îi zise împăratul: — Îl văz, citește frumos,
Dar nu putem înțelege zisele lui nicidecum,
În ce limbă ș-în ce lege ne citește el acum?
— În limba lui, împărate, — zise dascălul grăind
— Cum scrie aci curate le tălmăcește citind.
Atunci zâmbind împăratul necazul s-a răsipit
Și iertînd pe vinovatul cu daruri l-a slobozit.

Care va să zică:

Mult mai lesne se învață un dobitoc simțitor,
Decât să ia de povață un neînțelegător.

După proverbul turcesc:

Annaiana bir sivrisinec sazdâr.

Annamaiana daul, zurna azdâr.

Adică:

Celuia ce înțelege țânțaru-i e trâmbițar,
Iar celui ce nu-nțelege, tobe, surle-s în zadar.

DESPRE VIRTUTE (FAPTĂ BUNĂ)

Fă bine, ș-îl aruncă-n dr um.

Că

A face bine e totdeauna mai bine decât a face rău.

Binele, zic, nu se face

Numai la cine îți place,

Ci binele este bine

Să-l faci la fieștecine.

Chiar și

La cel ce te dușmănește,

Tu cu bine-i răsplătește.

Că

De te latră vreun câine,

Astupă-i gura cu pâine.

Știind că

Orice la voile tale

Cu răul nu-l scoți la cale.

Iar

Binele pe om îl scapă

Cu vreme de foc și apă.

Dar vei zice:

Să ne luăm după lume.

Și

Ce o face lumea să facem și noi.

Însă

Ce avem cu lumea?

Lumea ca lumea, și noi ca noi.

Alții dacă ș-o scoate ochii, și noi nu o să scoatem.

Alții de o da în gărlă, și noi nu o să ne-necăm.

Fiecare ce face, pentru el este.

Cum își va așterne, așa va dormi.

Cum își va găti, așa va prânzi.

Nu trebuie să imităm decât p-acei ce-i vedem făcând bine.

Că

Setosul bea apă din orice lac

Mulți zic că

Răul cu rău se gonește

Și

Fă-i rău, că te pomenește.

Dar

Cât e cerul departe de la pământ.

Atâta n-are

Asemănare.

Pentru că

Omul la rău aleargă cu armăsarul și la bine merge cu carul.

Răul lesne îl face omul, dar binele anevoie.

Și

Cu vreme toate se fac bune.

Numai

Vremea ce a trecut nu se mai întoarce.

Dar

Binele ce-l faci la oarecine

Ți-l întoarce vremea care vine,

Vei auzi numai:

Vine binele ca albinele.

Și apoi

Bine, bine peste bine,

Când vine e tot mai bine.

Că

Cine face bine, bine găsește,

Cine face rău, rău-l însoțește.

Însă

Totdeauna fapta bună

Este tutulor cunună.

Căci

Fapta bună în viață

La norocire înalță.

Și

Faptele bune în lume

Îți las nemuritor nume.

Bogația, Desfătarea, Virtutea și Sănătatea

Disputându-se-ntre ele simplu, că cui a da-ntâietatea,

Descriind și una ș-alta bunul său și fericirea

Ce din parte-și totdeauna varsă către omenirea,

Și mândrită fiecare își găsea șieși dreptate,

Că în adevăr ea este, și cerea întâietate.

Într-această a lor luptă în cuvinte nepătrunse:

Ardicându-se Virtutea către dânselle răspunse:

— De voiți cu mulțămire dreptul să se înțăleagă,

Aideți la zei și la oameni, lor să cerem să aleagă,

Și a căruia problemă li se va părea mai bună,

Ei să-i dăm ăst măr de aur și a premiei cunună.

Și alegerea aceasta mai perfectă a se face

Va fi timpul d-adunanță luptelor olimbiace.

Sfătuirea dar Virtuții s-a părut prea de minune,

Fiecare sperând mărul, bunul cum își va expune,

Deci când fu-n Olimp mulțime de popoare adunate,

Alergară fiecare ca să ceară-ntâietate.

Ș-ncepu-ntâi Bogația să exprime într-aceste

Că nemărginitul bine numai ea în lume este,

Pentru că e dătătoare de orișice fericire,

Desmierdării și a Famei și orcărei norocire;

Fără dânsă orșicine pre pământ să tirănește,

Ticălos viază-n lume și cumplit se chinuiește;

— Mărul dar de aur mie — le zice — mi se cuvinte,

De se caută rezonul și dreptatea de se ține.

Alergă-n loc Desfătarea și răspunse-n grab cu stimă

Că-n nedrept va Bogația să ia numele de primă:

— Căci pre dânsa fiecare, duple cum și știți prea bine,

O trimite prin tot locul să mă caute pre mine;

Eu dar în comunitate sunt dorința cea centrală

Și că-mi este ea servicea nu e nici o îndoială.

Pre pământ viețuitorii ce bun-simt numai cu tine?

Alt decât amărăciune gust cândva ei fără' de mine?

Fericirea omenirii nu stă în multă avere,

Ci în ceea ce desmiardă sufletele în plăcere;

De n-aș mici eu în oameni durerile cele rele,

N-ar mai suferi cu anii a răbda necazuri grele.

Unde însă eu m-apropii, izgonesc ticăloșia,

Depărtez durerea-ndată și aduc voioșia;

Eu sunt dar tot bunu-n lume îndeobște la orcare,

Eu sunt dulcea mângâiere celui mic și celui mare;

Prin urmare dar și mărul alta să-l ia nu să poate,

Căci eu covârșesc cu bunul pre acestelalte toate.

Cu asemenea cuvinte începu și Sănătatea

Că prin ale lor probleme n-au drept să ia-ntâietatea.
Pentru că nici Bogăția, nici Desfătarea, cum spune,
Nu pot cu nemărginire s-aibă toate cele bune:
— Că de n-aș fi eu în oameni, ar fi toți cu neputință,
N-ar da folos Bogăția, nici ar fi de trebuință,
Și nici Desfătarea poate să stea pre pământ vrodată.
Dacă nu voi fi cu dânsa împreună totdodată.
Când pe pat cineva zace în dureri și chinuire,
Cine va putea să-i fie singura lui fericire?
Bogăție o să strige? Desfătarea o să cheme?
Ori pe mine, Sănătatea, mă cere în acea vreme?
Cel bogat fără de mine nici o simțiciune n-are,
Nici la vreo desfătare poate s-aibă aplecare,
Căci atuncea mintea, trupul sunt în nelucrare toate
Și să aibă mulțămire fără mine nu să poate.
Împărații, generalii, c-o zicere și ostașii
Fără min-ar fi ființe ce nu pot a-și mișca pașii.
Iar de aș lipsi cu totul în natură și în nume
Atunci fără îndoială n-ar fi pre pământ nici lume.
Eu îmbărbătez pre omul, eu dau curaj, vitejie,
Eu aduc puteri în suflet, eu dau trupului tărie,
Și când sunt în judecata celui ce mă prețuiește,
Făr-avere, desfătarea în natură o găsește.
Socotesc dar că în lume eu întâi sunt trebuită,
Bătrânimii, tinerimii fără tagă sunt dorită.
Eu sunt bogăția lumii, eu sunt tot bunul vieții,
Eu sunt dulcea desfătare și cununa frumuseții.
Bogăția numa-n sine este moartă întru toate,
Desfătarea înaintea-mi nici cât fir de păr nu poate.

D-aceea ca una ce sunt eu nemărginitul bine,
Darul și întâietatea să le am mi să cuvine.
Deci c-o manieră sfântă stând Virtutea înainte
Începu să-și spuie dreptul fără a se lungi-n cuvinte,
Zicând cum că: — Bogăția, Desfătarea, Sănătatea
Deși dup-a lor părere singure-și găsesc dreptatea
Și deși fieștecare are și de baz cuvinte,
Dară însă-ale lor bunuri sunt pământești, iar nu sfinte;
Nu că nu sunt și aceste de la Dumnezeu tot date,
Ci de n-oi fi eu cu ele, sunt de lume defăimate.
Eu sunt bunul providenței, eu sacrific p-omu-n lume,
Eu fac s-aibă muritorii pre pământ glorios nume,
Eu sunt liniștea vieții, eu sunt calea mântuirii,
Eu sunt pacea, eu sunt bunul, eu sunt cârma conștiinții;
Unde nu mă au pe mine, acolo ameninț rele,
Vin pieiri, stricăciuni, patimi ș-alte mari greșeli cu ele;
Eu sunt baz zeieștii lege, dau bun nume omenirei,
Eu sunt povața în lume către drumul fericirii;
Bogăția, Desfătarea, Sănătatea, fără mine
Toate-n lume omenirei sunt de sinele rușine,
Și nu numai sunt rușine când lipsesc eu dintru ele,
Ci sunt și supuse toate pre pământ la multe rele.
Și d-aceea câți în lume au fericea astor trele
Tremur, să turbur adesea dacă nu sunt eu cu ele.
Așadar mărul de aur și titlul de-ntâietate
Mintea-nțelepciunei voastre să-l dea cui are dreptate.
Atunci zeii ș-adunața oamenilor să întreamă
Și cuvintele
Virtuții le iau în băgări de seamă,

Văzând și cu osebite manierile ei toate,
Cu sfat de obște-mpreună se înalță glasuri gloate,
Strig deodată că Virtuții să cuvine cu dreptate
Să ia darul și cununa și titlul de-ntâietate,
Ș-așa cu sfatul de obște, după hotărârea dată,
Dându-i măru cel de aur, fu Virtutea întronată.
Nimică dară pe omul nu-l poate-nălța în treaptă;
Decât singură Virtutea, prin alegerea cea dreaptă;
Că ea de comunitate se sacrifică în lume,
Ea și după moarte lasă memorabilul său nume.
Ferice d-acela care știe să o-mbrățișeze,
Și va putea după dânsa pașii să și-i îndrepteze,
Că este ca diamantul, care ș-în gunoi de cade,
Tot îi zise piatră scumpă și prețu-i deloc nu scade.

DESPRE SUPUS SAU SLUGĂ

Omul, până nu slujește, stăpân nu ajunge. Copilul stăpânului până e mic nu se osebește de slugi. (Apos.).

Nimenea deodată nu sare ca cocoșu-n pridvor, ci se suie pe trepte.

Și dacă ești slugă,
Când te trimite la treabă
Mergi și te-ntoarce în grabă.
Adică Descalecă iute,
Încalecă, du-te, sat nu face.
Nadă nu face-n prieteșug,

Că nada e bună numai la plug.

Că

Cine lucrează și tace,
El mai multă treabă face.

Iar

Care tot mereu vorbește,
El treaba ș-o zăbovește.

De aceea

Treaba fă-o cum se cade
Și șezi atunci când se șade.
Când te apuci la vro treabă
N-o lăsa fără ispravă.

Pentru că

Lași vreun lucru pe mâine,
Îl vezi că așa rămâne.
Argat vrednic cine are
Se cunoaște pe mâncare.

Că

Când mănâncă îi trosnesc fălcile.
Dar sunt și mulți de aceia:
La mâncare leu și la treabă bou.

Care

Nu e vrednic codrul să-și plătească.

Și care

Îl blestemă pâinea care o mănâncă.

Unul ca acela

Slugă va fi cât trăiește,
Slugă l-alții îmbătrânește,
Și slugă se prăpădește,

Deloc nu se procopsește.

Umblă gonind vânturile

Și măsurând câmpurile.

Se zbate ca peștele pe uscat.

Că

Unde nu e socotință, socoteala merge rău.

Îi sporește ca la raci.

Deși sunt cu mai mulți craci.

Așteaptă ca porcul muchea la cap.

Să nu te blesteme cineva

Să umbli ca banul din mână în mână.

Însă

Omul vrednic se face munte și punte.

Nu-i mai zice stăpânul:

Ochi având, ai fost ca orbul,

Te-ai dus, m-ai slujit ca corbul (cel din corabia lui Noe).

Sau

Vrednicia-ți mi-e oglindă,

Că m-ai slujit până-n tindă.

Sluga nevrednică stăpânii des își schimbă.

Ca pupăza își umple cuibul.

Pupăza moțata și frumoasă-n pene,

Gunoindu-și cuibul din nărav și lene,

Îl lăsa și merse iar în altă parte,

Ș-apucă să facă alt cuib, mai departe;

Dar văzând-o cucul îi făcu-ntrebare:

— Ce faci iar aicea, soru-mea cutare?

— Cuib îmi fac, răspunse; ș-o-ntrebă el iară:

— Dar făcuseși parcă altul asta-vară?

— Mi-am făcut — ea zise — ș-altul după dânsul,
Dar mai mult nu este d-a ședea într-însul,
Că, după cum, poate, e știut și ție,
L-am umplut cu totul de necurăție.
Cucul auzind-o zise iar: — Ei bine,
Dar îți lași năravul, or îl iei cu tine?
— Cum, — ea îi răspunse — un nărav din fire
Poate vreodată s-aibă lecuire?
— De vreme ce, dragă, — îi zise ei cucul —
Nu îți lași năravul, geabă-ți este lucrul.
Căci și de acesta nu o să ai parte,
O să-l umpli iarăși ca pe celelalte;
Ci întâi năravu-ți lasă-l, de se poate,
Ș-atunci o să-ți fie cuibul ca la toate.

Asfel e și sluga cu năravuri rele,
Care nu se poate părăsi de ele,
Ori pe unde umblă, loc nu-și mai găsește,
Tot schimbând stăpânii nu se procopsește,
Și apoi stăpânii zice că-s de vină,
Ei la toate strică, ei sunt de pricină;
Iar năravu-și care groaznic îl apasă
Tot cu sine-l poartă în fiecă casă.

DESPRE NEGOTȚ IARĂȘI

Puțin folos de cel:

Prăvălie cu chirie și marfă în datorie.

Că stăpânul

Cere să-i dai la soroc,

Parcă te pune pe foc

Și

Dacă n-ai, din umeri dai.

Îl vezi că-ncepe să zică:

Negustor mare de piei de cloșci.

Negustor greu ca fulgul pe apă.

Cu un ulcior de bragă, negustorie întreagă.

An n-am câștigat, iestim am păgubit, la anul trag nădejde,

Trei lulele în două zambile.

Cumpără d-o para-două și le dă la o lețcaie nouă.

Nu să alege câștigul din pagubă.

De azi până mâine numai pentr-o pâine, ca să-i zică doar “jupâne”.

Mulți zic:

Decât slugă mare, mai bine stăpân mic.

Dar

Omu e născut ca să umble și pasărea ca să zboare.

Chiria deșteaptă pe chirigiu și drumul pe călător.

Însă

Drumul soroc n-are, nici pe jos, nici călare.

Baba călătoare n-are sărbătoare.

Mult umbli, multe-nveți, mult trăiești, multe vezi.

Găina care clocește niciodată nu e grasă.

Dar și

Piatra care se răstogolește din loc în loc nu prinde mușchi.

Că

Cine schimbă stăpânii slugă îmbătrânește.

Lac să fie, broaște multe.

Stăpân nu poți ajunge, dar slugă când îi vrea.

Dar însă

Cine păzește sofrua (masa) mănâncă ciorbaua.

Iar

Negustorul fricos nici nu câștigă, nici nu păgubește.

La multe cine gândește, nici una nu isprăvește.

Cine aleargă după doi iepuri nici unul nu prinde.

Omul vrednic se face munte și punte și trebuie să iasă la liman.

Din piatră seacă scoate banul.

Iar

Omul nevoiaș se îneacă pe uscat.

Țiganul, când a ajuns la mal, atunci s-a înecat.

Decât să dai cu mâinele și să alergi cu picioarele, mai bine

să te uiți cu ochii la marfă.

Că

Fă bine, să-ți auzi rău.

Mai bine

Peșingea pe îpingea.

Decât

Cu toptanul și banii la anul.

Te tocmește dușmănește și plătește omenește.

Iar nu

Bună învoială, rea tocmeală.

Ci

Pune aici, bagă aici.

Decât pe urmă

Prinde orbul, scoate-i ochii.

Gaina, când îi vine, atuncea ouă.

Dacă risipești meiul, anevoie îl aduni.

Verși cu pumnul și culegi câte unul.

Din bun sănătos te faci bolnav.

Te găsește boala gălbănirii și frigurile pungii.

Ț-a trecut baba cu colaci.

Și

Dacă cade omul, anevoie se îndreptează.

Ș-apoi,

La copacul căzut toți alerg să taie crângi.

O boală dacă vine la om strigă către celelalte: săriți, că

l-am prins.

Cu toate aceste, curaj,

Barba lasă să se ducă, capul să trăiască.

Greu la deal, rău la vale.

Dar

Nu mi-au nins ca să nu-mi degere, nici mi-a plouat ca să

nu mă ud.

Cine are mult, de multe ori vine vremea să n-aibă nicidecum.

Unde a mers mia, meargă și suta.

Orzul îl ară boii și-l mănâncă caii.

Lupul mănâncă și din oile numărate.

Unde e marfă, trebuie să fie și pagubă.

Marfă gată bani așteaptă.

Și

Apa trebuie să vie la matca ei și omul la teapa lui.

La toate urma alege.

Știe Dumnezeu al cui e sacul cu făină și podul cu slănină.

De câte ori să bolnăvește, omul nu moare.

Ce am avut și ce am pierdut.

Gol m-am născut, gol o să mă duc.

Cine nu e dator e destul de bogat.

Însă

Nu e după cum va omul, ci după cum va Domnul.

Necazurile sunt pentru oameni și oamenii pentru necăzuri.

Cu nădejdea omul nu moare.

Dacă datornicu zice:

Slava lui Dumnezeu, am să dau, n-am să iau.

Eu

Nu o să mă omor singur, ca Iuda.

Capul să trăiască, belelele curg.

Sărăcia la om e stană de piatră.

Decât bogat și bolnav, mai bine sărac și sănătos.

Cu un rac, tot sărac, cu un lucru mic, tot nimic.

Dacă

Ciung nu sunt, olog nu sunt,

Cap, mâini și picioare am,

Munca e comoară.

Unul când a fost să moară, fiii săi toți într-un ceas

Viind, patu-i înconjoară și-l întreabă de rămas,

Zicând: — Tată! ești slab foarte și diată căci nu-ți faci?

O să te apuce moarte și nimic nu ne spui, taci?

Noi mai întâi de iertare am venit să te rugăm

Și așa și pentru stare îndrăznim să te-ntrebăm.

Căci pe lângă aste toate câte Ț-a dat Cel-de-sus,

Să n-aibi și strâns nu să poate, deoparte undeva pus,

Fiindcă aici prin case știm prea bine că nu sânt

Și e păcat să se lase să rămâie în pământ.

Noi, tată, nu-ți cobim moarte, ci pe Dumnezeu rugăm

Sănătos să te mai poarte, să trăiești ne bucurăm.
Dar a omului viață, după cum singur spuneai,
Se ține-ntr-un fir de ață și se rupe gând când n-ai.
Cât mai vârtos când e-n boală i să poate proroci
Că or moare or se scoală, nimeni nu poate ghici;
De Ț-e frică a ne spune nădăjduind să trăiești,
Ca să scrie încai spune aceea ce tăinuiești.
Nu poți zice că n-ai stare, căci știm că sărac nu ești,
Poate dovedi oricare de-i vrea să tăgăduiești.
Vestea e în țară sfoară că ești putred de bogat,
Și că ai găsit comoară o povestesc toți din sat.
Ei încă număr și anii când n-aveai para de ac,
Și acum te joci cu banii turnându-i din sac în sac.
Dar orșicum nu ne pasă, zică lumea ce o vrea,
Fiecare-ntr-a sa casă zice și bună și rea.
Noi știm că un bun părinte copiii nu-și va urî,
Să-i lase fără de minte săraci a se amări.
— Copiii mei, — el răspunse — bogat e numai Cel sfânt
Ș-are mii comori ascunse pe fața ăstui pământ.
Și cel ce înădușește tot întruna căutând,
Acel negreșit găsește, cu sânguința săpând.
Mulți nerozi găuresc pământul comori în el căutând.
Dar neștiind cum, pasc vântul, surdă și în deșert umblând.
Comoara nu se găsește când ici, când coala săpând,
Ci lesne se nemerește când iei pământul de rând.
Ș-în adânc nu e băgată, pe om mult a-l obosi,
Ci d-o palmă e-ngropată, ca să o poată găsi.
De aceea de vă place ca să vă îmbogățiți,
Cum am făcut eu veți face, și-ascultați să auziți:

Eu vrând să caut comoară ș-în deșert să nu muncesc

Cumpărai o moșioară, dorința să-mi izbândesc,

Și o apucaai d-a lungul să caut comoară-n ea,

Când cu sapa, când cu plugul, o săpai cum trebuia,

Ș-adevărat astă treabă mă osteni-n acel an,

Dar și nu mi-a fost degeabă, că tot găsii un borcan.

Apoi cumpărai bucate și locul cât îl săpai,

Îl semănai jumătate ș-încolo viță băgai.

Făcând țarina și via am luat grâu, orz și vin,

Și suta au adus mia sau un borcan cu vârf plin.

Și acum acea comoară, fără nici un scăzământ,

O am tot pe moșioară, îngropată în pământ.

De voi muri, împreună veți merge s-o căutați,

Săpând cu-ngrijire bună, moșia să nu stricați;

Ci faceți, zic, cum e bine, adică de rând săpați,

Ca să puteți ca și mine rod dintr-însa să luați.

Abia pân-aci el zise și ostenind încetă,

Adormi, ochii-și închise și nu se mai deșteptă.

Feciorii lui s-apucară (după ce l-au îngropat),

Pretutindenea cătară, loc n-au lăsat nesăpat.

După ce se necăjiră că nici un borcan n-au scos,

Locul cel săpat porniră ș-îl semănară frumos;

Din care cu-mbelșugare în acel an rod luând,

Făcură o sumă mare, cu preț bun toate vânzând.

Atunci ei cu păreri bune frățește banii-mpărțind,

Le-a venit înțelepciune, și zise unul zâmbind:

— Vedeți, fraților, comoara de care tata a zis?

Borcanul e moșioara și banii, cum ne-a descris.

Adică: lucrând pământul, scoatem comoară din el,

De munca i-a fost cuvântul, iar nu cum gândeam altfel.

Munca e comoară mare ce stă-ngropată-n pământ,

Care sfârșit nu mai are din porunca Celui sfânt.

Și dacă nevoitorul cu nădejde va săpa,

El își va dobândi dorul, comoara a dezgropa.

Munca pe om niciodată nu-l lasă a flămânzi,

Când cu firea-mbărbătată noaptea o va face zi.

Așadar d-aci-nainte să nu ședem lenevoși,

Ci, cum ne-a dat tata minte, să muncim mai inimoși.

DESPRE AMOR SAU DRAGOSTE ȘI URĂ

Mai bine varză acră cu-nvoială,

Decât zahar dulce cu cârteală.

Și

Mai bine legumă puțină și dragoste multă.

Iar nu

Mi-e drag ca tăciunele la nas.

Și

De drag ce-mi e, l-aș băga de păr în sân.

Și

Se uită la el ca dracu la popa

Și

Îi stă ca un gunoi în ochi.

Zicând:

Of! îmi vine rău de tine.

Și

Mă mir ce parte ai avut, bărbate,

Că toți s-au înecat și tu ai scăpat.

Și

Îi stă ca un gunoi în ochi.

Sau

O iubește ca sarea în ochi.

Și ea

Îl iubește ca gheața în sân.

Și

Două-trei coade de topor curg din dragoste.

Căci

Iubirea mojicească e ca gluma câinească.

Și

Face chef de curcă beată.

Despre care e o zicală:

Dintr-o scânteie să ațâță focul.

Și

I-a căzut mâră pe pârlă.

Și

I-a căzut la inimă tronc,

Ca cloșca pe ouă clonc.

Ș-apoi,

Dragostele prenoite

Ca bucatele-ncălzite.

Este și dragoste:

Eu leșin, mor pentru tine,

Și tu habar n-ai de mine.

Un strein prost într-o vreme în România viind,

Și două-trei românește ca să învețe dorind,

Cătă și își tocmi slugă din sate pe un român,

De calul lui să-ngrijească, fiind el tare bătrân;
Ș-ntr-o zi sluga văzându-l neîncetând de oftat:
— Pentru ce oftezi, stăpâne? îndrăznind l-a întrebat.

Streinul oftând răspunse:

— Ah! nu știi tu, be Ivan,

Era sa spunem la tine de mult, e! încă de an.

Este una Mariuța, dincolo de Vadu-Lat,

Eu mult iubește la dânsa și me ranit na ficat.

— Dar ea te iubește oare? l-a-ntrebat sluga cel prost.

El, oftând iar, îi răspunse:

— Ama eu-ncolo n-a fost,

Tovaroș a spus la mine că este pre mult frumos,

Eu n-am văzut, dar văz poate, daca este sănătos.

DESPRE AMOR ȘI URĂ IARĂȘI

Lelea joacă până-n noapte,

Iar bărbatu-i e pe moarte.

Și

De focul bărbatului

Joacă-n capul satului.

Și

Lelea joacă, dănțuiește,

Iar bărbatu-i pătimește.

Și

Cumetrii bărbatu-i zace

Și ea face ce îi place.

Zicând:

Dacă m-am căsătorit,

Nu m-am și călugărit.

Că

De drag ce îl vede,

Din ochi parcă-l pierde.

Și

Pân-a nu-i muri bărbatul,

Ea a dat mână cu altul.

Și

În focul lui c-a murit,

În grab s-a căsătorit.

Dar

A dat peste dracu.

Că

Pe dragul a căutat, pe dracul a găsit.

Și acum

Buna noastră gazdă

Se dete pe brazdă.

Ca călușaua,

Se dă încoaci-încolo, se lovește de tânjală, ș-apoi vine

singură la ham.

Și

Trage ca calul la grăunțe.

Că

Toate își au leacul.

Și

Arșagul își găsește pârșagul.

O văduvă-n vârstă, bătrână, zbârcită,

Cu doi dinți în gură, barba ascuțită,

Nas cât pătlăgeaua, la vorbă-nțepată,
Cu ochii ceacâră, gura lăbărțată,
Fruntea-i cucuiată, fața mahorâtă,
Pestetot negoasă și posomorâtă,
Umbla-ntunecată și tot înnorată,
Nu o vedea nimeni să răză vrodată,
N-o puteai cunoaște când e mulțămită,
Că ea-n toată vremea era necăjită.

(Cântă-ți, lele, cântecul, că mi-e drag ca sufletul:

Neaga-Neaga reaua sparge mahalaua.)
Nu putea ei nimeni să-i intre în voie,
Din zi până-n noapte zbiera ca strigoaie;
Cu nimenea-n lume nu se avea bine,
Se certa cu sine, când n-avea cu cine;
Slugi, câine, pisică bătea cu sudalme,
Și pentru o muscă își da-n obraz palme.

În scurt, nu ajunge omului viață
Ca să-i spuie toate, din fir până-n ață;
De ar fi (cum zice lumea o zicală)
Cerul tot hârtie și marea cerneală,
Ca să se descrie, ar fi puținele,
Toată istoria astei muieri rele.

Dar deși în astfel era cum ziserăm,
Și cele mai multe nu i le scriserăm,
Tot să măritase pân-aci o dată,
Și să se mărite iar era rugată,
Că era vestită și în stambă dată,
De văduvă grasă, putredă bogată
Și pentru avere, tocmai ca nebunii,

Să-mbulzea s-o ceară văduvii și junii;
Nu-i căuta chipul, nu-i căuta anii,
Toată frumusețea îi era ei banii.
O văduvă însă când va după lege
Cu a doua nuntă capul său să-și lege,
Ea atuncea zice cum că se însoară,
Iar nu să mărită pentr-a doua oară;
Și caută-n lume bărbat să găsească,
Ca pe o muiere să-l îmbrobodească;
Ea să fie mare, ce o vrea să facă,
Bărbatu-i la toate ca mutul să tacă;
Și dacă găsește vreun la-mă-mamă,
Nu vede, n-aude și nu-i bagă seamă;
De părere bună, pe carea-ntâlnește,
Își laudă casa și se fericește,
Că ea bărbat are bun peste măsură,
Ca pâinea a bună (cu pruna în gură).
Și astfel de vorbe vorbind între ele,
Smintesc și stric casa unei tinerele;
O fac să-și urască îndată bărbatul
Și să îndrăgească în locu-i pe altul.
Pentru că bărbatul un amorez nu e
Tot după plăcerea-i la minciuni să-i spuie.
Și tot s-o mângâie, să o giugiulească,
Cheful și dorința pân' să-și isprăvească;
Ci el îi vorbește serios la toate,
Că tot chef să aibă omul nu se poate;
Grijile vieții care îl apasă
La plăceri și chefuri rareori îl lasă.

Și ea dacă vede că alt îi zâmbește,
Umblă după dânsa și o curtenește,
Îi face bezele, versuri îi citește,
O-nalță în slavă, zână o numește,
Socotește cum că-n toat-a lui viață
Din gura-i nu curge decât tot dulceață.
Și să-nnebunește după el să meargă,
Lasă copii, casă, la altul aleargă.
Și văzând c-acela i-a vorbit ei bune,
Tot cu “dragă, dragă”, pân-a o supune,
Lasă-l și pe dânsul, la alt bărbat du-te,
Ca vinul cel stricat din bute în bute.

Până rămâne

“Nici cu fetele la horă, nici cu nevestele la biserică”

Povestea cântecului:

Fost-ai lele când ai fost,
Dar acum ești lucru prost;
Ai fost floare, trandafir,
Dar acum ești borș cu știr;
Ț-a mers vestea, când Ț-a mers,
D-acum lețcaia-ți s-a șters.
Geaba cochetării faci,
Că la nimeni nu mai placi.
Te-au lăsat toți și-ai rămas
Ca un odorog de vas;
Cât să te dregi la obraz,
Te-ai trecut, nu mai ai haz.
Gândeai că chipu-ți frumos
O să stea tot abanos.

Acum poate să plătești
Frumoasă să te numești.
Așa și această văduvă bogată,
Fiind pentru zestre de prea mulți rugată,
Când venea-n pețite cineva s-o ceară,
Ca să se mărite, să-și ia bărbat iară,
Ea la acei oameni, bărbați sau neveste,
Cu mândrie mare propune aceste,
Zicând: — Mergeți, spuneți celui ce mă cere
Că am să-i dau zestre destulă avere,
Bani, casă, moșie, cum și știe poate,
Scule, diamanturi, în ființă toate;
Dar pe lângă aste am și din natură
Un arțag, o pală de cam cert din gură,
Și nu totdeauna aceasta îmi vine,
Ci numai de față când e oarecine,
Sau când stau de vorbă la vro adunare,
Din ceva atuncea țandara îmi sare
Și încep îndată ca să-mi cert bărbatul,
Să-l fac de ocară față cu tot satul.
Iar el la necazu-mi îl voiesc să tacă,
Să-mi sufere toate, nimic să nu-mi facă;
Îi cer dinainte condiția asta,
De mă priimește, eu îi sunt nevasta.
Câți auzea d-aste fugea ca de ciumă,
Li se tăia pofa de astfel de glumă.
Mai pe urmă însă își găsi ea unul,
Cam lovit cu leuca, făcând pe nebunul.
Ș-i trimite vorbă că o priimește,

În felul ce zice și cum ea voiește;
Dar îi dă să știe că din întâmplare
Și el fără voia-i un pârtaș mic are,
Care în an numai o dată îi vine
Și ca și un praznic într-o zi îl ține.
Și el cum să leagă să-i rabde arșagul,
Și ea să se lege să-i rabde pârtașul.
Spuindu-i aceste, zise ea-ntru sine:
“Zău că nu să poate din așa mai bine!
Nu e lucru mare, într-un an o dată,
Un pârtaș, cum zice, și lui să-i abată.”
Și cu chipul ăsta dacă se legară
Amândoi îndată se și cununară.
Mireasa acuma găsindu-și norocul,
De părere bună nu o-ncăpea locul.
“Își pierduse cumpătul,
Ca găina umbletul.”
Și luând la masă de coadă purceaua,
Cum era strâns satul, făcu și safteaua,
Vro câteva vorbe trânti după lege,
D-ale nodoroase, ca niște ciomege.
Ginerile l-aste trebuia să tacă,
C-așa să legase, n-avea ce să facă.
Făcând ea safteaua, îi păru mult bine,
Văzând că bărbatu-i legătura-și ține.
A doua zi iară ș-urmă obiceiul,
A treia zi încă și mai cu temeiul.
Iar el la nici una cheful nefrângându-i
Le suferea toate, în gându-și zicându-i:

“Lasă să taie dracului bureți.”

“Lasă să se scalde în apele ei.”

“Lasă să-și alerge calul cât o vrea.”

“Lasă să latre ca cățelele la lună.”

“Acum e la largul ei și la strâmtul meu.”

“Până mi-o veni și mie palele nebune.”

“Îi tai eu de unghișoară.”

“Eu îi sunt doftorul ei.”

“Cum își așterne, așa va dormi.”

“Muierea, poale lungi, minte scurtă.”

“La baligă moale, puținică apă trebuie.”

“Cu vreme și cu paie, mușmulele să moaie.”

“O să-i iasă toate pe nas,”

“I s-a urât cu binele.”

Deci,

A patra zi dimineată pe loc cum se scoală,

Începe să geamă ca un prins de boală,

Zicând: — E! nevestă, azi te-a călcat focul,

M-a găsit pârtagul, i-a venit sorocul.

Și zicând aceasta, o cam ia de coadă,

Și pe după mână frumos mi-o înnoadă,

Ș-începe să-i care mai în jos de spate,

Cam pe piele goală, gârbace-ndesate.

Ea îi zicea: — Frate! bine, ce e astă?

El răspundea, dându-i:

— E pârtag, nevestă.

— Până când te ține? ea îi zise iară.

El, dându-i, răspunde:

— Numai până seară.

Și rabdă, nevestă, cum îți rabd eu ție,

C-asfel n-e legatul și mult n-o să ție.

— Mă rog, bărbățele! mai stăi! contenește!

Stăi să ne-nțelegem, puțin odihnește!

Eu îmi întorc vorba, pui lacăt la gură,

Dacă e pricina pentru legătură.

— Nu, dragă nevestă, “năravul din fire

Lesne nu se poate s-aibă lecuire”.

— Mă rog, bărbățele, dă puțin cu milă,

Că nu știu bătaie de mică copilă.

Aoleo, ajunge! aoleo, mă lasă!

Văz eu că cu zapis nu să țină casă.

Mă leg, mă jur ție că d-azi înainte

Nu-ți voi mai răspunde nici două cuvinte.

— E! bine, — zise el

— dacă-ți lași artagul,

Iacă și eu dară îmi opresc pârtagul.

Numai îți păzește cum zici jurământul,

C-apoi iar îmi vine (să păzească Sfântul).

Așa ei d-atuncea cu pace trăiară,

Și singuri aceasta o și povestiră.

Așa am cumpărat-o, așa o vânz.

Ei mai zicea că:

Toată pasărea pe limba ei piere.

Și că

Învățul îl dezbară bățul.

Pentru că

Gâlceavă fără-ncăierare nici un haz nu are.

Și

Eu fac, eu trag p-altu-n belea nu bag.

De aceea

Mațele în om să ceartă, dar om cu om!

Lasă-i să-și scoată ochii, că ei o da seamă.

Cine ce face, lui și face.

Nu-ți pune obrazul pentru altul.

Să nu te pomenești cu un doamne-ajută pe spinare.

Ei se ceartă, ei se iartă.

Zicând că

Câteva coade de topor curg din dragoste.

Însă

Lesne a ierta, dar anevoie a uita.

Un bătrân odinioară de nouăzeci ani trecut,

Care aștepta să moară în orice ceas și minut,

Într-o zi cu pipa-n gură cam pe gânduri el șezând,

Scoase o răsuflătura, lung din inimă oftând.

Feciorul său cel mai mare auzindu-l l-a-ntrebat:

— De ce, tată, așa tare și desșirat ai oftat?

Iar tatăl său nu ascunse ce inima îi rodea,

Ci către dânsul răspunse, spuind ceea ce gândea:

— Mă gândii la vârsta-mi fragă, că eu când m-am însurat

N-am găsit pe mă-ta-ntreagă, și d-aceea am oftat.

— Te văz, — îi zise el — tată, că ai minți copilărești,

Dacă ce-au trecut o dată stai de îl mai socotești.

Și ce-a ieșit dintr-aceasta?

Ce pagubă ai avut?

Nu cumva ți-a fost nevasta cu vr un mădular pierdut?

Cusurul mamei-l ții minte, îl zici și îl pomenști,
Dar tu oare mai-nainte puteai sfânt să te numești?
Bătrânul trăgând din pipă și la dânsul ascultând,
Cum tăcu tot într-o clipă, îi zise iarăși oftând:
Nu-mi e, fătul meu, atâta de ceea ce s-a-ntâmplat,
Cât mi-e inima-amarâtă de ceea ce-au mai urmat.
Căci ea se jura pe soare, cu cel mai strașnic cuvânt,
Cum că este ca o floare, neatinsă nici de vânt,
Și după ce fu săracă, zestre mai nimic având,
O făcură alți să-mi placă, laudând-o și zicând
Că: “Tu, dacă ești cu stare, o fată săracă ia,
Că întâi, precum ne pare, îți faci pomană cu ea,
Ș-al doilea ieî soție să-ți dea cinste la cuvânt
Și credincioasă să-ți fie pân’ va intra în mormânt.”
Într-acestea oarecine ducându-se pe la ea
Și pomenind pentru mine de va de soț să mă ia,
Ea înălțând ochii-n grindă, că vede cerul gândind,
S-a întors către oglindă ș-a zis, asupra-și privind:
“Ah! nu sunt eu norocită să iau astfel de bărbat,
Că m-aș ținea fericită și la el m-aș fi-nchinat.”
Crezând-o dar eu aceasta, că e cum am auzit,
O și luai de nevestă, la altele n-am gândit.
Și după nuntă în grabă am înghițit acel nod,
N-am vrut pentru așa treabă să fim de râs la norod,
Ci gândind că fac cuminte, uitând toate, o iubii,
Îi făcui îmbrăcăminte, frumos o împodobii.
Asfel ea mergând odată ș-în oglindă căutând,
Văzându-se-nțotonată, o auz p-ascuns zicând:
“Ah! acum mă cunosc bine! acum văz cine sunt eu!

Acest bărbat ce mă ține nu e de obrazul meu!”

Ș-începu d-aci-nainte detot a se desfrâna,
În urmări și în cuvinte la om nu mai semăna,
Până când ea din cinstită pâși și-n drumul urât,
Fu de lume povestită și eu vecinic amărât.
— Cât pentru aceasta, tată, — îi zice feciorul iar
— De ai avea judecată, nu te-ai necăji-n zadar.
Căci cu o astfel de faptă legea ea de au călcat,
Răsplătirea o așteaptă pentr-acest al ei păcat.
Ea singură va da seamă, nu tu, ori altul, ori eu;
Ea trebuie să se teamă de fața lui Dumnezeu.
Care cum își va așterne, așa se va și culca,
Pe pământ gol sau pe perne capul său își va pleca.
Iată omul cel cuminte, iată cum cel înțelept
Se silește prin cuvinte ca să facă strâmbul drept.
Asfel cineva împacă la mânie p-un obraz
Iar nu încă să-l mai facă să turbeze de necaz.

DESPRE CĂSĂTORIE — MUMA ȘI FATA

FATA

Mamă, bărbat îți cer și voi să mi-l dai acum.
Că orzul în copt a dat
Și trebuie secerat.
Și văz că:
La toată casa bate coasă, numai la mine n-are cine.
Ș-apoi,
În loc să plângă fetele,

Se vaietă nevestele,
Care au avut luați
Câte doi și trei bărbați.

MUMA

De! că te-om mărită.

Și

Nu te uita chiondorâș la mine.

Că încă

Nu știi să torci, nici să teși,

Numai la horă te-ndeși.

Nu știi că

Calul bun din grajd se vinde

Și mai bun preț pe el prinde.

Iar tu

Păzești casa cu praștia.

Una-două la Marică,

Mucii tot la ea îți pică.

Și parcă

Sunteți două rudișoare,

C-ați uscat rufe la un soare.

Și

Te-ai făcut cu dânsa rudă,

După mămligă crudă.

Și

Amândouă mâncați dintr-un ciob.

Și

Amândouă vă lingeți mucii.

FATA

Puiul pene dacă face,
Tot ca să zboare îi place.

Că

Știu și traiul de acasă.

Și

Nu-mi plâng copiii de foame.

Și

Pe cine îl doare, să-i pese.

Eu îți zic:

Or dă-mi bărbat, or că plec

Să mă duc să mă înec,

Unde-o fi lacul mai sec,

Că astăzi să lasă sec.

MUMA

O să-ți vie mintea, mamă,
Când mi-o crește păr în palmă.

Tu ești aceea:

Plete lungi și minte scurtă.

Că

Gândești că e măritișul păpușă.

Că una cum a zis:

Bărbatu-l gândeam păpușă

Și el nu-ncapă pe ușă.

Și nu știi că

Măritișul te leagă de mâini și de picioare.

Că

Până la anul și găvanul.

Și pe urmă nu poți zice:

Ducă-se, n-am tors pe el.

Și

Da-l-aș lui Satana

Plocon de pomană.

Că

Sunt sătulă de așa sculă.

Ci

Dacă te prinzi în horă, trebuie să tragi danțul.

Și

Cine intră în cușcă trebuie să cânte cocoșește.

De aceea e mai bine

Nici drac să-ți iasă-nainte, Nici să stai să-i dai plăcinte.

Că încă ești mică și

Nu știi pe unde se pișă găina.

Și

Câte zboară pe sus încă,

Toate-ți par că se mănâncă.

Pe câți îi vezi cu nădragi,

Toți îți sunt frumoși și dragi,

Ca și aceia,

Oriunde vede muiere,

parcă îl lipești cu miere.

De aceea

Nu grăbi cu Paștile.

Că

Nici un părinte nu-și îneacă copiii.

Iar de nu vei asculta,

Poama bună porcii o mănâncă.

Că

Ascultarea e viață, iar neascultarea moarte.

Și

Blagoslovenia părinților

Întărește casele fiilor.

DESPRE CĂSĂTORIE IARĂȘI — TATĂL ȘI FIUL

Fătul meu!

Omul o nevastă și o pisică trebuie să aibă în casă.

Că

Toate sunt până la o vreme.

Și

Dacă inima îți cere,

Te-nsoară ȝ-ți ia muiere.

Ca

Să-ți car la nuntă apă cu ciurul (zăpadă).

Scumpul meu tată!

Omului cu sila poți să-i iei, dar să-i dai nu poți.

Că

Lesne e a se-nsura

Și greu a se dessura.

Că

Muierea are nouă găuri și multe cere.

Și

Decât să zic pe urmă “vai de noi”, mai bine să zic

“vai de mine”.

Că

Nevasta nu e cârpă, să o descoși și să o lepezi.

De unde știe omul ce noroc va nimeri!

Că pe mulți îi văz

Duminică cununie

Și luni la Mitropolie,

În adevăr,

Nevasta cu minte bună

E bărbatului cunună.

Dar

Rar la om așa noroc.

Cum a zis unul:

Fă-mă, de poți, prooroc,

Ca să te fac cu noroc.

Că

Ce e frumos la toți place,

Dar nu știe-n el ce zace.

Că te uiți,

Dinafară măr frumos

Și înlăuntru găunos.

Și

De departe trandafir,

De aproape borș cu știr.

De departe calu-ți bate,

De aproape ochii-ți scoate.

Și atunci,

Cu lăutari și cu masă

Aduci pe dracu în casă.

Că

Până nu pui cu omul în plug,

Nu-i știi boii cum trag la jug.

Și

Până nu încaleci calul,

Nu-i poți cunoaște năravul.

Sau cum a zis unul:

Cu lăuta și cu toaba,

Adusei în casă gloaba.

Și

Am gândit că iau pe Stana

Ș-am fost luat pe Satana.

Că

E mică și a dracului,

Sare-n capul bărbatului.

Că

Alăuta zice din strună:

“O, ce frumoșică jună!”

Iar toba zice: “Lasă, lasă,

Ca s-o vedem și mireasă.”

Ș-apoi

Viespea, miere după ce nu face,

Sare și te împunge cu ace.

Și

Vai de mine, de urât

Sunt sătul până în gât!

POVESTEA ĂLUIA

N-a mai rămas, frățioare,

Cineva ca să se-nsoare,
Că precum câștig nu este,
De vom lua și neveste,
Pas apoi de mai trăiește,
Or în lume pribegește.
Că ele nu te întreabă
D-ai negustorie slabă,
Ci: ad-o, dă-i, cheltuiește,
La mode mereu croiește,
Dă bani pe pălărie,
De n-ai, ia în datorie.
Ele privesc la cocoane
Și la alte mari persoane,
Ce în toată săptămâna
Să-și croiască le dă mâna;
Astfel și ele se-mbracă,
Nu lasă modă să treacă,
Tot îți cer, tot te frământă
Până văd că cucu-ți cântă
Apoi atunci ori te lasă,
Ori de tine nu-i mai pasă,
Cât trăiești nu mai vezi pace,
Casa-n iad ți se preface;
De ocări și de blesteme
Îmbătrânești fără vreme;
Perii în cap îți albește
Și obrazu-ți încrețește.
Urăști lumea, urăști viața
Și nu-ți mai veselești fața;

Amărât îți privești groapa

Și mângâierea-ți e popa.

E! e! fătul meu!

Cine caută nevestă fără cusur neînsurat rămâne.

Și

Alege, alege până culege.

Și atunci,

Dacă n-are frumos, pupă și mucos.

Că precum

Bărbat bun și usturoi dulce nu se poate

Așa și nu se poate

Lânoasă și lăptoasă și grasă,

Să vie și devreme acasă.

Că nu se poate iar

Moarte fără bănuială

Și nuntă fără căială.

Și vine vremea să zică:

Din pricina lui Nicolai urâi și pe sfântul Nicolai.

Dar însă

Rău este cu rău, dar e mai rău fără rău.

Că

Ceea ce săvârșește muierea, nimenea nu poate săvârși.

Și prin urmare,

Cine-ncălecă măgarul,

Să-i sufere și năravul.

Că

Unde sunt oi, acolo-s și foi.

Ci

Cu Dumnezeu înainte.

Și

Cum Ț-o fi partea.

Că

Ce e scrisa omului trebuie să o pătimească.

Fă și tu ce face toată lumea.

Și

Ori te însoară, ori te fă ostaș, ori fă-te călugăr.

POVESTEA ĂLUIA

Mulți doresc singurătatea, dar eu de ea sunt sătul,

I-am cunoscut bunătatea, mi-a venit acră destul.

Un om singur într-o casă șade ca un surd și mut,

Mănâncă fără de masă, doarme fără așternut;

Când pleacă din cas-afară, drumu-i e fără soroc,

Umblă ca un pierde-vară, zăbovind din loc în loc,

Prânzește unde-i e foame, mănâncă ce o afla,

Unde înserează doarme, așterne ce s-o-ntâmpla,

În case familiare cu vâz bun nu-l priimesc,

E greșos la fiecare, deși-n față îl cinstesc.

De s-ar purta cât de bine și d-ar umbla ca un sfânt,

Tot îl defaimă orcine și îi zice paște-vânt.

Fieștecare își teme nevasta, fata de el

Și se sfiește să-l cheme să petreacă-n vreun fel.

El cât de mult să postească și să umble nemâncat,

Mațele să-i ghiorăiască, tot îi zic că e-mbuiat.

De să duce la vro treabă mai des unde sunt femei,

Curtezan îl fac în grabă, ș-își râd de el între ei.
De să duce la primblare, umblă singur ca un cuc
Și privește cu jind mare la câți de brațet se duc.
Unde vede vro figură, vro tânără, vrun pantof,
Stă, să uită, cască gura și se alege cu of !
Acasă iar dacă vine, trăiește cu totul prost,
Rareori mănâncă bine, mai mult uscături și post.
Când e bolnav, n-are cine un pahar apă să-i dea,
Moare până când îi vine un cunoscut a-l vedea.
De are bani, tot găsește câte un mai doritor
Și vine de-l lingușește, să-l lase moștenitor;
Iar de este sărac moare cu zile din necătat,
De patru, fără plânsoare, în groapă e aruncat
Și se pierde după lume, ca o pulbere în vânt,
Neamul său și al său nume merge cu el în mormânt.
Nu-i rămâne în viață pomenire c-a trăit,
Trăiește fără dulceață, se duce cum a venit.
Iată dar singurătatea, pe care mulți o slăvesc,
Asta e, zic, bunătatea traiului filosofesc.
Fie, fie dăruită dintru tot sufletul meu
Aibă-o cui e dorită, mai mult nu o voiesc eu.
Cu Dumnezeu înainte, îmi iau inima în dinți,
Mă-nsor, cunună, părinte, și zică-mi toți că n-am minți.
Cunoscut și știut este c-am mai fost căsătorit,
Am ținut două neveste și nici una n-a murit.
Una mă lăsă pe mine, pe una o lăsai eu,
De am trăit rău sau bine, să ne ierte Dumnezeu.
Șapte ani trăii cu una și mereu m-am judecat,
Gâra-mâra totdeauna, dar în sfârșit am scăpat.

Cu a doua făcui casă și la al zecilea an,
Vrând să se facă mai grasă, mă urî și-îmi fu dușman.
Sărace fuseră toate, săracă și acum iau.
Cu doar, c-o fi și cu poate peste mai bine să dau.
Dar însă deloc nu-mi pasă orșicum d-oi nimeri,
Unde o ieși să iasă, sunt deprins a suferi.
Ca un soldat ce-n războaie mai de multe ori a fost,
N-are frică și nevoie ca acel recrutar și prost.
Cine n-a umblat cu armă, i-e frică-n mâini să o ia,
În ochi îi e ca o spaimă, îl mănânc câinii cu ea.
Iar cel învățat îndată o ia și-o are de joc,
Se aprinde și stă gata se între cu ea în foc;
Îl vezi cu fruntea semeață peste armați tăbărât,
Pe moarte ori pe viață, nu-i pasă, e hotărât.
Așa și cel ce se-nsoară și-a tras danțul căsnicesc,
L-a doua și-a treia oară, frici, spaima nu-l îngrozesc.
Gâra-măra nu-l sfiește, cântecele ei se par,
Când se-nvață și-îi lipsește, duce dorul l-al lor rar.
Omului de orice bine îi vine îmbuibături,
De dulceturi greață-i vine, dorește și acrituri.
Pelinul amar ca fierea ca o doftorie-l ia
Și mai cu gust decât mierea pe nemâncate îl bea.
Mângâierea așa iară satură, des când o vezi,
Și-începe a fi amară, de n-o fi și ceva sfezi,
Că unde sunt iubiri multe, sunt și multe-ntristăciuni,
Ca plânsurile la nunte și râsul la-ngropăciuni.
De când lumea, astfel toate a fost și vor fi cum sânt,
Nici s-a putut, nici se poate împotrivi-le cuvânt;
Cui dar pielea să-nfurnică nevastă-n casă să-și ia,

S-o lase cui nu i-e frică să tragă danțul cu ea;
Dar nici ne-nsurat, în urmă, să umble prin sat hârbar,
Că-și găsește de îi curmă drumul din sat vreun par;
Pentru că-n Sfânta Scriptură e-nvederat și citim,
Unde dă învățătură în lume cum să trăim.
Ca una din trei la număr să-și aleagă cinevași:
Ori însurat, ori călugăr, ori să se facă ostaș.

Iubite tată! Toate fonfologele

Își aștept noroacele.

Și

Măgarul se vinde tot în oborul armăsarilor.

Ș-acolo

Și pentru calul șchiop se găsește surugiu.

Dar

Cioara în loc de privighetoare nu se poate vinde.

Că

Unuia îi place popa, altuia preoteasa și altuia fata popii.

Și

Gustul dispută n-are.

De aceea zice:

Caută muiere să-ți placă ție, iar nu altora.

Și

Cu funia altuia nu te lasă în puț.

Că

Nu e frumos ce e frumos, ci e frumos ce îmi e frumos.

Și

Nu este bun ce este bun, ci este bun ce-mi place mie.

Dar însă

Ce-mi e drag fuge de mine

Și urâtul calea-mi ține.

Ș-apoi

Cine cade de sine

Să plângă i-e rușine.

Că

Nebunul pe mai- marele său nu-l cunoaște.

Țara pierde de tătari și ea bea cu lăutari.

Și

Totdeauna gâra-mâra și trai cu vătrai.

Nu crede, bărbate, ce vezi cu ochii, ci crede ce-ți spui eu.

Muierea

Îți judecă pe dracul și ți-l scoate și dator.

Și

Atunci îți iei ale trei fuiere și lumea în cap.

Și

Te duci opt cu a brânzii.

Sau

Te duci unde au dus mutul iapa și țiganul cârlanul.

Că

Muierea a-mbătrânit pe dracu.

Oareunde iară bărbați și neveste

Au mers să pețescă, obicei cum este;

Priviră, văzură, vorbiră de fată

Și se învoiră cu mumă, cu tată.

Acuma rămase să bea aldămașul

D-alde cuscru, socrul și de alde nașul.

Așa el și zise: — Draga tatii fată,

Du-mi-te de scoate nițel vin îndată.

Ea luând o oală, o spălă, o șterse

Și în grab cu dânsa în pivniță merse.

Dacă văzu tat'-său că prea zăbovește,

Mumi-sii îndată zicând poruncește:

— Du-te curând, dragă, dumneata de scoate,

Că, pe cum bag seamă, copila nu poate.

Mergând ea, găsește în plâns pe copila

Și privind la dânsa i s-atâță mila,

Se sperie,-ntreabă: — Ce ai, draguliță?

Ia spune-mi și mie, spune-mi, măiculiță.

Atunci fata-ncepe și îi zice:

— Mamă! Acum, cum vezi bine, mă mărit să cheamă,

Așa, să zic dară, o și făcui asta,

Ș-am rămas grea-ndată, ca toată nevasta.

Am făcut acuma, să zic, și pruncuțu

Și îi puse nașu numele Vlăduțu;

Îl vezi gras la față, frumos ca un soare,

Crește , se înalță, merge ș-în picioare;

Umblă și aleargă, să joacă prin curte,

Cu izmene albe și cu haine scurte,

Încalecă bățul, sare tăietorul,

Se duce îndată, apucă toporul,

Abia îl rădică, pe umăr îl pune

Toporul greu foarte puterea-i supune,

Neputând să-l ducă, cade, îl doboară,

Îi retează gâtul și aci-l omoară.

Aceasta când zise, începu să strige:

— Of, Vlăduțu mamei! moartea ta mă frige,

Inima-mi rănește, viața-mi scurtează,

Că n-o să mai poată mama să te vază.

Muma cum aude plânsul fiicei sale,
Și ea se pornește să strige cu jale:
— Of! vai! Duțu mării! of, drag nepoțele!
Prea avuși în lume zile puținele!
Tatăl logoditei, văzând că acuma
Cu vin nu mai vine nici fata nici muma,
Pleacă după ele,-n pivniță se duce
Să vază ce este, vin de ce n-aduce.
Și dacă le vede plângând amândouă,
Începu să-ntrebe: — Ce vă este vouă?
De ce e vă plânsul? spuneți-mi și mie!
Minunea ta, Doamne, asta ce-o să fie?
Atuncea și muma și fata se puse
Și îi povestiră cele de sus spuse.
Aceste cuvinte auzind și dânsul,
Cu ele-mpreună porni și el plânsul:
— Of! of ! vai de mine! cum ne calcă focul!
Of! cum, nepoțele, te omorî jocul!
Făcut, crescut gata, scos din tot necazul,
Cum nu trăiși încă să-ți mai văz obrazul!
Așa ei grămadă rămâind să plângă,
Făcură pe oaspeți la ei să se strângă.
Dacă îi întreabă și le spun pricina,
Le-au răspuns cu toții:
— A voastră e vina,
Căci lăsați toporul încolo-încoace,
Ca să-l ia copilul, cu el să se joace;
Dacă tăieți lemne, nu-l băgați în casă.
Plângeți dar acuma, nouă nu ne pasă.

Iar unul dintr-înșii vrând să-i mai mângâie:

— Lăsați, — zise — frate, plânsul să rămâie,

Casa nu vă spartă c-a murit băiatul,

Sunteți încă tineri ș-o să faceți altul.

Un vecin, l-aceste ce prin gard privise

Și auzând toate, către dâșii zise:

— Unde a tunat de v-a adunat!

Dar însă

Nu trebuie să râdem de zidirea lui Dumnezeu.

Că

Cine a făcut pe bunul

A făcut pe nebunul.

Și

Cine a făcut pe bogatul

A făcut și pe argatul.

De aceea să nu zicem:

Urât tată l-a făcut (sau a avut).

Și

După ce e prost, îl cheamă și Vladu.

Și

După ce e urât, bea și tutun.

Și

Parcă e lovit peste obraz cu leuca.

Și

L-a băgat mumă-sa în ladă și l-a mâncat moliile.

Că adesea

Mai multă înțelepciune găsești în fețele cele urâte decât în

cele frumoase.

De aceea

Nu te uita-n pocitura-i, Ci vezi ce iese din gura-i.

Dar

Unde e minte multă, e și nebune multă.

POVESTEA ĂLUIA

Povestesc că unui nevasta murind
Și plin de-ntristare văduv rămâind,
Se însură iarăși ca un om sărac,
Socotind la jalea-i să-și găsească leac:

Luă o fetică care îi plăcu
Și ca cu întâia casă își făcu;
Ei trăia prea bine, că ea îl iubea
Și el pentru dânsa prea mult se robea;
Decât despre alte câte îi făcea
De-l mulțamea una, alta nu-i plăcea;
Mai cu seamă lapte dulce când mânca,
Deloc, niciodată el nu se-mpăca,
Ci oftând adesea în sunet vorbea:
— Nu știu răposata ce fel îl fierbea,
Că de când, sărmana, o am îngropat,
Lapte fiert o dată cu gust n-am mâncat!
Biata lui nevastă, astfel de cuvânt
Auzind adesea răsunând în vânt,
Se mira săraca cu ce îngrijiri

Să-l fiarbă mai bine, s-aibă mulțămiri!

Spăla, freca vasul, punea, îl fierbea,
Păzind să n-afume ș-în foc să nu dea,
Dar geaba, bărbatu-i la gust nu-i venea,

Tot pe răposata, oftând, pomenea.

Așadar, nevasta văzând și văzând
Că pe plac nu-i este orșicum făcând
În cele din urmă îl puse pe foc
Ș-il năpusti-n vatră, ne-ngrijind deloc.

Laptele dar singur fierbând ca uitat,

Dacă-l bătu fumul și în foc a dat,

Turnând îi aduse, și el cum sorbi

Plin de mulțămire către ea vorbi:

— Ah, draga mea! astăzi m-ai îndatorat

Cu laptele dulce, de când te-am luat,

Că uite întocmai acest gust avea,

Biata răposata oricând îl fierbea.

Dar cum făcuși, dragă? ce ai uneltit

Și așa de bine astăzi l-ai brodit?

Vezi dar, ține minte tot așa să-l faci,

Apoi totdeauna să știi că mă-mpaci.

Auzind nevasta zicându-i astfel:

— Apoi, bărbățele, — zise către el —

Eu după părerea-mi am greșit acum,

Că nu purtai grije să nu ți-l afum,

Fiindcă cu treaba pe foc l-am uitat

Și gustând în urma îl văz afumat,

Ba îmi era încă că o să mă cerți

Și vream de greșală să cer să mă ierți.

Bărbatu-i răspunse:

— Nu știu ce-ai făcut,

Decât știu atâta, că azi mi-a plăcut;

Și cu aste vorbe mă faci nătărău,

Că la ce-mi e gustul să zici că e rău;

Nu voi niciodată să m-aibi de nebun,

Ci ce zic că-mi place, zi și tu: e bun,

Și nu-mi spune mie c-ai făcut greșeli,

Că cu așa vorbe nu poți să mă-nșeli;

Gându-ți niciodată nu l-oi sfinți eu,

Ca să nu-mi fierbi lapte după cheful meu;

Așa îl voi tocmai cum fuse acum,

Și curs în foc fie și, cum zici, cu fum.

Biata lui nevestă pe loc o sfecli,

Gândind că cu pumnii o va năvăli;

Decât cu tăcerea care o făcu

Îl aduse-n stare și el de tăcu.

Zicând:

Lasă să ningă, să plouă, numai vreme rea să nu se facă.

Dar tu, copilul meu, Să-ți iei nevestă de casă,

Nici urâtă, nici frumoasă.

Că

N-o să o pui cadră-n perete.

Nici

N-o să o atârni cercel la ureche.

Nici

N-o să o scoți în târg de vânzare,

Ci

Să-ți ei nevestă de potrivea ta.

Precum am mai zis, adică:

Cum e sacul, și peticul.

Și

Cum e tingirea, și capacul.

Că

Ce nu-ți este de potrivă,

Îți va fi tot împotrivă.

Nici,

După gustul altora să nu-ți alegi nici materie, nici nevastă.

Ci

E destul să-ți placă ție.

Iar nu ca acela:

În hatârul dumneavoastră, Iacă m-arunc pe fereastră.

Ca țiganul care

În hatârul prietenului său s-a spânzurat.

Cum a zis unul:

Că a greșit croitorul,

S-a spânzurat spoitorul.

Ci tu

Ești stăpân pe capul tău,

Ori pe bine, ori pe rău.

Că

Voia este la tine

Ca să faci cum îți vine.

Cum zice vorba:

Mie nici nu-mi intră în pungă, nici nu-mi iese.

Eu știu că

Silita căsătorie e frigură de Livie.

Numai

Nu face din capul tău calendar.

Ci, când vei să te-nsori,

De ești tu viță de jos, să nu iei neam de sus, ca să nu-ți zică: scoală tu, să șez eu.

Și

De n-ai bani, nu lua cu zestre, ca să nu-ți zică: taci tu, să vorbesc eu.

Ci

Ia-ți nevastă săracă ca să-ți zică: fă ce știi tu.

Și atunci

Nu vă scoateți ochii unul altuia.

Ci

Trăiți ca în sân de rai.

După.

DESPRE NEUNIRE ȘI NEÎNȚELEGERE

Boii uniți la pășune

Lupul nu-i poate răpune.

Și

O nuia în mână lesne se-ncovoie,

Dar când sunt mai multe se frâng anevoie.

Și

Oaia retrasă din turmă

Lupii o iau după urmă.

Și

Vai de acea însoțire

Unde nu este unire!

Că

Nu poate fi nălbitorul

Tovarăș cu văpsitorul.

Nici care

Va s-o-nnegrească din albă,

Va și mâini albe să aibă.

Și

De va fi să nu voiască

Muierea să plămădească,

Șade, cerne până mâine

Și tot nu frământă pâine.

Și

Să muncește, s-amărește

Și nimica nu-i sporește.

Și

Îl joacă cu viclenie

În ciur fără văcălie

Zicând:

O, amărății de noi,

Nu ne unim amândoi!

Că

Eu zic tunsă și el rasă,

Nu știu la ce o să iasă.

Și

Eu strig încât capul mi se descleiește

Și bărbatu-n lene abia mormăiește.

Unul zice:

Nu ne putem înțelege,

Un fel nu ni să alege.

Altul:

M-a înzăbălat muierea

Și mă joacă cum i-e vrerea.

Și

Mă fierbe în oală seacă,

Zi, noapte, nu va să tacă.

Of !

Și ca gheonoia copaciul

Mă ciocănește ca covaciul.

Când se necăjește.

Strigă și țipă ca din gură de șarpe,

De mă iau fiori din creșteț până-n talpe.

Și

Zbiară tocmai ca o proastă

Parcă-i pune sula-n coastă.

Blestemând:

Doamne, ia-mi moartea și zilele bărbatului meu.

Că

Nu poci scăpa de el ca de dracul.

Și eu nu-i zic decât:

Ci mai zi, zice-ț-ar popa la cap.

Și oriunde mă duc

Se ține după mine (n-ar fi să mai zic),

Întocmai ca dracu după copilul mic.

S-a lipit de mine ca scaiul de câine.

Și

De prea mult ce mă iubește,

Ca cocoșul mă chiorăște.

Mă chiorăște parcă va să mă împuște.

Cum zice vorba:

Nici nu te lasă să te prăpădești,

Nici nu te lasă ca toți să trăiești.

Că

M-a îmbătrânit, mi-a scos peri albi.

Și ea

Șade tot abanos, țăpăn și vârtos.

Că

Dracul cât trăiește nu îmbătrânește.

Și

Drac mort n-a văzut nimenea vrodată.

Se vede că

Are nouă suflete ca pisica.

Iar mie

Ziua și noaptea îmi roagă moartea.

Iacă

Niște zile amărâte,

Necăjite și târâte.

Dar într-o zi

Era să lepede potcoavele.

Și

I-a avut Dumnezeu de știre,

Și puținică norocire.

Că

A zis hopa și a sărit groapa,

Dar de mult era să-i cânte popa.

Și

A dat mâna cu moartea.

Dar
N-a dat zăpăc cu Dumnezeu.
Eu știu însă,
Dacă moare nevasta mea, se duce lumea jumătatea,
Dacă mor și eu, se isprăvește lumea.
De aceea
Răbdă, inimă, și taci, că n-ai altă ce să faci.

POVESTEA CÂNTECULUI

O, răbdare sfântă, bază mântuitor,
Liman de scăpare tu ești tuturor!
Din copilărie tu mă-mbrățișași,
La toată nevoia lupta-ți protejași.
D-orice-mprejurare tu mă izbăvești
Ș-orice veninare tu mi-o îndulcești.
Multele-mi necazuri a ți le descri,
Îți sunt cunoscute, nu mă părăsi.
Tu și la-nsurarea-mi cu mine veniși
Și multele valuri mi le stăvilești.
Râuri de necazuri, ce vrea m-a-neca,
Le puseși hotare a nu mă călca!
Furtuni când bătură, mă adăpostești,
Vrăjmași se sculară și îi risipiști;
M-ai trimis cu gându-n veacul bătrânesc,
Ca să-l iau de pildă, să mă răcoresc;
Mi-ai pus de icoană pre câți te-au urmat,

Câți te-mbrățișară și au triumfat;
Scorpai, șerpi, bălauri ei au biruit,
Tu le-ai dat putere, și s-au izbăvit.
Răbdare! răbdare! zid sprijinator!
Îmi cunoști consoarta, vezi că îmi dă chin,
Vino și mă scapă de cumplit suspin,
Nu-mi zugrăvi plată, desfătări cerești,
Nu poci să mai sufer zile tiranești.
Pentru ne'nțelegeri amărât trăiesc,
Ah! viața-mi scurtă rău o cheltuiesc!
Vezi dacă să poate stavilă să pui,
Să-mi rădici nevoia, că-ndreptare nu-i.
Soarta-mi împilează viața la pământ,
N-am trai, n-am odihnă, n-am nici crezământ.
O, răbdare sfântă! dă-mi a imita
Ș-a lua de pildă chiar numirea ta.
Solomoane drepte, tu pilda ne-ai scris,
Tu cu-nțelepciunea ai cântat și-ai zis:
Leii și bălaurii tot se îmblânzesc.
Iau de-nvățătură, se domestnicesc,
Iar a relui boală n-are nici un leac,
N-are îmblânzire, ea e crudă-n veac,
Ca vierme ce roade pomi verzi și copaci,
Ca rugina fierul, și n-ai ce să-i faci;
De consoartă bună câți sunt norociți,
Le sunt cununi scumpe, vuez liniștiți.
Erouă răbdare! dă-mi un bun răspuns,
Nu-mi curma viața, vezi cum am ajuns!
Nu mai am putere, viața nu-mi răpi

Și petec de petec nu mi-o tot cârpi.
Știe Cel puterenic cât d-amărât sânt,
Care soarte-mparte la toți pre pământ.
Știe ce consoartă e pre capul meu,
Care îmi răspunde ca un dumnezeu.
Prin răbdare, zice, vă veți mântui
Despre câte rele vă veți bântui.
Vino, dar, răbdare, vino nu-nceta,
Vino, că prin tine voi înainta.
Trista mea viață tu o sprijinești,
De orice ispite tu mă mântuiești,
Tu mi-ai fost și școală, tu învățător,
Te-am avut în patimi ca un protector.
Ale tale sfaturi mi-au fost de folos,
Mi-ai dat mângâiere-n timpul dureros,
Tu pe câți te-ascultă așa-i îmbunezi,
Le dai cerești daruri ș-îi încununezi
Nu-n flori împletite ce se veștejesc
Și putrezitoare, lucru pământesc,
Ci de raze sfinte luminând mereu,
Drept răsplată bună de la Dumnezeu.
O maică răbdare! nu mă părăsi,
Tu îmi ești sperarea sprijin a-mi găsi.
Sunt pierit atuncea când mă vei lăsa
Fii-îmi mie razim și nu-mi va păsa.
Voi să mor cu tine, să mă-ncununez,
Cu tine-n braț viața-mi voi să o-ncetez.

Așa e omul,

El de boală pătimește

Și p-alți de leac sfătuiește.

Însă

Găina-ntr-un loc cotcorogește

Ș-într-alt loc oul se găsește.

Și

El într-un fel o ursea

Ș-altfel ieși la văpsea.

Căci

Urșii c-ursul ursăresc

În danțuri nu se lovesc.

Vorba e că

Joci cu tichia chelului,

Ajungî și tu-n felul lui.

Adică:

Cu cel ales, ales vei fi, și cu cel îndărătnic te vei îndărătnici.

(Psalm. David)

PROVERBURI TURCEȘTE CU ROMÂNEȘTE

(SĂ SE ȘTIE CĂ, LA CELE MAI MULTE VORBE, TURCII TONUL ÎL AU LA SFÂRȘIT)

Ectiini bicersân, ettiini bulursân.

Damlaia, damlaia, gheol olur.

Fudul olan diuşchiun calâr.

Işten artmase dişten artsân.

Danişan daa aşar.

Uslu olan rahatlanâr.

Az caz, uz caz, boiungeac caz.

Ceea ce semeni seceri, ceea ce faci găsești.

Picând, picând, baltă să face.

Cine să mândrește rămâne scăpătat.

Din lucru de nu-ți prisoseș- te, din dinți mai oprește.

Cine întreabă munți sare.

Cine este liniștit se odihnește.

Puțin sapă, neted sapă, după statu-ți sapă.

Az sadaca cioc belea savdârâr.

Gailesiz baş bostanda biter.

Chemicsis dil chemic cârar. Coructan petmez olur.

— Neilen? — Sabârâlen. Sabâr selemetrâr.

Tuzlan ecmec hazâr iemec.

Musafir umduunu iemes, bulduunu ier.

Işin iocse şeit ol, paran ciocse chefil ol.

Dud iapraândan atlaz olur.

Muft sirche baldan tatlâlâdîr.

Iochiuze boinuz ve cuşa canat iuc deildâr.

Chiopec chiopei iemes. Iatan ilana basma.

Chendi iazâsânâ ocumaian eşee benzer.

Ichi reiz ghemii battârâr.

Puțină milostenie de multe nevoi scapă.

Cap fără de grijii la bostan crește.

Limba fără oase oase sfărâmă.

Din aguridă miere se face.

— Cu ce? — Cu răbdarea. Răbdarea e mântuire.

Pâine cu sare e gata mâncare.

Oaspetele nu mănâncă ce gândește, ci mănâncă ce găsește.

De n-ai treabă, fă-te mar- tor, de ai bani mulți fă-te chezaș.

Din frunza de dud atlaz se face.

Oțetul degeaba e mai dulce decât mierea.

Boului coarne, pasării aripi povară nu sunt.

Câine pe câine nu mănâncă.

Nu călca șarpele care doarme.

Cine nu-și poate citi scri- soarea lui, măgarului să
aseamănă.

Doi cârmaci o corabie o îneacă.

Bacşış ia verese icen ichi cheret sarhoşi olur. Chiorium istedii nedâr?

(Ichi gheoz.)

Dişin aardââ ierde dil docanâr.

Iuriuzgheara tiuchiuren iuziune tiuchiuriur.

Acâllâ duşman acâlsâs dostan eidâr.

Insan eti ve derisi hici bir

şee iaramas.

Annaiana, bir sivrisinec sazdâr, annamaiana, daul, zurna azdâr.

Cine bea în cinste or în dator să îmbată de două ori.

Cererea chiorului ce este?

(Doi ochi.)

La măseaua care doare limba atinge (totdeauna).

Cine scuipe în vânt, în obrazul său scuipe.

Vrăjmașul înțelept e mai bun decât prietenul fără minte.

Carnea și pielea omului nu sunt bune de nimic.

Celuia ce înțelege, un țânțar îi e trâmbiță, celuiia ce nu înțelege, tobe, surle sunt puține.

DESPRE IUȚEALĂ, MÂNIE ȘI POSĂCIE

El chiar singur a stricat

Și iar el s-a mâniat.

Și apoi

Dă și cu coasa și cu gresia.

Nu judecă,

Unde o ieși să iasă.

Ori că tunsă, ori că rasă.

Că

Focul când se încinge

Anevoie se stinge.

Însă

Cine se iuțește curând ostenește.

Și

Cine să oțetește, să bea oțet să-i treacă.

Că

Cela ce se pripește adesea se poticnește.

De aceea

Să nu te pripești, că o greșești.

Totdeauna

Măsoară de multe ori și croiește o dată.

Însă

Sunt firi între firi, de nu știi cum să te miri.

Unul

Șade posac și tăcut, Parcă este surd și mut.

Parcă i-am fript șerpi pe burtă.

Parcă toată lumea i-e datoare.

Parcă mi-a tors și nu i-am plătit.

Parcă i-a murit curca cu oul în cuib.

Parcă tot îi plouă și îi ninge.

Parcă i-am tăiat lefeaua.

Parcă i-am tăiat apa de la moară.

Parcă i-am tăiat iapa de la gard.

Parcă își jeleşte părinții.

Când râde, soarele răsare,

Când se necăjaște, tună și fulgeră.

Își pierde și cumpătul și umbletul.

Unul trecând un râu mare, când vru carul a-și suci,

Cu-ntâmplare deodată rupe oiștea aci.

El necăjit stă, se uită, fluierând și înjurând,

Își dă palme, bate boii, dă-n car și-n toate de rând;

Dup-aceea ca s-o lege o funie de tei ia

Și începe să o scuipe, s-o poată ceva muia,

Dar, din contră, și l-aceasta înjura, se necăjea,

Că cum vrea el să o moaie, scuipatul nu-i ajungea;

Iar un om ce sta deoparte și la dânsul se uita

Începu de el să râză, zicând:

— Vai de mintea ta! Mă! omule, dar nebun ești?

Moaie funuia în râu!

Ce tot stai și scuipi din gură, când Ț-e apa pâ'n' la brâu?

— Da, bine zici, — el răspunse — că mai știu ce fac și eu!

Parcă-mi lipsește o doagă, acum la necazul meu.

Unii de necaz când dau

Pierd și mintea ce o au;

Iar alți de el nu mai scap

Și tot au simțit în cap.

DESPRE IUȚEALĂ ȘI MÂNIE IARĂȘI

Omul îndărătnic toate d-a-ndaratele le face.

Tu umbli să-l îmblânzești

Și mai rău îl îndrăcești.

El

Pentru o muscă își dă palme.

Și

Pentru un purice își arde plapoma.

Pentru un șoarece,

Lasă să arză și moara,

Numai soarecii să moară.

De aceea zice:

Răul ce Ț-îl face omul singur, nimenea altul n-ar putea să i-l facă.

Că

Oțetul tare vasul său ș-îl strică.

Omul îndărătnic

Ce apucă se usucă.

Și

Toate d-a-ndaratele îi merg.

Adică:

După ploaie, chepeneag.

Și

După moarte, cal de ginere.

El nu știe că:

Toată grabă strică treaba.

Și

Cine se grăbește curând ostenește.

Iar

Încet, încet, departe ajungi.

Că

Lucrul bun anevoie se dobândește.

Și

Cu încetul se face oțetul.

Și

Copacul mare dintr-o așchie nu să taie.

De aceea,

Nu te grăbi ca fata mare la argea și ca văduva la măritat.

Ci

Cu răbdare și cu tăcere

Se face agurida miere.

Că niciodată

Două pietre tari nu pot măcina bine.

Iar

Cine să iuțește la mânia pentru orce fie, e dobitocie.

De aceea

Nu fii iute ca piperul în toată vremea.

Și

Nu umbla cu țifna în nas.

Nu fii ca

Văcarul care s-a mâniat pe nevastă și nasul și-a tăiat.

Un vacar adese tot se mânia,

De care sătenii nimic nu știa;

Așa el odată iar s-a mâniat

Și o zi întreagă nimic n-a mâncat.

Seara dacă vine la nevasta sa,

Cu părere-n capu-i că lumii păsa,

O-ntreabă, zicându-i: ce zicea prin sat?

Le păsa de dânsul, căci el n-a mâncat?

Nevasta lui, care era ca și el,

Prea cu minte mare, ca de copăcel,

Îi zise: — Zău nu știu, ei nu mi-au vorbit,

Poate și pe mine s-o fi necăjit,

Că orcâți cu carul pe la noi trecea

Asupra-mi nici ochii nu și-î întorcea,

Ci-și biciuia caii, boii își bătea,

Ca când de la dâșii necazu-și scotea.

— Fie! — el zise — tot nu mă împac,

Nu mănânc nici mâine, ca să vezi ce fac.

Așa el se duse, ca un sec și prost,

Și ținu, săracul, și-a doua zi post.

Seara iar întreabă ce au zis de el

Și ea îi răspunde tot în acel fel.

El iar se-ntărată, cum o auzi,

Și: — Nu mănânc — zise — nici a treia zi.

Dar răzbindu-l foamea n-a mai întrebat,

Ci îi părea miere codrul cel uscat.

Prin urmare dar,

S-a mâniat rău pe sat

Și trei zile n-a mâncat.

Și

Le-a făcut-o pe piele.

Că

Nu mai putea de dânsul.

Însă,

Omul îndărătnic și pizmaș ca racul își mănâncă carnea singur.

Îl auzi strigând:

Nu mă plec, d-aș ști că m-aș târî cu inima pe pământ.

Omul răutăcios și necăjicios,

De nu poate strica altui, își strică luiși.

Ca

Ursul când n-are de mâncare își mușcă din labe.

Muierea rea singură își dă palme și-și bate capul de pereți.

De vreme ce pe

Muierea înțeleaptă o bate cineva și i-e rușine să plângă,

Iar muierea rea numai dintr-o vorbă ardică mahalaua în cap.

Țipă ca când o belește cineva de vie.

Și

Ca când îi frige cineva șerpi pe inimă.

Și

În necaz că i-a zis neroadă și-a tăiat din rădăcină coada.

Unuia sătean odată muierea i s-a-necat,
Când la un râu împreună cu altele s-a scăldat.
El cu o prăjină-n mână în vârful-i cu cârlig pus
Se ducea tot căutând-o pe cursul apei în sus.
Altul trecând îl întreabă ce tot umblă căutând;
El spuindu-i totodată își ceru și sfat, zicând:
— Mi s-a-necat, frățioare, nevasta coala mai jos
Și cum să o găsesc nu știu, că caut fără folos.
— Bine, — acela răspunse — ce cauți pe râu în sus?
Că apa-ncolo la vale trebuie să o fi dus.
— Nu crez, frate, — el zise — să fi mers pe apă-n jos,
Că ea cât trăia în viață toate le făcea pe dos,
Și socotesc că și moartă d-a-ndaratele s-a dus
Și trebuie prin urmare s-o caut pe apă-n sus.

DESPRE AMICIE SAU PRIETENIE

Timpul trece cu azi, cu mâine,
Iar vecinul rău tot rămâne.
Însă
Cine a aflat în lume prieten adevărat,
El o comoară bogată-n viața sa a câștigat.
Căci
Pe câți îi credem de prieteni
Ne sunt ca niște cunoscuți,
Numai din vedere văzuți.
Iar
Pe câți îi numim cunoscuți

Ne pot fi vrăjmași nevăzuți.

Cei mai mulți sunt

Prieteni ai mesii, iar nu ai nevoii.

Care zice:

Îl cunosc ca pe un cal alb.

Ș-a-leargă să te-ajute-n grab.

Iar nu care

Se răspândesc ca potârniche.

Zicând:

De-l voi mai vedea o dată, se face de două ori.

Zice un proverb:

Cuiul cel nou scoate pe cel vechi afară.

Însă

Niciodată pentru un prieten nou câștigat nu lepădă pe cel vechi.

Că

Prietenul vechi este ca vinul, care pe cât se învechește

p-atât mai cu gust să bea.

Prieten adevărat este acela care te sfătuiește spre bine,

iar nu care îți laudă nebuniile.

Precum zice alt proverb:

Dacă din nenorocire ai prieten nerod, tu fii înțelept.

Iar de este

Bun ca pâinea a bună, îi iei îmbucătura din gură.

Zice alt proverb:

Dacă prietenul tău este miere, tu nu umbla să-l mănânci tot.

Cum a zis unul:

Tu zici că-mi voiești binele și mă-nghimpi ca albinele.

Prietenul la vreme de nevoie se cunoaște.

Doi prieteni împreună la un drum călătorind,

Un urs le ieși-nainte, cu groază spre ei viind.
Unul dintr-înșii, de frică, văzind ursul furios,
Se sui și se ascunse sus într-un copac stufos;
Cellalt, într-acest pericol singur dacă s-a văzut,
S-a-ntins la pământ îndată și în mort s-a prefăcut.
Ursul dar totdeodată asupra lui cum sosi,
Pe la nas, pe la ureche, se plecă a-l mirosi;
Iar el își ținu suflarea, să nu-l simță că e viu,
Că ursul mort nu mănâncă, după cum zic cei ce știu;
Și așa, de mort gândindu-l, cum sta nesuflând lungit,
Nicidecum neatingându-l, l-a lăsat și a fugit;
Iar prietenul său, care sta în copacul stufos,
După ce se duse ursul, l-a-ntrebat, dându-se jos:
— Ia spune-mi, mai frățioare, ursul ce lucru-ți șopti
Când se puse la urechea-ți? (Și-ncepu a hohoti.)
— Mi-a poruncit — el răspunse — să ții minte să păzesc
Și c-un prieten ca tine să nu mai călătoresc.

DESPRE PRICINI DE JUDECĂȚI

Judecata e în capul omului.

De aceea zice:

Pune-ți căciula înainte și te judecă singur.

Că

Judecătorul când Ț-e protivnic, cu cine o să te judeci?

Dacă va, și

Face hatârul corbului ca să învinovățească porumbu.

Și

Cine plânge înaintea judecății își pierde lacrimile.

Că, de e vinovat,

Îl întinde ca pe o opincă scurtă.

Și

Îl poartă pe la icoane.

Sau

Îl poartă de nas pe unde îi place.

Că

Șchiopătura oilor e bucuria lupilor.

Pentru că

Lupii totdeauna se bucură în timp de furtună.

Că

Două ouă când se tot cionesc, unul trebuie să se spargă.

Însă

Gardul cu proptele bune

Nu cade-n timp de furtune.

Și

Cine dă din mâini nu se îneacă.

Că

Darea trece marea.

Și

Aurul deschide raiul.

Și

Sabia de aur taie mai mult decât cea de fier.

Ci

Bate-te cu săgeți de argint, de voiești să biruiști.

Că

Banul e ciocoi de uși multe,

Are trecere-n orice curte.

De aceea

Or să fii cu miere-n gură, or cu mâna-n buzunar.

Că totdeauna

Bogatul greșește și săracul cere iertăciune.

Deși

Dreptatea iese ca untdelemnul asupra apei.

Dar

Mai bine o învoială strâmbă decât o judecată dreaptă.

Căci

Dreptul totdeauna umblă cu capul spart.

Ș-apoi

— Cine ți-a scos ochii?

— Frate-meu. —

D-aceea ți-a scos așa adânc.

Povestea ăluia:

Țiganul când a ajuns împărat

Întâi pe tatăl său a spânzurat.

Că

Prieteșugul judecătorului e pe genuche.

Dar însă

Corb la corb nu scoate ochii.

Și

Dacă vei să nu scârție carul, unge osia.

Că

Dacă o ungi, merge mai bine.

Cum a zis unul:

Carte nu știe, dar calcă popește.

Cum a zis altul:

Știe bine vlădica

Pe cine ia de chică.

Că

Dacă pui untdelemn în candelă îți va lumina.

Și

Când pui piemn mai mult, se face mămăliga mai mare.

Pentru că

Boul nu treieră cu gura legată.

Și

Cine slujește altarului, din altar mănâncă (Apost.).

Și

Cine va să se roage sfântului duce lumânare și tămâie.

Și atunci

Olarului unde-i place, acolo pune mânușa.

Că rareori

Buturuga mică răstoarnă carul mare.

Ci mai bine

Fă-te cu dracu tovarăș până treci puntea.

Și

Zi că e laptele negru.

Decât să strigi:

Cu judecata, nu cu lopata.

Adevărat,

E știută că pricina nu ajută.

Dar

În țara orbilor cel cu un ochi este împărat.

De multe ori

Rămâi bătut, ocărât și cu banii dați.

Primăvara într-un nuc,

Stând și cucuind un cuc,

Doi proști, cum îl asculta,

Porniră a se certa:

Pe unu-l chema Pălmuş

Şi pe cellalt Ciomăguş.

Pălmuş privind la cuc sus

Şi

Văzându-l spre el pus

Zise: — Or văzuşi tu, mă,

Că cucu mie-mi cântă?

Ciomăguş zise:

— Minţi tu,

Că cucu-n nuc cum stătu

La mine-ntâi se uită

Ş-apoi atuncea cântă.

— Dar nu vezi

— Pălmuş a zis

Cu ciocu-ncotro e-ntins?

Dacă ție Ț-ar cânta, La tine s-ar și uita.

Ciomăguş se-ntăvălă

Şi băta îi arăta,

Zicându-i:

— Nu-mi tot vrăji,

Că de mă voi necăji,

Cu asta-n cap te pocnesc,

Ai auzit ce-ți vorbesc?

Ț-am spus că când a cântat

Întâi în ochi mi-a cătat.

— Ce — e? tu să mă bați zici?

Tu pe mine?

Na dar! — plici!
— Ce dai tu în mine, mă?
(Și ciomagu-și întremă)
Na! — poc! — Mă! — plici, șap!
— Na! — buf ! Aolio!
— Stăi! — Mă! Uf !
— Ho, ho, ce aveți de gând?
Strigă Bunea alergând,
Ș-apucând îi dăscâlci.
Pe un, pe alt îmbrânci,
Pe amândoi ocărând, Judecându-i și zicând:
— Fire-ați porci-de-câini să fiți!
V-ați pornit să vă sluțiți!
Pălmuş, aprins grozav foc,
Merge la zapciu pe loc,
Și spuind cum s-a certat,
I-a dat bani și l-a rugat
Ca, când îi va-nfățișa,
Să zică ca el așa,
Că cucul lui i-a cântat
Și să certe pe cellalt.
Ciomăguș, p-ascuns și el
Mergând în acelaș fel,
Pe zapciu unse pe bot,
Dând cât avea-n pungă tot,
Și să zică l-a rugat
Că cucul lui i-a cântat.
Deci când i-a înfățișat
Și jalba le-a ascultat,

Zapciul, puțin mișcând
Și genuchiul ardicând,
Supt saltea le-a arătat
Banii ce i-a fost ei dat, Zicând:

— Și un ș-alt mințiți
Și ca nebunii vă sfădiți,
Că cucul, să știți curat,
Numai mie mi-a cântat;
Și voi, zic, vă împăcați,
Să n-auz că vă certați,
C-apoi iau gârbaciul meu
Și vă împac cum știu eu.

Vezi așa,
Cine face ca mine, ca mine să pață.

Capul face, capul trage.
Unde nu e cap, vai de picioare.

Mulți zic că
Banul e ochiul dracului.

Și că
Banul te bagă afund, banul te scoate în und’.

Dar
Culcă-te pe urechea aia.

Și
Îi fi bun cât îi fi.

Căci
Bolnavul multe zice și sănătosul face ce știe.

Că
A băga mâna în miere și a nu-ți linge degetele nu se poate.
Două pisici dintr-o casă, surori, frați vei să le zici,

În cămară după masă intrând ca niște pisici,
Mirosiră, cotiliră din taler în taleraș
Ș-între altele găsiră și o felie de caș.
Sar amândouă deodată, asupra-i să grămădesc,
Pentru el vor să se bată, fac gură, se gâlcevesc.
Și una și alta rele, mârâia și miuia,
Să-l împartă între ele nicidecum nu se-nvoia.
Și ca să nu se mai certe merg la cotoi, cer la el
Ca prin dreaptă judecată să le-mpace la un fel.
Cotoiul, ca un cu minte, le-a zis:

— Nu vă mai certați,

Ce folos mii de cuvinte? eu știu cum vă împăcați:

Care le împacă toate e cumpăna pre pământ,
Și împotriva-i nu poate nimeni să zică cuvânt.
Zicând aceste, apucă și cumpelele pe loc,
Ceru cașul să-i aducă, îl rupe drept prin mijloc,
Pune într-o parte ș-alta cașul cel în două frânt,
Înălță cu mâna-ndată cumpăna de la pământ;
Dacă vede că-ntr-o parte atârna mai greu nițel,
Ia din ceealaltă parte și mușcă ceva din el.
Îl pune iar, iar rădică, acum dincoaci greu văzând,
Mușcă și d-aci nițică, ca să potrivească vrând.
Apoi iar și iar și iară, când aci, când colea greu,
Vrând lor rău să nu le pară, el a mușcat tot mereu,
Pân' se sătură pe sine și lăsă părțile mici;
Atunci le potrive bine și le dete la pisici.
Ele dar silite fură astfel a se mulțami,
Dacă minte nu avură singure a-l împărți.

DESPRE OBRĂZNICIE ȘI CALICIE

Ce-mi este moșicul, Ce-mi este calicul?

Unul ș-alt obraznic

Și în zi de praznic.

Că

Omul calic și obraznic merge nepoftit la praznic.

El

Ca porcul dă năvală.

Dar și

Duce la tăvăleală.

De multe ori,

Ca oala, de mânușe

Ajunge după ușe.

Obraznicul este:

Lasă-mă supt pat, lasă-mă în pat.

Un călător într-o vreme lângă un sat înserând

Trase aci la o casă, femeii sălaș cerând.

Femeia însă răspunse, zicând:

— Nu poci, dragul meu!

Că bărbatul mi-e la moară și-s singură numai eu.

— Și ce vatămă — el zise

— să priimești un drumaș,

Carele nu-ți cere alta, decât numai un sălaș?

— Adevărat, — ea răspunse — așa e după cum zici,

Că de te-oi priimi-n casă, nimică nu o să-mi strici.

Decât nu e cu cădere unei tinere femei
Să doarmă cu altu-n casă, când e dus bărbatul ei.
— Nu, nu dragă, — el îi zise — nu cer cu tine-ntr-un loc,
Mă mulțănesc aci-n tindă și la ziuă plec pe loc.
Se înduplecă femeia, auzind acest cuvânt,
Și zise:
— Așa să poate, tot ești l-adăpost de vânt.
El așezându-se-n tindă, ca un foarte mulțămit,
Ea se închise în casă și mai mult nu i-a vorbit.
Pe la miezul nopții însă el, neliniștit de gând,
Se sculă, bătu în ușe:
— Lele, lele — ’ncet strigând —
Fă bine și îmi deschide, te rog pentru Dumnezeu,
Că vântul bate prea rece și mor tremurând mereu,
Ci lasă-mă după ușă, că tot e-n casă oricum,
Nu-ți face păcat cu mine, să mă duc bolnav pe drum.
Femeia fiind miloasă, deschizând, îl priimi,
Ca aci, precum ceruse, după ușă a dormi.
Nu trecu două minute ș-începu iar a striga,
Zicând:
— Lele! lele, dragă! îndrăznesc a te ruga,
Că tot ți-ai făcut pomană și în casă m-ai băgat,
Fă bine-ncă de mă lasă să viu acolo supt pat,
Că prin crăpătura ușii vine vânt săgetător
Și m-a înghețat cu totul, de tremur parcă să mor.
Femeia cea-ndurătoare iarăși se milostivi
Și supt patul ei să doarmă nu i să împotrivi.
Trecând însă puțin încă, iar îl auzi strigând:
— Lele, lelișoară dragă! și aci mor tremurând,

Că vine vânt și mai rece din peretele crăpat,
Ci fă bine de mă lasă într-un colțișor în pat.
Pân-aci văzând femeia că i-a vorbit tot cinstit
Ș-într-un colț aci în patu-i să doarmă l-a-ngăduit.

Dar el, neastâmpăratul, în pat dacă a trecut

Și văzând-o că ea toate voințele i-a făcut,

Își lungi nasul și zise:

— Dragă lele! tot mi-e frig,

Aici încă mai rău tremur, uită-te cum mă-ncovrig,

Ci tot ți-ai făcut pomană, te rog fă-o-ncai deplin

Și mă lasă lângă tine să mă încălzesc puțin.

— Omule! — femeia zise — dar prea obraznic ai fost,

Întâi ceruși numa-n tindă să te las la adăpost,

Apoi ceruși după ușă, și de acolo supt pat,

Până în cea după urmă, cerând, ș-în pat te-ai urcat;

Eu iar ți le-mplinii toate, gândind că ești om cinstit,

Dar tu, că ți-am făcut bine, de proastă m-ai socotit,

Și în loc de mulțămire, ca un om nerușinos,

Te-ntinzi cât nu ți se cade cu obrazul tău cel gros.

Zicând astfel ieși-ndată, strigă să vie Grivei,

Îi arată pe streinul cel lungit în patul ei,

Și sumuțându-l asupra-i, și el iar cum îl zări,

Îl făcu-n grab să nu știe ușa cum a nimeri;

Auzindu-i lătrătura și frații lui din vecini,

Sărind și ei deșteptară cățel, purcel și găini;

Și așa toți cu paradă, cu muzică de lătrat,

Cu subțiri și groase glasuri, îl petrecură din sat.

Obraznicului însă

Orice o fi nu-i pasă,

Unde o ieși să iasă.

Că

Porcului aci îi dai bice,

Și el se-ntoarce și zice;

Anțerț mă bătea p-aicea.

Omul obraznic,

Cineva ori de-l cinstește,

Ori cu vorbe-l ocărește,

El una le prețuiește.

Îl vezi numai,

Îți stă înaintea cu cracii

Ca ursu-n spinarea vacii.

Și

Nu-ți mai caută-n obraz,

Îți dă cu liuleaua-n nas.

Și

Îngroașe obrazul.

Ia rușinea-n nas în fiecăce ceas.

Că este

Cu obraz gros și semeț

Și cu gură de orbeț.

Însă

Orișice obrăznicie

Curge tot din mojiție.

Și

Tot cam după neam merg toate,

Din ce este nu-l poți scoate.

Căci

Calicu-mpărat s-ajungă,

Cât de mulți bani s-aibă-n pungă,

El până când nu va cere,

Nu mănâncă cu plăcere.

Auzim din alte veacuri că un fecior de-mpărat

Preumblându-se prin țară îmbrăcat în port schimbat

A văzut cu întâmplare-n marginea unui oraș

O preafrumușică jună, cu chip ca de îngerăș;

Care într-atât de dânsa inima i s-a rănit,

Cât asupra-i deodată gândul i sa pironit;

Ș-așfel, cu desăvârșire în amorul ei căzând,

Începu să pătimească, somnul, liniștea pierzând;

Se afla în toată vremea fel și chip a se gândi

Cum și ce mijloc să facă el spre a o dobândi!

Și de neamu-i vrând să știe a trimis cercetător,

Care i-a și spus că este fata unui cerșetor.

— Fie, — zise el — nu strică, slobod este la sultani

Ca să-și ia soții chiar roabe, cumpărându-le cu bani;

Legea văz că nu ne-nvață ca să căutăm la neam,

Dacă toată lumea-ntreagă este de la un Adam.

Asfel el după ce zise, o aduse în sarai (palat),

Unde ca o-mpărăteasă trăia ca în sân de rai;

Dar însă acele bunuri nu o mulțameau pe ea,

Îi părea că cu cerșutul cu mult mai bine trăia;

Acele mâncări luxoase nu o puteau împăca,

Când le mânca “îi părea că după umeri arunca”;

Mai de multe ori ea încă la masă dacă ședea

Se scula mai mult flămândă, de dânsa nu să prindea;

Dar însă și nemâncată vreodată nu umbla,

Ci după masă în urmă se-ndopa când se scula,

Că mergea pe la dulapuri, se ducea pe la cămări,
Unde se afla în vreme feluritele mâncări,
Ș-nchizându-se-năuntru mâna la ele-ntindea,
Zicând: "Faceți-vă milă!" și cerșea, ca când să-i dea;
Ș-apoi lua rămășițe d-ale mesii și mânca,
Până se sătura bine, și astfel se împăca.

DESPRE FRICĂ ȘI VITEJIE

În vremea războiului e mai scump fierul decât aurul.
Și
Cine e viteaz, în urma războiului se cunoaște.
Că
După război se vede capul viteazului și urma fricosului.
Lupului de i-ar fi frică de ploaie, ar purta ipingea.
Și
Leoaica numai un pui face și bun.
Și
Omul voinic nu se sperie de toate muștele.
Mulți se laudă zicând:
Dezlega-voi sacul, vedea-vei pe dracul.
O să cauți în gaură de șarpe să te ascunzi.
Și o să strigi:
Ieșiți, morți, să întrăm noi, că e vremea de apoi.
Dar
După război mulți viteji se găsesc.
De cei
Cu curaj de găină moartă.

Ș-apoi

Nu Ț-e necaz când te izbește un armăsar, ci când te trânteste un măgar.

Dar

Când geme mortul, și dracul moare de necaz.

Însă

Vulpea nu se sperie de ăl de să laudă seara, ci de ăl de mănâncă dimineața.

Sunt mulți:

La plăcinte înainte și la război înapoi.

Sau

La război în coadă și la fugă în frunte.

Zicând:

Fuga e rușinoasă, dar e și sănătoasă.

Și

Își face spaimă singur, ca calul de vânt.

Și

Fuge ca dracul de tămâie.

Strigând:

Apropie-te, crâng, depărtează-te, câmp.

Și

Fuge, ca când îl gonește cu bici de foc.

Și

Stă pitit ca iepurele și ciulește urechile.

I se face în cap părul măciucă.

Și

Tremură de parcă îl găsesc toate năbădăile.

Și

Parcă i-a dat cineva mătragună.

Și

I se face fața ca turta de ceară.

Că

Omul fricos totdeauna umblă cu gheața în sân.

El

Se sperie de toate burienile.

Și

Părul în cap i se zbârlește

De frică, când povestește.

Și

N-are-mprejur biet nimica

De unde să-și lege frica.

Zicând:

De frică inima-n mine

Se lasă în jos pe vine.

Și

Se sperie de umbra lui

Și se uită-n urma lui.

Fricosului

De o gânțane mică

Păru-n cap i să ardică

Și pielea i se-nfurnică.

Când vede groaza,

Fuge ca câinele cu coada între picioare.

Că

De o umbră, d-o nălucă,

Frigurile îl apucă.

Numai când

Este la largul lui și la strâmtul altuia.

Zice:

Înfrișcă-ți cusurul, să nu-ți umple...

Și

Dacă n-ai bătut cur mic,

Nu-nfricoșa p-ăl voinic.

Că numai

Babele cu sânge bătrân

Să sperie și scuipă-n sân.

Iar când

Îl iei la trei parale.

Atunci

Mai multe din c... b...

Decât la tabaci meșini.

Și

Bea nițică apă rece,

De sperietură a-i trece

Și altădată, ca șoarecii când cântă jucând hora:

Sus de mână, jos de vână și mai aproape de gaură.

Cu toate acestea,

Frica păzește pepenii.

Și

Câinii sunt paza oilor.

Că

Mai rău se sperie cineva din auzit decât din văzut.

O vulpe odinioară (povesteau strămoșii mei)

Mergea seara să vâneze, după obiceiul ei,

Și mai cu seamă adese se ducea la moară-n sat,

Unde găsea găște, rațe și găini pentru vânat.

Așa și un cotoi iară venea pe lângă tarași,

Că găsea să prinză șoareci și mari și mititei, grași.

Aci vulpea cu pisoiiul întâlnire des având,

Amândoi se-ndrăguliră, unul altuia plăcând.
Intrară și în tocmeală d-a se lua amândoi,
A trăi în căsnicile ș-a se mângâia-n nevoi.
Aci făcură și nunta, puind masă de vânat,
Mâncară, se veseliră și să joace s-au sculat.
Pisoiul își drese struna și răsună grosul bas,
Iar vulpea cântă cu vorbe, slobozind ascuțit glas:

— Bine este doi cu doi

Și noi, neică, amândoi,

Bine era mai de mult,

Dar noi, neică, n-am știut...

Când era ea să mai zică, un câine îi auzi
Ș-ndată și el la nuntă pe fugă se repezi,
Dorind și el să se prinză cu acești tineri la danț
Și să joace vreo polcă, vreun vals sau cotrodanț;
Dar cotoiul pierdu cheful îndată cum l-a zărit.
Vulpea tăcu cântecelul, îl lăsă neisprăvit.
Și croindu-o la fugă spre pustie amândoi,
Tocmai în crâng se opriră a se uita înapoi.
Ocărând aci pe câine vulpea cu glas înțepat

Nu vrea nicidecum să-l ierte (deși era el în sat),
Zicând: — Ai văzut moșicul cu obraz gros, necioplit,
Cum venea-n fugă la nuntă, fără bilet, nepoftit?!

Ce? Te-ai speriat, bărbățele? Răspunse el:

— Aș! nimic! Nu se prea sperie lesne o inimă de voinic;
Dar n-am vrut să fac gâlceavă, la nunta mea, c-un netot,
Că ți-l făceam să se lingă de cincî-gheara mea pe bot;
Și repezindu-mă-n grabă mă suiam în vreun loc,
Stam aci fără să-mi pese ș-îmi băteam de dânsul joc;

Dar îmi era pentru tine, că din mână te pierdeam,
Ș-atunci, cu inima friptă rămâind, mă prăpădeam.
Mireasa l-aceste vorbe negreșit că ar fi plâns,
Dar nu-i putea veni jale de gâdilituri și strâns,
Ci cu hohote și râsuri, fiind departe de câini,
Ca să piarză supărarea îl luă iarăși de mâini,
Și cu el hora, sărita, vizuina-ncunjurând,
Răsuna cu glas din gură acest cântecel, zicând:
— Bărbățul meu, Voinicelul meu, Mult e inimos,
Mult e nefricos. Deși am fetit, Dar am nimerit,
Luai pui de drac, Tocmai după plac.
N-am frică defel De nimeni cu el.
Cumătrul lup, care-n vreme umblă ca un vătășel,
Trecând p-aci cu-ntâmplare ș-auzind joc, cântecel,
Cu raport despre aceasta degrab în fugă s-a dus
Și la leul, împăratul dobitoacelor, l-a dus.
Leul, cum citi raportul, pe lupul a întrebat:
— Dar n-ai aflat tu pe cine a luat ea de bărbat?
— Nu știu, — îi răspunse lupul — că în casă n-am intrat
Dar fără să văz îmi pare că pe dracul a luat.
— Cum așa? — zise-mpăratul — după ce ai cunoscut?
— După cântec, — el răspunse — că cam nu prea mi-a plăcut.
Când vorbea acestea, iacă cuviosul urs veni
Și cu smerenia toată-naintea-i se ploconi.
Mistrețul grof după dânsul îndată intră și el,
Gras, gros, umflat ca cu țeava, și se închină la fel.
Porunci leul îndată să le dea câte un jeț,
Puind pe ursul în dreapta și-n stânga porcul mistreț.
Apoi le citi raportul de rând în jos și în sus.

Pentru măritişul vulpii, care lupul l-a adus.
Se uitarătoşi la dânsul şi cruciş şi curmeziş
Şi se zbârliră de groaza al acestui măritiş,
Zicând: — D-o fi luat vulpea chiar pe dracul de bărbat,
Ne-a făcut pe toţi papară, suntem pieriţi, ne-a mâncat;
Dar, după povestea vorbii, nici un lucru să nu crezi
Aşa, din auzit numai, cu ochii până nu vezi;
Însă altfel nu se poate decât un prânz să gătim
Şi pe vulpea cu bărbatu-i la masă să o poftim;
Şi de va fi chiar şi dracu, cum suntem noi grămădiţi,
Luptându-ne împreună, tot putem fi mântuiţi,
Decât câte unul-unul prin păduri a ne afla,
Şi cu noi prea cu lesnire pânțele a-şi umfla;
Iar de nu va fi bărbatu-i drac, după cum auzim,
Atunci îl facem prieten şi împreună prânzim.
Zise leul: — Prea bun este acest sfat care mi-l daţi,
Dar şi aşa ciudat vine ca să fim asiguraţi;
Căci pe dracul vreodată din noi cine l-a văzut?
Şi ca să-l putem cunoaşte este prea de necrezut.
De unde ştim alb e, negru, galben, roşu, ori altfel,
Şi cum l-om zări îndată să zicem că este el?
Noi auzim că-n oraşe, prin acest mare pământ,
C-ar fi multe dobitoace şi nu le ştim ce fel sânt:
Că noi la ele nu mergem, nici ele la noi nu vin,
Nu ne-am văzut unii p-alţii chiar o dată cel puţin;
Asemenea şi de dracu numai doar cât auzim
Că ar fi cea mai rea fiară ş-ar fi făcând mari cruzimi.
Dar până-ntr-acest ceas Sfântul ne-a ferit ca să-l vedem,
Fie de ăst loc departe, d-al vedea lipsă n-avem.

Dar dacă vrăjmaşa vulpe legea cumva a călcat.
Ca numai rău să ne facă cu dracu s-o fi-ncurcat,
Trebuie prin chibzuire să facem toţi vreun plan,
Ca să ne ferim de răul acestui cumplit duşman;
Cu toate aceste, lupul să se ducă a-i pofti
Şi în grab să se întoarcă cu răspuns a ne vesti.
Apoi vom vedea ce-om face, atunce vom hotărî,
Vom găsi fieştecare loc capul a ne vârî.
După ce se sfătuiră în felul de mai sus zis,
Gătind masa, fu îndată vătăşelul lup trimis,
Ca să poftească pe vulpe la prânzul împărătesc,
Cu soţul ei dimpreună, să vie, că îi doresc.
Se repezi lupu-ndată ca un grabnic curier,
Ardicând pulbere-n urma-i ca norii până la cer.
Şi tocma drept vizunia tinerilor când veni,
Începu-ncet să pâşască, curajul îi conteni;
Nici nu îndrăzni să intre, ci tăcerea-şi dezlegă
Şi cu sfială d-afară, din depărtare strigă:
— Cumătră! Cumătră vulpe!
— Cine e ? ea a răspuns.
— Ia poftim până afară îi zise el, stând ascuns.
— Dar ce vei? întreabă vulpea, până la uşă ieşind.
— Sunt trimis, — răspunse lupul, de prin stuf capul ivind —
A auzit împăratul cum că te-ai căsătorit
Şi prea mult îi pare bine că soţ bun Ț-ai nimerit.
De aceea vă pofteşte ca să veniţi mai apoi,
Fiindcă azi are masă, să prânziţi şi amândoi.
Zise ea: — Cât pentru masă, din parte-mi bucuros eu,
Dar să-ntreb, să văz, voieşte să meargă bărbatul meu?

Auzi, bărbate! ne cheamă, spune-mi ce răspuns să dau.

Mergi la masă-mpărătească? Răspunse el:

— Mârâmiau! “Mârâmiau” auzind lupul, i s-a părut prea ciudat

Și dete înapoi fuga cu totul înspăimântat.

Ajungând la împăratul și de frică tremurând,

Ostenit, cu limba scoasă, sufla și spunea zicând:

— Împărate! nu e bine, să știi că ne-am prăpădit.

Îl întreabă leul: — Spune-mi, ce ți-a făcut? Ce-ai pățit?

— E! d-aș fi stătut, — el zise — ce știi ce mi se-ntâmplă?

Crez că mă învăța minte curier a mai umbla.

— Ei bine, — îi zise leul — l-ai văzut?

Ce fel era?

— Nu l-am văzut, — el răspunse — dar glasu-i mă-nfiora.

Vorbi o limbă pocită, pentru care eu mă leg

Și mă prinz pe capu-mi cum că numai dracii i-o-nțeleg;

Decât ea bucuros prinse, dar nu știu de vor veni,

Și mai bine ar fi dacă bărbatu-i nu va voi,

Auzind leul aceste, ceru de la ceilalți sfat,

Zicând: — Spuneți ce să facem, că nu e de amânat,

Ci trebuie mai în grabă vrun fel a ne folosi.

Că ei o fi plecat poate și îndată vor sosi;

Eu găsesc de cuviință că aici să nu ședem,

Ci mergând să ne ascundem care pe unde putem

Și pre ascuns cu occeanul în drumul lor să privim.

Ca din cale depărtată uitându-ne să-i zărim;

Și de va fi, cum să zice, bărbatul vulpei vrun drac,

Să nu faceți vro mișcare, ci să tăceți și să tac;

Că ei, negăsind pe nimeni, o să șază ce-o ședea

Și o să plece acasă, de treaba lor a-și vedea.

Aste vorbindu-le leul, toți ziseră-ntr-un cuvânt:
— Câte le-ai zis, împărate, toate înțelepte sânt.
— Dacă e așa, — el zise — faceți-vă toți în părți,
Că eu m-ascunz dup-o stâncă pe marginea astei bălți.
— Eu iar — îi răspunse ursul — sus în ăst copac mă sui
Și prin frunza lui cea deasă orice voi vedea vă spui.
Porcul zise: — Și eu iarăși jos în frunzet mă-nvelesc,
Să scoț o ureche numai, ca să-i auz ce vorbesc.
Lupu-și găsi și el locul, varându-se într-un stuf,
Ca să poată fugi lesne când va vedea vrun zăduf.
Vulpea dacă întră-n casă și cotoiului a spus,
Zise el: — Dragă nevestă! Eu pân-acum nu m-am dus
Să văz împăratul cum e, precum și pe mine el,
Nu ne știm unui pe alții, cum suntem și în cel fel;
Ba nici nu știu înaintea-i cum să mă înfățișez,
Nici cum să mănânc la masa-i, nici pe scaunu-i să șez.
Ci ia să ședem mai bine în căscioara-ne aici
Și de va fi vro-ntrebare, doar vei ști tu ce să zici.
Cineva cu o minciună scapă de alte nevoi,
Dar încă de la o masă să nu putem scăpa noi?
Îi zise ea: — Ba, bărbate, ai să mergem să mâncăm,
Că se mânie-mpăratul hatârul dacă-i stricăm;
Chiar și politica cere să mergem să-l salutăm,
Să-i facem închinăciune și mâna să-i sărutăm,
Necum să fim poftiți încă și să urmăm în alt fel,
Să ne purtăm mojicește și să nu mergem la el!
— Dacă e așa, — răspunse bărbatul ei — bine dar,
Apucă de te gătește, șterge-ți ăl cojoc murdar.
Se sculă vulpea îndată și în cel mai grabnic pas

Se scutură de țărână, se linse pe bot, pe nas.
Cotoiul iar, ca și dânsa, scuipă în labă pe loc
Și la cap se netezește, la coadă și într-alt loc;
Apoi luându-și nevasta de brațet ca un bărbat,
Plecară pe potecuță să se ducă la palat.
El însă, zglobiu la fire, tot în jocuri se ducea,
Sărea și glumea cu dânsa, mii de comedii făcea.
Leul, cum sta după stâncă, tot adese întreba
Pe urs, zicând: — Cuvioase, vede-să ceva, au ba?
Ursul răspunse că vede cu vulpea un ce viind,
Cu mult mai mic decât dânsa și ca un drac tot sărind.
Îi zise lui împăratul: — Poate îți pare așa,
Unde îl vezi de departe, dar nu te înfricoșă;
Întinde ocheanul bine și te uită mai frumos,
Ține-l tot spre acea parte, nu-l lăsa din mână jos,
Ca nu cumva fără de veste cu ei să ne pomenim.
Cum vorbim să ne auză și ceva să pătimim.
— Curaj! curaj! să n-ai frică, — strigă porcul către leu —
Căci când vor veni aproape, pașii lor îi auz eu.
Deci, precum am zis, mătoliul cu vulpea pe drum viind
Și într-o parte și alta făcând zglobii și sărând,
Văzu pe o coțofană sus într-un copac cântând
Și se opri aci-ndată, către mirească zicând:
— Nevastă! Iacă ploconul, îngăduiește nițel
Să ți-l prinz ca să ne ducem la împăratul cu el.
Aceasta zicând, îndată se urcă în copac sus
Și într-o clipă cu iuțeală gheara pe dânsa a pus.
Ursul, care aste toate cu ocheanul le-a văzut,
Că ar fi chiar necuratul desăvârșit a crezut;

Și de spaimă cu cutremur zise-mpăratului leu:
— Suntem pieriți toți, stăpâne, după cele ce văz eu;
Dacă el o zburătoare o prinse din vârful, de sus,
De m-o vedea și pe mine, apoi, ait! atunci m-am dus;
A avut dreptate lupul într-atât de s-a speriat,
Dar să-ă! stați în tăcere, că iacă s-apropiat.
Stând ei astfel în tăcere și ascunși, cum am zis toți,
Ajunseră și intrară în casă tinerii soți;
Care văzând masa-ntinsă și pe nimenea aci,
Fu pricina ca să iasă la ușă, d-a se suci
Ș-a privi când de o parte, când de alta ne'ncetat,
Că doar vor vedea să vie marele lor împărat;
Dar șezând cu amânare pe verdeață ș-adăstând,
Un tânțar din întâmplare dintr-un loc în alt zburând,
Viind s-a pus pe urechea a mistrețului ascuns
Și fără ceva să-i pese, înfigând botul, l-a-mpuns.
El tot scutura urechea să fugă, a nu-l pișca,
Până când zări pisoii frunzele care mișca
Și gândind că soareci umblă, deodată s-a sculat,
Zicând către vulpe:

— Dragă! o să mai prinz un vânat,
Să te uiți acuma numai cum ți-l mănânc viu, nefript.
Și în loc sărind cu gheara, dinții-n urechea-i ș-a-nfript.
Mistrețul îngrozit foarte, gândind că n-o mai scăpa,
În râu ca nebun dând fuga, din puteri strigând, țipa:
— Fugiți! fugiți, vă mănâncă, pe mine m-a și răpus!
Cotoiul de spaimă sare să scape în copac sus,
Ursul, părându-i că vine și pe el a-l nimici,
Din copac jos să aruncă și să lungește aci,

Făr-a putea alt să zică decât numai:

— Mor! mor! mor!

Lupul, cum auzi iarăși, alergă la leu ca-n zbor,

Strigând:

— Ce stai, împărate? Că mănă pân-acum doi,

Și acum îndată vine să ne piarză și pe noi.

Leul auzind pe lupul dându-i astfel de raport

Zise: — Decât viu în gheara-i, mai bine în apă mort.

Și închizând ochii-ndată în valuri s-a aruncat;

Lupul și el după dânsul asemenea a urmat.

Cotoiul în acea clipă pe ursul sus când văzu

De spaimă sărind îndată ca o minge jos căzu

Și se-nfipse-n țandara unui copac rupt de vânt,

Care era ca o țeapă ardicată de pământ.

Vulpea iar în acea groază de spaimă fierea-i plesni,

Somnul cel lung o cuprinse și nu se mai pomeni.

DESPRE VICLENIE

În față una-ți vorbește

Și în dos alta-ți croiește.

Și

În ochi cu gura te unge

Ș-în dos cu ac te împunge.

Și

În față dinți îți albește

Și inima își negrește.

Și

În față te netezește
Și în spate te cioplește.

El este
C-albina,-n gură cu miere
Ș-în coadă cu ac și fiere.

Vicleanul
Fâțâie coada ca vulpea, în toate părțile.

Îl vezi numai,
Bună ziua toată ziua și din cap la toți mereu moț.

Și
Te mângâie cu ghimpi

Și
Te atinge cu bumbac.

Pe vicleanul
Cât să umbli să-l pipăiești,
Nici în piua nu-l nimerești.

Cum a zis unul:
De scund este scund,
Dar nu-i dai de fund.

Cu un cuvânt,
Este taler cu două fețe.

Oarecare meșterăș A trimis un băietaș

Cu un taler rudăresc,
Cu două fețe, prostesc,
Ca să ia de la băcan
Icre roșii de un ban;
Îi mai dete și alți doi
Să ia icre negre moi.

Băiatul cam prosticel,

Cerând icre de un fel,
Le-a pus pe taler aci
Și altele porunci.
Băcanul dacă i-a dat,
— Unde le pui? l-a-ntrebat.
El talerul întorcând
Și icrele răsturnând:
— Pune-le aici, a zis,
Ș-a mers d-unde l-a trimis.
Acolo când s-arătat,
Stăpânul său l-a-ntrebat:
— Celelalte unde sînt,
Or nu-nțelegi de cuvânt?
Copilul iar întorcând
Și: — Iacate-le, zicând, Căzură ș-acele jos,
Nimica fiind din dos. Stăpânul său, necăjit,
Îndată l-a pălmuit,
Zicând: — Vezi, minte să ții
Și păzește să nu fii
Cu două fețe și tu,
C-ăst' taler ce te bătu.

DESPRE CUMPLITATE SAU ZGÂRCENIE

Omul nu trebuie să fie nici prea-prea, nici foarte-foarte,
Nici carnea să arză, nici frigarea.
Adică:
Nici prea econom, nici prea galantom.

Că

Cine strânge nu mănâncă.

Banii strângătorului în mâna cheltuitorului.

Lopata grămădește și sapa risipește.

Bogația rămâne la nebun.

Care

Nici pe sine nu se procopsește, nici pe altul nu folosește.

Nu știe cum se câștigă paraua.

Pentru că

Cine duminică știe, cine mănâncă nu știe.

Dar și

Dac-o socoti cineva câte foi intră în plăcintă, niciodată nu
mănâncă.

Omul cumplit de toți e clevetit.

Și

Când nu tace o gură, nu tace o lume întreagă.

Zicându-i: frige-linte,

Își mănâncă de supt tălpi (de supt unghii).

Pentru o para își pune ștreangul de gât.

Pentru bani își vinde sufletul.

Îi tremură mâna de milostenie (care nu o face).

Ar da tămâie lui Dumnezeu și nu se-ndură să dea parale.

Punga-i e mare și gură n-are.

Însă el zice:

A cui e punga mai mare?

— A cui se vede.

Scumpului niciodată să nu-i zici “dă-mi”, ci totdeauna “na”.

Zgârcitul numai stângă are (care ia), dreapta îi este uscată
(care dă).

Scumpul cu înșelătorul lesne se-nvoiesc.

Îi făgăduiește marea cu sarea și-îi dă ce nu curge pe apă.

Vulpea în pădure, și el îi vinde pielea în târg.

Îl face să umble după potcoave de cai morți.

Ș-a găsit icoană să se închine.

Scumpul cumpără stafide și cere să-i adaoge piper.

Pune brânză în strachină și întinge p-alătura.

Umblă să scoată două piei după o oaie.

Dar totdeauna

Scumpul mai mult păgubește și leneșul mai mult aleargă.

Un ovrei odată în negoț umblând

Ș-în Constantinopol la marfă mergând,

Mai mult decât toate ce îi trebui,

La cești și filgene întâi târgui;

Ș-într-un zimbil mare după ce i-a pus,

Umplându-l grămadă cu vârf până sus,

Chemă să i-l ducă un hamal la han

Și îi ceru plată de opt lei un ban.

Chemând el pe altul și mai mult ceru,

Ori pe câți aduse, nici unul nu vru.

Văzând dar ovreiul, stând se socoti

Cu înșelăciune dulap a-nvârti.

Apucă și zice unui alt hamal:

— Voinice, mi-e milă că ești în ăst hal!

Dar de îmi vei duce ăst coș pân' la han,

Fără să-mi ceri de dus nici un ban,

Numai trei cuvinte să te-nvăț să știi

Ș-îți ajunge-n viață procopsit să fii.

Auzind hamalul pe ovrei zicând

C-o să-l procopsească așa de curând,
Zise întru sine: “O fi, ce știu eu!
Ai să fac și-o slujbă în norocul meu.”
Ș-ardicând îndată zimbilul cel greu,
— Ai, ardică-l — zise — pe umărul meu.
Se cocoșă, duse pân’ la un soroc,
Și să odihnească puind la un loc:
— Jupine! — îi zise ia spune-mi acum.
— Hai la han, — răspunse — nu poci aci-n drum.
— Spune-ncai o vorbă, — hamalul a zis —
Ca să merg gândind-o pe drumul întins.
Deci văzând ovreiul că în loc ședea
Și pân’ nu i-o spune să plece nu vrea:
— Așa, — îi răspunse — să-ți spui una dar
Și o ține minte, să nu mă-ntrebi iar!

“Cine îți va zice că e mai bine călare decât în căruță, să știi să nu crezi.”

Asta este zisă de un înțelept
Ș-în adevăr, bravo! a vorbit prea drept.
Auzind hamalul iarăși se sculă
Cu zimbilu-n umăr și drumu-și urmă.
Merse iarăși, merse pe drum cât putu
Și să odihnească la un loc stătu.
— Jupine! — iar îi zise — una îmi spuseși
Și de procopseală văz mă umpluseși
Ia îmi spune încă unică măcar,
Să merg cu ea-n gură procetind-o iar.
Văzând iar ovreul că nu vrea altfel:
— Și a doua este, — zise către el —

“Cine Ț-o zice că e mai bine pe jos decât călare, iarăși să nu crezi.”

Ține-o și asta în minte ca-n scris,
Că iar de un mare înțelept s-a zis.
Cu aceste vorbe întru al său gând,
Plecă iar hamalul și ceva mergând Iar să odihnească puse la pământ
Ș-întrebă să-i spuie și cellalt cuvânt.
Cam cârmi ovreiul, dar chiar și nevrând
Trebuia să-i spuie, și urmă zicând:
— “Și cine Ț-o zice că e mai bine slugă decât stăpân, să nu crezi iar niciodată.”

Ai mai auzit tu astfel de cuvânt?
Cine l-a zis, bravo! a fost un om sfânt.
Văzând dar hamalul că l-a înșelat,
Ardicând zimbilul iarăși a plecat
Și mergând cu dânsul acolo la han,
Îl trânti îndată de un bolnav
Ș-îi zise: — Jupine, și tu chiar să vezi
Că-s aci filgene, eu zic să nu crezi.
Scumpul cu galantomul sunt doi vrăjmași neîmpăcați.

Și
Bumbăcarul nu să uită cu ochi buni la câinele alb.
Zgârcitul nici el nu mănâncă, nici pe altul nu va să vază mâncând.

Însă
Cine se culcă nemâncat se scoală fără vreme. Stăpânul vinde și telalul nu se îndură să-l dea.
Câinele osul nu-l roade și nici pe altul nu lasă să-l roază. Scumpul nu e stăpân pe banii lui, ci banii
îl stăpânesc pe el.

Șade dracul cu curul pe banii lui.
Tot el la masa altuia, și la masa lui nimenea.

Adică:
Orbul de la toți, și la orb nimenea.
Caută tot să răpească.

Zicând:

Nici lupul flămând, nici oaia cu doi miei.

Va să ia și lâna și pielea.

Bucatele de la masa altuia sunt mai cu gust.

Găina vecinului e mai grasă.

Punga altuia e mai mare.

În sfârșit,

Mai bine trăiește un sărac lipit decât un bogat zgârcit.

A fost un zgârcit odată, care mereu grămădea,

Zi și noapte totdeauna pe bani dormea și ședea;

Și de cumplitate multă trăia singur, singurel,

Nu ținea-n casă nici slugă, nici pisică, nici cățel.

Nu putea să se îndure să cheltuiască un ban,

Să mănânce și el bine măcar o dată-ntr-un an,

Ci trăia tot calicește, mâncări proaste cumpărând,

Privind cu jind cele bune, ca și un sărac de rând.

Așa el la o zi mare, când la pește dezlega,

Văzând că fieștecăre la pescării alerga,

Se duse și el să vază d-o găsi vrun cosăcel,

Să-și cumpere, să mănânce, ca să se spurce și el.

Ajungând în pescărie, începu a se plimba,

De la un loc pân' la altul și de prețuri întreba.

Umblă vro două-trei ceasuri pretutidenea cercând

Și nu-i venea să-și cumpere, mai ieftior căutând.

Deci când sta în două gânduri, ca să ia or să nu ia,

Și când scumpetea cu pofta în el nu se învoia,

Vede viind un fin al său, carele dulgher era,

Cu banii câștigați din muncă vrând pește a-și cumpăra;

Și fără să zăbovească ori să întrebe de preț,

Alese un pește mare ș-îi trânti banul semeț.

D-acolo trece îndată alături l-alt pescar,
Alege alt neam de pește și îl pune în cântar.
Scumpul privind cu mirare la finul cumpărător,
Care își târgui pește ca fiecă negustor,
Când plecă ca să se ducă, după dânsul s-a luat,

Ș-ajungându-l după urmă:

— Ce faci, fine? — l-a-ntrebat —

Cum văz, ți-ai cumpărat pește?

— Da, — îi zise — am luat.

L-a-ntrebat iar:

— Pentru tine, ori altui l-ai cumpărat?

— Ba pentru mine — el zise — și pentru casa mea chiar.

— Dar ce-o să faci cu atât mult? — scumpul l-a întrebat iar.

— O, Doamne, nașule! — zise — pentru mâncare te miri?

Pe lângă copii, nevestă, să găsesc și musafiri;

Și la o zi ca aceasta mai dai și la un vecin,

Ce nu i-a dat mâna să-și ia, ori și l-alt sărac strein.

Dar dumneata-ți luași pește, ori ești la alții poftit?

— Ba nu sunt poftit, — îi zise — d-aceea am și venit;

Și eram și eu să-mi cumpăr, dar iarași am judecat

Că cine să mi-l gătească! Și așa nici n-am luat.

— Ai dar la noi, — finul zise — împreună să serbăm,

Deși nu avem gătire pe un naș să ospătăm:

Și vei avea să vezi astăzi cum trăiesc niște mojici,

Dar ne vei ierta cusurul, ca la niște fini mai mici.

Finul vorbe d-alde aste și altele îndrugând

Și cu nașul împreună la casa sa ajungând,

Cu destulă bucurie pe oaspete au priimit,

Până una-alta fuse și prânzu-ndată gătit.

Așezându-se dar masa și bucate aducând,
Șezură, o-mprejurară, puind și plosca în rând.
S-apucară să mănânce, vorbe vesele spuind,
Și cu înzâmbite fețe unii la alții privind;
Plosca încunjura masa de la un la alt mergând
Ș-îndemna să se mângâie, pe toți în guri săr utând;
Îi înduplecă îndată pe ea a o asculta,
Și ca să-i facă pe voie începură a cânta:
Una în coarda subțire, altul bâzoiul ținea,
Mic și mare își da glasul, la care cum îi venea.
Zgârcitul, care-n tăcere era-nvățat a mânca,
Și carele cu plăcere la acești gura căsca,
Prea mult minunata ploscă sărutându-l tot des, des,
Și la curaj îndemnându-l, fără nici un interes,
Îl aduse și pe dânsul în stare d-o asculta
Ș-începu și el cu toții împreună a cânta.
Ș-într-atât se simți vesel, ș-într-atât s-a mângâiat,
Încât toată zgârcenia îndată i s-a muiat;
Ș-începu să zică: — Fine, tu văz că știi să trăiești,
Tu dar voiesc și pe mine ca să mă chivernișești.
Toată a mea bogăție, de la moși-strămoși miras,
Câtă o fi, o dau ție astăzi, chiar din acest ceas.
Na cheile, mergi acasă și în pivniță intrând,
Vei vedea stând zece chiupuri tot cu galbeni puși în rând.
Și cu desagi, sac or traistă, cu ce știi și cu ce poți,
Cară-i aicea la tine până deseară pe toți!
Fă tu ce vei vrea cu dâșii, fii și economul meu,
Cheltuiește cum îți place, nici să-ntrebi, nici să văz eu!
Că moșii mei și părinții să trăiască n-au știut,

Nici vrodată în viață așa chef ei n-au făcut,
Ci s-au chinuit să strângă și să grămădească bani;
Când au murit, îmi lăsară nouă chiupuri sau borcani,
Sfătuindu-mă-n diată ca să urmez lor și eu,
Iar de nu, să mă ajungă blestemul lui Dumnezeu;
Adică: din nouă chiupuri zece în rând să le fac,
Ș-am trăit ca vai de mine, mai rău decât un sărac;
Umblai pe uscat, pe ape, m-am căznit ca un tiran,
Am răbdat foame și sete, închinându-mă la ban;
Nu m-am îndurat o dată un sărac să miluiesc,
Numai și numai borcanul să-l umplu, să-l vârfuliesc;
Ăst rău mi s-a făcut fire, nu poci alt să mă prefac,
Nu-mi vine să dau paraua, nici mie un prânz să-mi fac.
De aceea dar acuma du-te unde te-am trimis,
Ia traistă, sac, orce-ți place, și fă după cum ți-am zis.
Bietul fin, cu bucurie pe loc desagii luând,
Alergă tot într-un suflet și în pivniță intrând,
Cum s-apropie de chiupuri mâinele a-și împlânta,
Auzi un glas dodată d-aiurea a-l spăimânta.
Strigându-i: — Nu te atinge, teme-te a nu greși,
C-apoi d-aicea zdravăn să știi că nu vei ieși.
Răspunse el către glasul care îl înfricoșă:
— Apoi nașul mă trimise, n-am venit singur așa.
Glasul îi răcni deodată atât de înfricoșat
Încât pivnița și casa parcă s-au cutremurat,
Strigând: — Ieși, zic, mă-nțelege, n-aștepta și alt cuvânt,
N-are treabă el aicea, acești bani ai lui nu sânt,
Ci ai diaconului Badea, el e pe dâșii stăpân.
Bietul om fugi afară speriat, scuiându-și în sân;

Merse la nașul să-i spuie cum s-a-ntâmplat și ce fel

Și cum că diaconul Badea este stăpân, iar nu el.

Nașul său cum îl aude se necăjește pe loc,

Plosca-l atâță mai tare, de să făcu numai foc.

Că ea are multe daruri, aci face pe om bun,

Și aci îl întărâtă de-l preface în nebun.

Se scoală totdeodată și răcnește ca un leu:

— Dar cum să poate — el zise — să nu fiu stăpân p-al meu?

Cine e diaconul Badea?

Și ce treabă are el

Cu banii mei, pentru care m-am trudit de mititel?

Stăi, mă! Să văz acuma dacă eu stăpân nu sânt!

Și plecă acasă iute, înspulberat ca un vânt,

Intră-n pivniță îndată, se uită, îi dă în gând

Și spre negoț o grămadă pive de cireș având,

Băgă aurul prin ele și cu alt lemn le-ndopă,

Până către miezul nopții l-aceasta se ocupă;

Și pe dinaintea porții fiind un râu spumegat

Aruncă pivele toate și a mers de s-a culcat.

Ș-asfel el din bogat putred, a sărăcit de s-a stins,

Își vindecă cumplitatea și zgârcenia-i s-a-ntins.

Iar pivele, toată noaptea după ce au înotat,

S-au oprit într-o vârtoare la marginea unui sat,

Unde avea locuință un slujbaș bisericesc,

Anume diaconul Badea, om cu totul sufletesc.

Acesta prea de dimineață totdeauna se scula

Ș-în marginea acei ape se-nchina și se spăla.

Așa-n acea dimineață ca și alte dăți mergând

Și pivele în vârtoare învârtindu-se văzând,

Le-au tras câte una-una, până când toate le-a scos
Și văzându-le-ndopate și prea grele mai vartos,
Se apucă cu toporul, despică una pe loc,
Și ca să vază-n ea ce e, și ca să puie pe foc.
Dar câtă mirare-i fuse, cât s-a bucurat văzând
Acea mulțime de galbeni cu strălucire curgând!
Vă las să judecați singuri ce i s-a mai întâmplat
Și din celelalte pive aurul când l-a aflat!
Decât să vă spui acum ce fel a-ntrebuințat
Acea avuție multă și cu dânsa ce-a lucrat;
Câți săraci știa în satu-i, câte unul i-a chemat
Și prin taină fiecărui a dat și l-a ajutat;
Unuia-i cumpără vacă, altuia-i dăruie boi,
P-alt scăpă de datorie și p-alt de alte nevoi;
Apoi zidi un han mare, de săraci priimitor,
Și găzduia fără plată pe fiece călător;
Încât ducându-se vestea prin cei mângâiați în plâns,
A putut ca să auză și zgârcitul ce i-a strâns
Cum că un diaconul Badea, acel nume c-un cuvânt
Ce i l-a fost strigat glasul că acei bani ai lui sânt.
Care și plecă îndată ca să se ducă la el,
Cu o trăistoară în umăr și în mână c-un toiegal.
Din sat în sat cu-ntrebarea și hrană cerșind mergând
Și în sfârșit la acel diacon cu încetul ajungând,
Ceea ce-l făcu pe dânsul mai tare de se-ncrezu
Fu o piuă, ce drept treaptă-n ușa-i care o văzu.
Stând și lung privind la dânsa și din cap tot legănând,
A ieșit diaconul Badea și îl întreabă, zicând:
— Ești un strein, cum să vede, și cauți să-ți dau sălaș?

— Așa este, — el răspunse — sunt un strein și drumaș;

Dar mă uit la piua asta ș-îmi căiesc capul cel prost,

Că cu altele-mpreună ea-n pivnița mea a fost,

Care-ntr-o zi beat pe toate cu galbeni le îndopai

Și gândind că fac rău altui, tot în râu le aruncai.

După ce zise aceasta, săracul zgârcit s-a pus

Și cu amăruntul toate cum s-a întâmplat i-a spus.

Ascultând diaconul Badea la povestirea lui tăcut,

Deloc a nu-i înțelege vorbele s-a prefăcut,

Dar în inima sa foarte mult l-a căit și l-a plâns

Că s-a pedepsit atâta în cumplitate d-a strâns;

Și fiindu-i de el milă, îi răspunse:

— Fătul meu!

Eu am îndestulă stare, dar mi-e de la Dumnezeu

Și fac pomană cu dânsa, eu dracului nu o dau,

Ajut cu economie pe câți îi cunosc că n-au;

Prin urmare și tu dară, de te plângi că sărac ești,

Rămâi în curte la mine, hrana să-ți agonisești;

Nu ai să-mi faci nici o treabă, ci de urât, să nu șezi,

Să-ngrijești de una-alta, de argați și slugi să vezi.

Cuvântul bun și blândețea ăstui diacon cuvios

Înduplecă pe zgârcitul și priimi bucuros.

Rămâind, cum zic, în curtea-i, era ca și un stăpân,

Fiindcă diaconul Badea era de vârstă bătrân;

El sta pentru fiecare socotelile să dea,

În care cu prisosință zgârcenia-i să vedea;

Dreptul de la unul ș-altul tot să rupă îi plăcea,

Și fără să cheltuiască, iar strânsoare își făcea.

Diaconul Badea văzându-l făcând acestea de rost,

S-a-ncrezut fără-ndoială că banii ai lui au fost;
Și gândindu-se-ntre sine de cugetul ce-l mustra,
Că cel ce-l îmbogățise acum slugă îi era,
Socoti să-l depărteze cu oarecare mijloc,
Supt ascuns ceva bani dându-i să trăiască într-alt loc;
Ș-ntr-o zi porunci-n casă să facă câteva pâini,
Însă de făină neagră și albă, de două mâini;
Și coaca pâinilor albe cu un cuțit despicând,
A băgat pe taină galbeni, câte-o sumă numărând;
Ș-asfel după ce le coapse și le scoase din coptor,
Îl chemă ca să-l trimiță la un sat mai depărtșor,
Zicându-i: — Ia și înșală calul cel iubit al meu,
Cu care din sărăcie m-a ridicat Dumnezeu;
Însă cu ale lui toate, deși nu sunt așa noi,
Dar poate din norocirea-i să-ți vie banii-napoi;
Și na aste trei pâini albe să le mănânci tu pe drum,
Na de prisos ș-una neagră, că nu strică orșicum.
El dar cum înșelă calul, după cum i-a poruncit,
Și a plecat să se ducă la satul cel rânduit.
Dacă merse o bucată, aproape de un alt sat,
S-a rupt chinga, fiind veche, și șaua-i s-a răsturnat;
El zgârcit fiind din fire, să nu dea din mână-i ban,
A luat o pâine albă ș-o dete unui sătean,
Cerând să-i dea pentru dănsa o chingă veșcoară iar,
Care ș-îndată îi dete, bucurându-se de dar:
De aci-ncălecând iarăși și la drumul său plecând,
I s-a rupt pofilu-ndată, pe o vale coborând.
Cu destulă greutate ajungând iar la un sat,
Să cumpere de la hanuri cu bani nu s-a îndurat

Ci luă iar altă pâine din albe care avea
Și unui sătean o dete, un pofil mai vechi să-i dea.
De acolo plecând iarăși și mergând pân' la un râu,

I s-a rupt în bucățele și putregaiul de frâu;
Acum scoase din desagă și acele două pâini,
Una neagră și-altă albă și stând le privea în mâini,
Zicând: "De voi da pe neagra ca să cer un frâu cuiva,
Neprețuind-o atâta, pentru dânsa nu-mi va da,
Dar dându-i aceasta, alba, știu că prinde bucuros."
Și mergând o dete-ndată pentru un frâu ruginos.

Sătenii aceia însă pâinile albe luând
Și de ele fiecare întru sine judecând,
Cel dintâi zise în gându-și:
"Ce jimblă, ca cozonac!
Cine știe din ce parte o avu acel sărac!
E bună să o mănânce binefăcătorul meu,
Că ce folosesc c-o pâine, să stau să o mănânc eu?"

Zicând el aceasta,-ndată pe un călușel s-a pus
Și la moș diaconul Badea să o dea plocon s-a dus.
Al doilea sătean iarăși, la pâinea albă privind,
Zise și el întru sine, ca și cel dintâi gândind,
Și mergând în grab se duse cu pâinea de căpătat
Tot la moș diaconul Badea, carele l-a ajutat.
Al treilea astfel iarăși în gându-și a hotărât
Și lui moș diaconul Badea o duse numaidecât.

Care câte una-una, aceste trei albe pâini,
După cum le-a dat, întocmai viindu-i iarăși în mâini,

S-a mirat diaconul Badea, zicând: “Una gândeam eu
Și altele împotriva văz că face Dumnezeu!”
După trei zile zgârcitul, când s-a-ntors din acel sat,
Chemându-l diaconul Badea pâinele i-a arătat,
Spuindu-i cum și în ce chip sătenii i le-au adus:
— Și iată (despicând pâinea) galbenii care i-am pus;
Așadar nu-s ai tăi banii ce zici că i-am găsit eu,
Ci poți mărturisi singur că mi-a trimis Dumnezeu.

DESPRE LĂCOMIE IARĂȘI ȘI NEMULȚUMIRE

Lăcomia de multe ori strică omenia.

Că

D-aia n-are ursul coadă.

Ochii omului sunt din mare, că se bucură tot la mare.

Dar ce folos d-o fi

Lacom la bogăție și sărac la minte.

Că

Musca pentru puțină dulceață își răpune viața.

Și

Șoarecele nu-ncape pe gaură și ș-a legat ș-o tigvă de coadă.

De multe ori,

Cine îmbrățișază multe puține adună.

Căci

Doi pepeni într-o mână nu se pot ținea.

Cu curu-n două luntri nu poți ședea.

Deși

Ochii văd, inima cere, dar e rău când n-ai putere

Și

Ț-e drag cu doi pești în oală și cu coadele afară.

Lacomului cât să-i dai, el nu zice ba.

Mânâncă pâină dă din el.

De la cinci pâini miezul și de la nouă colaci coaja.

Să închină pântecelui.

Zicând:

Două bățai strică, dar două mâncări nu strică.

Lacomul de puțin nu se mulțamește.

Dar

Cine nu să mulțamește de puțin pierde și cel mult.

De aceea

El

Nu să mulțamește nici în car, nici în căruță, nici în sanie, nici în teleguță.

De multe ori însă,

Vrând să aibă armăsar, ajunge din cal la măgar.

Unul având poftă să meargă la țară

După trebuință, într-o zi de vară,

Ducându-se-ndată la un oarecare,

Ceru armăsarul, știindu-l că are.

Acel îi răspunse: — Frate, rău îmi pare

C-a-ți sluji l-aceasta nu-s acum în stare,

Că nici trei minute nu sunt încă bine

De când l-am dat altui prieten ca tine.

El îl rugă iarăși, zicând:

— Dă-mi dar calul.

— E! frate, — răspunse — când i-aș spune halul,

De milă i-ai plânge și nu mi l-ai cere,

Că stă-n grajd, săracul, numa-n trei picere.

El îl rugă iarăși:

— Dă-mi încai măgarul.

— Apoi l-am dat — zise — tot cu armăsarul

Când zise aceasta, în grajd dobitocul

A zbierat îndată, viindu-i sorocul.

El auzind zise:

— Cum nu e aice?

Uită-te, el singur că e în grajd zice.

— Frate! — îi răspunse — n-am cinste la tine

Dacă crezi măgarul mai mult decât mine!

Tu nu știi că-n lume e zicala asta,

Că “să nu-ți dai altui calul și nevasta”.

Și pe lângă asta mai e o poveste:

“Frate ori nefrate, brânza pe bani este.”

Așadar

Omul la nevoie miroasă și ce nu-i e voia.

De dorul fragilor, mănâncă frunzele.

Sau

Înghite la răbdări prăjite.

Căci

Lucrul strein nu ține de cald.

Că

Tocmai când îți pasă, fără dânsul te lasă.

Și

Dacă nu ți se trece vorba, nu-ți mai răci gura.

Că

Dacă nu ești vrednic la o treabă,

Nu-ți bate capul degeabă.

Precum zice:

Nu-ți este puterea cât îți este vrerea.

Un turc, care n-a mai fost

Întru nici un fel de post,

Ducându-se a cerut

Un post care i-a plăcut.

Cadiul l-a cercetat

După jalba ce a dat

Și văzându-l tinerel,

Neavând păr alb defel,

Nevrednic de acel post,

Îi zise lui:

— Fătul meu!

Voia Ț-aș împlini eu,

Dar de postul ce-l voiești

Încă foarte tânăr ești,

Ci un altul să-ți alegi,

După ale noastre legi,

Iar în acel post poți fi

Barba când îți va albi.

Însă prea mult dorind el

A-l orându-i-n acel,

Cu mintea lui ca de prunc

Răspunse marelui turc:

— Efendim, sunt ihtiar,

Barba-mi este albă, var,

Dar drept să-ți mărturisesc,

Eu o cănesc ș-o-nnegresc;

Iar de cere acel post

Ca să fiu alb cum am fost,

Poci fără să zăbovesc

Să o spăl și s-o albesc.

Deci dar astfel el mințind (Că o va albi gândind),

Voia dacă ș-a luat,

După leacuri a plecat;

Ș-ncoaci-ncolo umblând,

Pe unii-alții-ntrebând,

Câți îl auzea râdea

Și că e nebun credea.

Dar el seamă nu băga,

Vrea să se facă aga.

Și umblând din uși în uși,

Întreba babe, mătuși,

Cu făgăduieli de bani,

Să-l facă de mai mulți ani.

Și abia când obosi

O șarlatană găsi;

Care i-a făgăduit

Că-l va albi negreșit,

Numa-ntâi să-i puie ei

În mâini cinci sute de lei

Și îl va face degrab

Ca colilia de alb.

El auzind, bucuros

Puse banii-ndată jos

Și spre a o mulțami,

Încă o mai dăruî.

Mătușa banii luând

Îl opri aci, zicând:

— Şezi până să târguiesc

Acele ce îmi lipsesc.

Şi mergând în acel ceas,

Îi aduse într-un vas

O apă ce a vrut ea,

Numai banii ca să-i ia.

Ş-începu a-l învăţa

Cum a o-ntrebuinţa,

Zicând:

— Iacă! (vai de el!)

Şi să faci într-acest fel:

Acasă acum mergând

Şi asta apă luând,

Să torni într-un vas din ea

Ş-începi barba a-ţi muia,

Frumos de jur împrejur,

Să nu rămâie cusur,

Şi în trei zile de rând,

Tot aşa cum zic făcând,

O să te vezi cum albeşti,

Tocmai după cum doreşti.

Aşadar el ascultând

Şi la casa sa mergând,

Cu acea apă a dat,

După cum l-a învăţat,

Ş-în loc barba a-i albi,

Începu a năpârli,

Încât într-un sfert de ceas

A rămas ca de brici ras,

Ș-atunci cunoscu c-a fost
Nevrednic de acel post.
Prin urmare,
Cămila vrând să dobândească coarne ș-a pierdut și urechile.
Omul nemulțumit fuge de bine și dă peste mărăcine.
Sare din lac în puț.
Și
Ajunge de la moară la râșniță.

DESPRE LAUDE

Vede binișor în pungă,
Are ochii ce să-ți ungă.
Că
A dat cu mâinele-n foc.
Și
E gros la ceafă, are de ros.
Are cheag la inimă (chimirul).
Și
E ca un stup neretezat.
Și
Trăiește din seul său.
Are de moară, nu-i e frică să moară.
Dar
La părul lăudat, cu sacul mare să nu te duci.
Când ești poftit la vro masă, pleacă sătul de acasă.
Dar
Nepoftitul scaun n-are

Și

Găina care cântă seara dimineața n-are ouă.

Lauda de sine pute.

Că

Cine se laudă singur se ocărăște pe sine.

Ci

Lumea să te laude, câinii lasă să te latre.

Vorba ăluia:

Pe mine câți câini m-a lătrat, toți au turbat.

Însă,

Cine are vecini răi se laudă singur.

Sunt

Ia-l după mine să-l omor.

Și

Laudă-te, gură, că pumnii cură.

Cum se lăuda,

Când eram la mama și eu știam să cos, că mama împungea și eu trăgeam acul.

Tot țiganul își laudă ciocanul.

Mergând la bâlci un țigan

Să-ntâlnească cu un țăran

Și stând se rugă de el,

Zicându-i:

— Măi românel!

Tot mergi la ăla bâlci în deal,

De ce nu-mi lauzi ăst cal?

Fă-l tânăr, fă-l mânzuleț,

Ca să-l poci vinde cu preț;

Fă-mi ăst bine, românel,

Că ți-oi drege vrun ciurel,

Ori Ț-oi pune vrun potlog
Laudă-l, așa mă rog!
Țăranul fiind iar un
D-ăi de palavre cam bun
Ș-altă treabă neavând,
Cu Țiganu-n bâlci mergând,
Stătu cu el în obor,
Să-i fie lăudător.
Și zăbovind ei câtvași,
Iacă vine ș-un geambaș,
Care era iar Țigan,
Geambaș fără nici un ban.
Privi calul colea, ici,
Îi dă de încerc un bici,
Și la dinți dacă-l cătă:
— Ce îmi ceri — îl întrebă —
P-astă mârtoagă de cal,
Ca să-l arunc după mal?
Românul ce aci sta
Și la dânsul asculta:
— Ce! jupine, — zise el —
Nu te uita că-i astfel,
Uite, zboară ca un zmeu,
N-am bani, că l-aș lua eu;
Întrece pe armăsarul,
N-are ce-i face ogarul.
Să-ți spui drept, păcat că-l vinde,
Dar nici cu dânsul nu-l prinde,
Că nu îi știe merchezul

Și să-i pipăie lui miezul;
El e stăpân, cum vezi bine,
Și nu îl știe ca mine;
Mergi cu el la vânătoare
Și uite, îți fac prinsoare,
Iepurele-n pârlitură,
Dai cu el prin arătură
Și în fuga lui a mare
Îl prinzi cu mâna călare.
Țiganul ce l-a adus
Și să-l laude l-a pus,
Cum căsca gura la el
Și îl auzi astfel,
Zise: — Zău! uite aici,
D-ar fi calul meu cum zici,
Că e armăsar și mânz,
Pre legea mea, nu-l mai vânz.
Dar geambașul, neaoș hoț,
Deprins la așa negoț;
— Stăi — zise — să-l încerc eu,
Să-mi dau și cuvântul meu.
Și cum l-a încălecat,
Drept la Giurgiu a plecat.
Ei au rămas așteptând,
Cine știe până când
(Lăudărosul râzând
Și vânzătorul plângând).
Și săracul păgubaș
Tot căutând pe geambaș,

Îl găsi după un an
În cârciuma unui han;
Și ducându-l în obezi
La ispravnic, cu dovezi
Pentru calul cel furat,
Ispravnicul l-a-ntrbat:
— Ce ești, țigane? — Geambaș.
— Dar calul cum îl furași?
— Să mă bată Dumnezeu
D-oi fi furat calul eu,
Calul, zău, e vinovat,
El pe mine m-a furat.
— Auzi, auzi, cal mișel!
Cum te-a putut fura el?
— Coconașule! să-ți spui,
Eu vrând pe el să mă pui,
Să fac împrejur un cerc,
Să văz cum e, să-l încerc,
El, cum l-am încălecat,
Spre Giurgiu a apucat;
Și fugi! fugi! pogoară urci!
Ca să mă vânză la turci;
Când la Giurgiu ne-am văzut,
El turcește n-a știut,
Ci cât știam eu nițel,
Ceat-pat, l-am vândut pe el.
— Dar banii ce i-ai făcut,
Dacă zici că l-ai vândut?
— Mă temui de niscăi hoți

Ș-îi băui pe loc pe toți.

DESPRE CEI CE PLÂNG DE COPII

Decât să fii bogat (de copii) și să n-ai ce mânca, mai bine să fii sărac și să aibi bani mulți.

Sau

Să fii cât de sărac, numai să ai bani mulți.

De copii, de barbă și de coate goale să nu te plângi niciodată.

Decât să zici “vai de noi!”, mai bine “vai de mine!”

Decât orb și călare, mai bine șchiop și pe jos.

Chelului ce-i lipsește?

Tichie de mărgăritar.

Zamfirica toate le avea, numai țopi îi lipsea.

De copii case sparte nu s-au văzut.

Dar

Crește pui de șarpe, să te muște.

Un bătrân odinioară sfârșitul său cunoscând

Și văzând că o să moară, bani, avere nelăsând,

Chemă să vie la sine pe fiul săl cel iubit

Și cu cuvinte puține în astfel l-a sfătuit;

— Fătul meu, eu mor acuma și alt nimica nu-ți las,

Decât trei cuvinte numa în cel mai din urmă ceas.

Care ca p-o bogăție să ți le păstrezi de mic,

Să le aibi la bărbăție, aceste ce ți le zic:

P-al tău stăpân sau mai-mare cu dreptate să-l slujești,

Dar bani sau vro-mprumutare să nu-i dai, să te păzești.

Pe nevasta ta-n viață din inimă s-o iubești,

Dar nici cât un fir de ață taina-ți să nu-i dezvelești.

Pe copiii tăi firește o să-i iubești d-or trăi,
Dar fiu de suflet nu crește, că-n urmă te vei căi.

Aste ale lui cuvinte ca o diată fiind,
Le ținu fiul său minte, ce-nchipuiesc neștiind.

Omul însă din natură este făcut curios,
Cât să-i dai învățătură, îi este făr' de folos;

Căci el până nu încearcă orșice va auzi,
Neted lui nu-i vine parcă odihnit a le păzi.

Să-i spui c-o să pătimească, să-i spui că se va jertfi,

El va să le pipăiască, să vază, așa vor fi?

De aceea dar ferice de cel ce va priimi

Ceea ce lui i se zice până a nu pătimi!

Așa ș-acest prin urmare lângă un stăpân fiind

Și cu buna sa purtare mai multă vreme slujind,

Crescu, veni-n bărbăție, fu cuminte, bani făcu,

Se-nsură, luă soție o fată care-i plăcu.

Se iubea cu osebite, unul p-alt se mângâia

Ș-în cea mai mare unire în viața lor trăia;

Îi venea în multe rânduri să-i spuie câte ceva,

Dar se oprea, stând pe gânduri să nu greșească cumva.

Într-aceste vine vreme, fără el a cugeta,

Ca stăpânul său să-l cheme să-i cear-a-l împrumuta,

Zicând că-i trebui acuma o mie de lei să-i-dea,

Ca să îplinească suma pentru graba ce-o avea;

Și că, de la oareunde niște bani cum i-o veni,

Îndată îi va răspunde, fără a mai pomeni.

El își iubea pe stăpânul, cum și pe loc a gândit

Cum că tatăl său bătrânul să nu dea l-a sfătuit;

După socoti iar în sine că poate n-o fi nimic:

Ia să-i dau eu lui mai bine, că bătrânii multe zic.
După ce-i dă, stă, se uită să-i răspundă banii dați,
Stăpânul său iarăși uită că bani are-mprumutați.

Dacă vede că tăcere de banii lui s-a făcut,
Merge într-o zi și-îi cere să-i dea acel împrumut.
Stăpânul său auzindu-l bani împrumutați cerând,
Îl ocără izgonindu-l cu înjurături, zicând:

— Ce bani sunt dator eu ție?

Om viclean și prefăcut!

D-unde ai tu bogăție să-mi dai mie împrumut?
Nu-mi ești tu, tu, slugă mie de atâția ani trecuți?
Eu îți dau ție simbrie, și-apoi tu să mă-mprumuți?
— Ț-am dat, săracul de mine! dar să vede c-ai uitat,

Ia adu-ți aminte bine și nu intra în păcat.

— Auzi! auzi! vicleșuguri! să nu știu eu ce lucrez!

Ia vezi cu ce meșteșuguri va să mă facă să crez!

Ieși afară de mă lasă, nu mă face să turbez,

Și să nu-mi mai calci în casă, că mă pui de te pisez.

Ești un hoț, un păr-de-câine, nu voi să te văz mai mult,
Nu ești vrednic d-a mea pâine, fugi, piei dintr-acest minut!

Ieși bietul om îndată, necăjit și amărit,

Să nu sară să-l și bată, că destul l-a ocărât;

Pe drum zicând întru sine: “Iacă una s-a-implinit

Din cele trei ce pe mine tatăl meu m-a sfătuit.”

Trecând ceva dup-aceasta și copiii lui murind,

Luă un sărman nevasta, să-l crească c-al ei dorind;

Vrând și el ca să nu plângă pentru care i-a născut,

Nu vru voia să-i înfrângă, o lasă și l-a crescut.

După ce făcu aceasta, cugetul tot îl muncea:

“Acest copil și nevasta ce mi-o face? — el zicea
— Nu o fi degeabă zisul și sfatul cel părintesc,
Voi însă-n grab să-mi văz visul, ș-apoi să mă odihnesc.”

Așa-ntr-asta cugetare fură el un copilaș
D-ai stăpânului, pe care îl duce în alt oraș;
Apoi după ce îl lasă, o cămășuț-a lui ia,
O sângerează ș-acasă se-ntoarce în grab cu ea,
Zicând: — Dragă nevestică! o taină să-ți spui aș vrea,
Dar mult mă sfiesc de frică că n-o vei putea ținea.

Răspunse ea: — Vai de mine!

De astfel mă socotești? Așa cinste am la tine?

Ș-într-atâta te ferești?

— Mă iartă dar, — el îi zise — tu știi că stăpânul meu

Când i-a trebuit, trimise de l-am împrumutat eu,
Și în loc să mi-i plătească m-a-njurat, m-a necinstit,
Ca p-o albie porcească m-a făcut și m-a gonit;
D-acel necaz și eu dară sâmbetele i-am păstrat
Și tocmai în astă-seară cum am vrut mi-am răzbunat;
Că-ntâlnind cu întâmplare pe al său copil urât,
Îl momii ș-în depărtare ducându-l l-am omorât;
Numai astă cămășuță având pe el, o luai,
Ca să prinz vro părăluță, cu dânsa nu-l îngropai.
Dar să taci, dragă nevestă, să nu îți iasă cuvânt,
C-apoi ait! din lumea astă, cum vei spune, pierdut sânt.

Nevasta-ncepu să zică:

— Vai! cum poci eu să crâcnesc?

Nu vezi că tremur de frică numai unde mă gândesc?

Ba să tăcem, zău, ca zidul, că nu-i lucru să-l vorbim.

De să va afla ucidul, cu toții ne prăpădim.

Lăsându-o dar bărbatul în făgăduială ei,
Aștepta să vază sfatul de va avea vrun temei.
Stăpânul său prin tot locul copilul își căuta,
Mumă-sa-l jelea cu focul ș-îndestul se vaieta.
Într-aceste ucigașul, ca să zic acum astfel,
Ce omorî copilașul, cum a spus nevestii el,
Nu știu pentru ce pricină cu nevasta s-a certat
Și la acea a ei vină câteva palme i-a dat.
Ea pe loc ieșind afară inima-n gură își ia,
Și țipă, răcnește, zbiară, aolio și vai de ea!
— Săriți, mă junge bărbatul, hoțul, tâlharul de crâng.
Cum omorî și băiatul stăpânilor săi, ce-l plâng.
Oamenii, cum auziră, au alergat de l-a spus
Și îndată străji veniră de îl duseră pe sus.
Ducându-l la judecată, după cum a fost pârat,
Fără prelungire-ndată la moarte fu hotărât.
Care văzând vinovatul se rug-a-l îngădui
Ca diata sau legatul pe scurt a își rânduî;
Ș-începu-n vileag să zică:
— Eu am treizeci mii de lei,
Dragii mele nevestică îi las zece mii din ei;
Cinci mii lei las la băiatul ce-l crescuri neavând prunci
Și ceilalți îi las la gădea ce m-o agăța de furci.
Auzind băiatul suma ce gâdii o hotăra,
Uită mila, ca și muma, și sări a-l spânzura;
Îi aruncă ștreangu-ndată, zicând:
— Gâde mă fac eu,
Am drept l-această diată, ca la a tătălui meu.
Deci după ce-n pază mare pe vinovatul l-au dus,

La locul cel de pierzare și îl înălțară-n sus,
Și când tocmai se suise gâdea cu ștreangul de gât,
Atunci gura își deschise cel de moarte hotărât
Ș-începu o cuvântare în auzul tuturor,
Pe care o striga tare în chipul cel următor:
— Stați, creștini, nu mă răpuneți și-ascultați al meu cuvânt,
L-altă pedeapsă mă puneți, c-atât vinovat nu sânt.
Dau stăpânului meu veste și-l rog să-mi fie milos,
Că copilul mort nu este, ci e viu și sănătos;
El este în depărtare dat de mine-n pansion
Ș-în prea bună căutare se află ca un cocon.
Decât asta a mea faptă numai cercare a fost,
Pentru povață-nțeleaptă tatălui meu celui prost,
Care mi-a zis să ții minte sfatul său cel părintesc,
Și aceste trei cuvinte cât trăiesc să le păzesc,
Adică: “P-al mai-mare sau stăpân nu-mprumuta,
Taina îți păzește tare de către nevasta ta
Și să nu iei în viață copii de suflet să crești,
Păzește a mea povață, de vei să nu te căiești.”
Dar eu nu m-am putut teme c-oi pătimi vreun rău,
Ci le-ncercai după vreme, ca un prost și nătărău!
Mi-a zis tatăl meu, bătrânul, și eu nu l-am ascultat,
Împrumutai pe stăpânul și ură mi-am câștigat.
Spusei în urma nevestii o taină ce o făcui,
Și după pâra aceste iată viața îmi răpui.
Crescui copil, uite-l, gâde! el îmi e spânzurător,
Lumea plânge și el râde, că îl las moștenitor.

DESPRE FĂGĂDUIELI ȘI DARURI

Ce e în mână nu e minciună.

Decât o mie de vrăbii pe gard mai bine una-n mână.

Decât la anul un bou, mai bine azi un ou.

Că

La anul, or armăsarul, or samar ul.

Decât doi “ț-oi da”, mai bine un “na”.

Tragi nădejde ca spânul de barbă.

Cum a zis o fată:

Până nu m-oi vedea cununată, nu mă țiiu că sunt măritată.

Că

Eu de făgăduieli am o ladă îndesată cu genuchele.

E o vorbă:

Caprelor, mugurul ala voi o să-l mâncați.

Și

Trăiește, murgule, la Paști iarbă verde să paști.

Decât în fața ariei, mai bine în capul locului.

Că

Făgăduiala dată e datorie curată.

De aceea

Nu făgădui ce nu poți împlini.

Că

Pe unde iese cuvântul, iese și sufletul.

Să nu fie vorba aia:

Un înțelept făgăduiește și un nebun trage nădejde.

Că

Un nebun aruncă o piatră în gărlă și o mie înțelepți nu
pot să o scoată.

Numai miere zicând, gura nu se îndulcește.

Vorba asta e de când cu moșii putrezi.

Dar la dar merge și cinstea împrumut.

Ce ție nu-ți place, altuia nu face.

Însă

Măgarul de dar nu se caută pe dinți.

Iar

Darul nemulțămîtilui se ia.

Spun că un sultan odată, care des tiptil umbla,

Ieșind la marginea mării, spre a se mai preumbla,

A văzut aci pe unul șezând și pește undind,

Și de curiozitate aproape de el viind,

Începu să-și facă vorbă și ceva a-l întreba,

Zicând: — Prietene, prins-ai vreun peștișor, au ba?

Răspunse el: — “Slabă viață, târța-pârța, mai nimic”

Vro câteva fâțișoare, după proverbul ce zic:

“Oaspătul nu mănâncă ce gândește, ci mănâncă ce găsește.”

Și

“Cine n-are frumos pupă și mucos.”

“În pofida fragilor mănâncă frunzele.”

“Mănâncă gheorghinele și îngână măslinile.”

Văzându-l sultanul golan și cu curaj răspunzând,

Îi plăcu să mai vorbească și îl întreabă, zicând:

SULTANUL

De unde ești?

PESCARUL

De unde mi-e nevasta.

SULTANUL

Din ce țară? Care ți-e patria?

PESCARUL

“Patria omului este acolo unde-i e bine.”

SULTANUL

Ai copii?

PESCARUL

“Unul în poale și altul în foale.”

SULTANUL

Ai vro stare?

PESCARUL

Proverbul îmi e dovadă: “Ce e pe mine și-în ladă.”

SULTANUL

De ce ești sărac?

PESCARUL

“Sunt sărac pentru că nu sunt bogat.”

SULTANUL

Cum trăiești?

PESCARUL

“Te uită în față și mă-ntreabă de viață.”

SULTANUL

Ești nenorocit?

PESCARUL

“Norocul se ține după mine ca pulberea după câine.”

SULTANUL

Mai ai acasă vreun ajutor?

PESCARUL

“Numai eu sunt topor de oase.”

SULTANUL

Sărac ești de fel, ori scăpătat?

PESCARUL

“Dacă tatăl meu a fost domn și eu nu sunt om, ce folos?”

SULTANUL

Te văz scăpătat și nu te plângi.

PESCARUL

“Cine cade de sine nu plânge.”

“Omul singur ceea ce-și face, nimineia nu i-l poate desface.”

SULTANUL

“Copilul până nu plânge, muma țâță nu-i dă.”

PESCARUL

“Până vine cheful bogatului, iese sufletul săracului.”

Că

“Sătul la flămând nu crede.”

Atuncea zâmbind sultanul și haz de dânsul făcând,
Scoase din sân portofeiul și scriind i-a dat, zicând:

— Na acest bilet și dute la vizurul mai curând,
Ca să-ți dea lei una mie și nu sta, vreme pierzând.

Luând pescarul biletul, atuncea el a văzut
Că a vorbit cu sultanul și nu l-a fost cunoscut.
Sărmanul de bucurie rămâind în loc uimit
Târziu ș-a adus aminte că nici nu i-a mulțămît.
Deci alergă într-un suflet, inima în el săltând,
Numaidecât la vizirul a ajuns nepricepând;
Intră, îi dete biletul și vizirul îl citi,
Și numărând lei cinci sute că să ș-îi ia îl pofti.

Că

“Cine împarte parte-și face.”

Și

“Din gura lupului anevoie scoți întreg.”

Văzând că nu-i dă pe toți îi zise:

— Apoi ce fel?

Nu scrie să-mi dai o mie?

De ce-mi dai mai puțin?

Vizirul cu necaz zise:

— Și ce, nu te mulțamești?

I-ai dat cu împrumutare și nu vei să-i primești?

Și porunci să-l împingă pe ușă cum a venit,

Zicând:

— Nu-ți dau nici pe ăști, dacă nu te-ai mulțămit.

Și cu câtă bucurie când venea a alergat,

Cu atâta întristare la casa lui a plecat.

Întâi îi părea că zboară și de pământ n-atingea,

Ș-acum parcă-l încărcase cu plumb, așa-ncet mergea;

Se ducea și drumul parcă tot mereu i se lungea,

Ca când cineva din spate-i să atârna ș-îl trăgea.

Dacă ajunsese acasă, se trânzi, șezu oftând,

Și nevestii sale spuse toată-ntâmplarea de rând.

Ea cum auzi îndată asupra-i s-a necăjit

Ș-începu să-l ocărăscă, la gură cum i-a venit,

Zicând:

— O, om fără' de minte! o, om ticălos și prost!

Cum lăsași darul din mână, măcar oricât să fi fost!

Nu vezi că n-ai cinci parale, la copii pâine să iei,

Și n-ai avut mulțămire că-ți da cinci sute de lei?

— Nevastă! lasă-mă, — zise — mi-ajunge necazul meu,

De-mi va ajuta norocul, acei bani tot îi iau eu.

NEVASTA

“Departe griva (nume de câine) de iepure.”

“A zburat o dată de la mână, s-a dus.”

“Tragi nădejde ca spânul de barbă.”

“Săracul de ce e sărac? că n-are minte în cap.”

PESCARUL

Nevastă! “Taci, să tac.”

“La cuptorul cald puține lemne trebuiesc,”

Nu ațâța foc peste foc.

Că

“Îmi ajunge mie necazul care îl am.”

“Nu-mi tot îndruga la verzi și uscate.”

“Ce tot tai dracului bureți?”

“Hor, hor, hor, pentr-o coadă de topor,”

“Joacă ursul la cumătru, vezi să nu vie și la noi,”

“Vezi-ți de furcă și de câlți.”

“Nu-mi aprinde paie în cap.”

Că

“Omul zice și isprăvește.”

Iar nu

“Toată ziua clanța-clanța din gură.”

“Ce am avut și ce am pierdut?”

“Din vânt a venit, în vânt s-a dus.”

Cu toate aceste

“Am nădejde la Dumnezeu.”

“Dumnezeu nu lasă pe om “

“După întristare vine bucurie.”

“După ploaie trebuie să răsară soare.”

“Necazul e de la dracu.”

Pescarul d-alde aceste după ce multe a spus

A doua zi dimineată iar să undească s-a dus.
Deci când trecu vreme multă și când toate s-a uitat,
Iată iar tiptil sultanul a ieșit la preumblat,
Care văzând pe pescarul și zicându-i “merhaba!”
Iarăși ca și mai-nainte începu a-l întreba:

SULTANUL

Ai prins, prietene, ceva?

PESCARUL

“Pe câți i-am prins, nu îi am, pe câți nu i-am prins, îi am.”

(El vorbea de păduchi.)

SULTANUL

Ce ai zis?

PESCARUL

“Pentru o babă surdă, popa nu toacă de două ori.”

SULTANUL

Scump ești la vorbă.

PESCARUL

“Vorba puțină și mâncarea puțină niciodată nu strică pe om.”

Că

“De multe ori tăcerea e mai bună decât răspunsul.”

SULTANUL

Socoteam că-i fi murit.

PESCARUL

“Banul roșu nu se pierde lesne.”

Și

“Câinele de stârvuri nu moare.”

SULTANUL

Mă cunoști?

PESCARUL

“Nu e numai un câine scurt de coadă.”

SULTANUL

Așa vorbești la un om de treabă?

PESCARUL

“Gura mai lesne vorbește adevărul decât minciuna.”

“Numai cu un găinaț de cioară marea nu se spurcă.”

SULTANUL

Nu ții minte că am mai vorbit amândoi?

PESCARUL

“Ochii ce nu văd se uită.”

SULTANUL

Nu-mi dăruiești un pește?

PESCARUL

“Cine cere nu piere, dar nici nume bun nu are.”

Însă

“Ceri la văduvă bărbat și ea îi duce dorul.”

“Degeaba n-a dat nici mama tatii.”

SULTANUL

Să ți-l duc acasă.

PESCARUL

“Nu dai eu izmene pe călător.”

“Nu-mi spune la palavre de aste.”

“La grădinar crăstăveți să nu vinzi, că inima lui e acră de ei.”

“Tu unde aduni surcele, eu am tăiat nuiele.”

SULTANUL

Mă faci dușman.

PESCARUL

“Ce mai jaf în ciuperci.”

Ce?

“O să-mi iei boii, să mă lași cu caru-n drum?”

“Știu că n-o să beau bragă cu tine.”

Și

“N-o să cînte cocoșul meu pe gardul tău.”

SULTANUL

Poate să mori din mînă unui dușman.

PESCARUL

“O dată o să mor, n-o să mor de două ori.”

“Și d-oi muri, nu o să dea cu tunul pentru mine.”

SULTANUL

Nu-ți place să trăiești?

PESCARUL

“Nici n-am la ce muri, nici la ce trăi.”

“Mângâierea săracului e moartea.”

SULTANUL

“Omul cât de rău să trăiască, tot nu se îndură să moară.”

“Se hârșiește cu necazurile.”

Și

“Se învață ca viermele în hrean.”

PESCARUL

“La orașul ce se vede, călăuză nu trebuie.”

“Mi-am văzut visul cu ochii.”

“Mi-a trecut făina prin traistă.”

“Ce-a fost verde s-a uscat, ce-a-nflorit s-a scuturat.”

“De acum înainte nu o să mai fac boi bălțați.”

“Tot alba (călușa) în doi bani,”

“Tot două oale-mi fierb, una seacă ș-altă goală.”

“Destul am fost topor de oase.”

SULTANUL

Vrei să te dăruiesc cu ceva?

PESCARUL

“Întrebi pe bolnav: vrei să-ți dau pernă?”

“Numai bolnavii se întreabă.”

Dar

“E rău când aștepti de la mâna altuia.”

Că

“Bogatul mai tare se plânge decât săracul.”

“Până a geme boii, scârțâie carul.”

SULTANUL

“Numai un cerșetor de ar fi, toți cu zahar l-ar hrăni.”

În sfârșit, văzând sultanul că nu-l cunoaște defel,

Scrise un bilet și iarăși dându-l a zis către el:

— Na această hârtiuță, mergi la vizirul cu ea

Și de la dânsul acuma lei tocmai două mii ia.

Săracul pescar atuncea pe sultanul cunoscând

Căzu, sărută pământul, multe mulțămiri zicând.

Sultanul însă cu vorbe d-aste era-ndestulat

Și nici stătu să-l auză, ci îndată a plecat.

Deci plecă iarăși pescarul, biletu-n mână ținând,

Făcând în capul său planuri și întru sine vorbind:

“Acum pe toți banii iarăși nedându-i de voi vedea,

O să-ncep cu rugăciune să-l înduplec să mi-i dea,

C-atunci i-am cerut cu zorul și d-aia s-a supărat.”

Și gândind la d-alde aste, a și ajuns la palat.

Dând vizirului biletul, el tăie iarăși din ei

Ș-îi numără înainte numai o mie de lei.

El văzând că îi oprește jumătatea banii iar,

Începu ca să se roage să-i mai dea ceva măcar:

Să-i facă Dumnezeu parte de orce să va ruga,

Să-i dea sănătate, zile și altele îndruga.

Vizirul, vorbe d-aceste nevrând nici a auzi,

L-a dat pe bete afară ca ș-în ceealaltă zi,

Zicând:

— Pe sărac d-aceea nu-ți vine să-l miluiești,

Să-l scoți din noroi afară, ci încă să-l îmbrânțești;

Îi dai lui banii cu pumnul și nu poți să-l mulțamești,

Din pepenii tăi te scoate, de îți vine să plesnești.

Pescarul iarăși, săracul, văzându-se izgonit,

Îi venea să se omoare ca un deznădăjduit.

Merse, spuse iar nevestii, ea iarăși a început

Să-l certe, să-l ocărăscă, cu câte s-a priceput,

Nerod, nătărău făcându-l, nătăfleț, guguman prost,

Și că vorba bătrânească adevărată a fost.

Adică:

“De puțin cine nu se mulțamește,

Nici de mult nu se învrednicește.”

Și

“Nemulțămitului i se ia darul.”

Îi zise el: — Nevastă!

“Nu mă călca pe colțul ișlicului.”

“Cinste la cinste merge, și darul împrumutat.”

“O mână spală pe alta și amândouă obrazul.”

“Îmi zici hârb, îți zic ciob.”

“Îmi zici urâtă, îți zic slută.”

“Tu nu știi pe unde se udă găină.”

“Sfatul muierii muierilor folosește.”

“Maimuța e tot maimuță, de i-ar fi sfatul aurit.”

“Am eu glagole în cap.”

“Nu mă învăța să-mi înec copiii.”

“Înveți pe dracu să dea cu pușca.”

“Toată ziua găra-mâra.”

“Ești un drac împelițat.”

Dar

“Asta e boală cu leac, am eu de cojocul tău ac.”

Deschide ochii, că,

“Cât sunt de necăjit, să dau cu cuțitul în mine, sânge nu iese.”

MUIEREA

“Fiebe sângele în tine ca într-o coajă de rac.”

“Bun de gură, rău de lucru.”

“Cu suflet viteaz și cu trup leneș.”

“Viermii te mănâncă de viu.”

Nu-ți vezi casa?

“Când malai are, sare n-are; când sare are, malai n-are.”

“Îți ghiorăiesc mațele de foame.”

“N-ai o para chioră și lenea te doboară.”

“Am ajuns de poveste-n țară.”

BĂRBATUL

“Cine râde gura-și întinde.”

“Gura lumii numai pământul o astupă.”

“Nu o să îndreptez eu lumea cu umărul.”

“De poale ridicate nu râde nimeni, ci de poale călcate.”

MUIEREA

“Întreabă pe leneșul să te învețe minte.”

“Ț-ai întins vrejul ca dovleacul și-ai umplut lumea de crastaveți.”

BĂRBATUL

“Tronc Marico!” (Așa o chema.)

“Lovește-mă, lele,-n spate, să-ți dau un bulgare de iască.”

“Se lovi ca nuca în perete, ca mireasa la moară și ca musca în lapte.”

“Unde dai și unde crapă!”

“Na-ț-o frântă, că Ț-am dres-o.”

“Vorbă să fie, dă-mi o lulea de tutun, că bâlci se face.”

“Ai vorbit de te-ai prăpădit.”

MUIEREA

“Și eu acătare poamă nu sunt, dar nici fiece pasere nu mă mănâncă.”

“Soarele să-mi fie bun, luna să o mănânce vârcolacii.”

“Câinele nu fuge de codru, ci de ciomag.”

BĂRBATUL

“Mi se aprind călcâiele de doru-ți.”

“De dragă ce-mi ești, te-aș bagă de păr în sân.”

“Lac să fie, broaște multe.”

“Mumă și tată nu găsesc, dar muieri câte voiesc.”

Pe muiere în toată viața o porți în spinare și o dată să o lași jos, iar ea să vaietă că a ostenit.”

Povestea ăluia:

“Câte belele, câte bube rele, tot în capul nevastei mele.”

Aceasta zicând îndată undișoara lui își ia

Și ca și până acuma pleacă la mare cu ea,

Zicând:

— Asta mi-a fost soarta, geaba umblu eu să scap,

Trebui să trăiască omul cum i-o fi scrisă la cap!

Așa undind totdeauna și vreme multă trecând,

Ieși iar tiptil sultanul, ș-încoaci-încolo umblând,

Zări aci pe pescarul și iar veni lângă el.

Stând: — Colai ghele îi zise.

El: — Colai se, senda ghel!

SULTANUL

Au nu e lesne?

PESCARUL

“Lesne, pune viță și bea vin.”

Sau:

“Ară, macină, mănâncă.”

SULTANUL

Vrednic ești!

“Apa o beau pe picior, ca o pasăre din zbor.”

“Gândești că e floare la ureche.”

Să

“Cauți acul în caru cu fin.”

Adevărat,

“Lesne a băga în urechile acului când vezi.”

SULTANUL

Nu ne potrivim la vorbă.

PESCARUL

“Cei ce se potrivesc lesne se împrietenesc.”

SULTANUL

Mi se pare că te cunosc.

PESCARUL

“Mi se pare, poate, o fi și vom vedea, sunt toate sor cu minciuna.”

SULTANUL

De nu te cunoșteam, nu veneam la tine.

PESCARUL

Adevărat,

“Fiecare unde cunoaște, acolo trage.”

Adică:

“Omul trage la om și dobitocul la dobitoc.”

SULTANUL

Îți sunt prieten.

PESCARUL

“Prietenul omului este punga cu banii și sacul cu mălaiul.”

Povestea ăluia:

“Cu rudele să bei și să mănânci, daraveră să n-aibi.”

SULTANUL

Poate că ai gândit că o să-ți cer vreun pește?

PESCARUL

“Și pisicii îi place peștele, dar când trece puntea închide ochii.”

SULTANUL

Să n-ai grijă, nu-mi place.

PESCARUL

“Pisica unde n-ajunge zice că pute.”

SULTANUL

Cum văz, ești sărac!

PESCARUL

“Bani au și ȣiganii.”

Dar și

“Vasului gol toți îi dau cu piciorul.”

Și

“Nu e mai grea boală decât pungă goală.”

SULTANUL

Eu îți sunt voitor de bine.

Și

“Îmi vorbești una de la răsărit și alta de la apus.”

“Cunosc de care pomană mă îngraș eu.”

Deci văzând iarăși sultanul că necunoscut a fost
Și îi vorbea după haine, cum și era-mbrăcat prost,

I să făcu iarăși milă, văzând că e tot golan,
Fără a ști că vizirul nu i-a dat măcar un ban,
Gândea în sine că poate o fi fost cumva dator,
Ori a întâmpinat alte, ca un sărac muncitor.

Socotind aceste, scoase o hârtie din sânet

Și scriind într-însă zise:

— Na, îți mai dau un bilet;

Aici scriu către vizirul ca să-ți dea trei mii de lei,

Aleargă acum îndată și numaidecât să-i iei;

Dar să nu te văz ș-al'dată trențeros ca pân-acum,
Îngrijește de te-mbracă, că nu-ți mai dau nicidecum.

El văzând că e sultanul căzu iarăși la pământ

Și i-a fost frică să zică de vizirul vrun cuvânt,

Ci ducându-se la dânsul, să tacă a hotărât,

Să nu-i zică nici o vorbă, de îi va da orșicât.

Intră, îi dete biletul, stătu căutând smerit;

Vizirul își știa treaba, că după ce l-a citit,

Îi opri ca ș-înainte iar jumătatea din ei

Ș-îi dete, adică, numai o mie cinci sute lei.

Pescarul cu bucurie banii-n căciulă trăgând,

Începu să-i mulțamească, vorbe multe îndrugând;

Dar când să gătea să iasă vizirul l-a-ntors din drum,

Zicând: — Vezi, așa te-nvață, iar nu ca până acum;

O para chiar să-ți dea omul de pomană, ești dator

Să o iei cu bucurie și să fie mulțămitor;

Cât scria-ntâi să-ți dau ție?

El iar: — Una mie de lei.

Vizirul: — Cât al doilea?

El iar: — Două mii de lei.

— Așa! — Vizirul îi zise — ș-acum trei mii, șase fac,

Un capital cumsecade pentr-un om cât de sărac;

Na-ț-îi pe toți, pân' la unul, și du-te cu Dumnezeu,

Și nu fii prost, ține minte-nvațul ce ți l-am dat eu.

Luând el banii grămadă și cu mulțămiri plecând,

I se părea că visează, către casa lui mergând;

Tot îi pipăia cu mâna, cu ne-ncrederi se uita,

Se temea că îi va pierde, dacă se va deștepta.

Ajungând ca-n zbor acasă și ca din simțiri ieșit:

— Ce fac eu, nevastă, zise — dorm, or sunt învălmășit?

— Vai de mine! — ea îi zise — doar nu vei fi-nnebunit?

Vino-ți în simțiri, ce ai?

Ce nevoi iar te-au găsit?

— Uită-te la mine bine, — către ea vesel a zis —

Am scăpat de sărăcie, de nu va fi cumva vis;

Că de multe ori în somnu-mi cu banii-n mâini m-am visat

Și când mă sculam la ziua rămâneam iar întristat;

De aceea tocmai mâine o să mă văz ce fel sânt.

Zicând aceasta îndată turnă banii pe pământ;

Nevasta cu bucurie repezindu-se îi ia,

Se-mbată de păreri bune, mai ca și dânsul și ea.

Nu-i prinde somn toată noaptea, tot ședea ș-îi număra

Și cu grijă să nu vie vreun dușman a-i fura.

A doua zi dimineață, apucând din căpătâi,

Merge la telal îndată, se-mbracă pe sine-ntâi;

Cumpără nevestii roche și zmochine la copii,

Zicându-i ea: — Dar lor haine?

El îi zise: — Tu nu știi,

“Copilul numai ce mănâncă e halal, ce îmbracă e haram.”

“Lasă-mă în boii mei.”

“Așteaptă întâi să vedem alb în căpistere.”

“Copilului dă-i cu palma peste cur, să-i vie minte la cap.”

“Muma unde lovește, carnea crește.”

“Decât să plâng eu, mai bine să plângă ei.”

“Cui i-e milă nuiua să nu-și frângă, el mai pe urmă copilul o să-și plângă.”

Atâta îi zic:

“Ajungă un ciomag la un car de oale.”

Dar

“Surdului degeaba îi cânti de jale.”

“Orbului degeaba îi spui că s-a făcut ziua.”

După ce pescarul nostru se-mbracă curat de rând,

Își mai ia chesea bună ș-un ciubuc mare, zicând:

“Decât toată vara cioară, mai bine-ntr-o zi șoim.”

“Boierul e tot boier, măcar d-ar fi-ncins cu tei.”

“Apa curge, pietrele rămân.”

“Când va Dumnezeu cu omul, vine și dracu cu colaci.”

Zicând d-alde aste pleacă către mare,

Cu ciubucu-n mână, ca în preumblare,

Unde cu sultanul se tot întâlnește,

Ca-mbrăcat să-l vază, cum îi poruncise;

Și cum să-i vorbească când el făcea planul,

Tot într-acea vreme, iacă și sultanul.

El cade-naintea-i, se face jos broască,

Sultanul nu poate acum să-l cunoască.

Se uită la dânsul:

— Ce vei? îl întreabă.

— Eu sunt, eu, pescarul, — răspunde în grabă —

“Lupul pe unde a mâncat măgarul, tot dă ocol câteodată.”

Eu sunt acela,

“Dă-mi Doamne, ce n-am gândit, să mă mir ce m-a găsit!”

“Caprii îi pică coada de râie, și ea tot sus o ține.”

Îi zise sultanul: — Vezi, așa se cade,

Ai văzut acuma ce bine îți șade?

Aș vrea să știu numai cum că tu de mine

Ai vro mulțămire că ți-am făcut bine.

PESCARUL

“Găina bea apă și se uită la Dumnezeu.” “Sunt gata în foc și în apă să mă arunc.”

“Nu sunt vrednic să mulțănesc.”

“A vrut norocul cu mine.”

SULTANUL

Lasă aste vorbe, s-a isprăvit gluma;

Cer și eu o slujbă la tine acuma.

Tu știi, mi se pare, ostrovul cutare,

Care un puț are adânc foarte tare

Să te duci îndată acuma la dânsul,

Să te pui la gura-i și să strigi într-însul:

Care e norocul sultanul ce-l are?

Și ieșind la vorba-ți să faci-ntrebare,

Tu să zici: “Noroace, m-a trimis sultanul

Să-ți fac întrebare: de ce-i ești dușmanul?

Ce te-ai pus în pizmă și-ai tot dai avere?

Să roagă prin mine și milă îți cere
Să-ți contenești ura d-a-i da bogăție,
Că loc nu mai are uinde să o ție.”
Pescarul îndată în luntre se puse
Și drept la ostrovul acela se duse;
Găsind pe loc puțul și strigând într-însul,
Ieși o fantomă îndată la dânsul,
Cu schiptru în mână ca o-mpărăteasă,
În chipu-i frumsețe de cea mai aleasă;
Hainele, porfira-i cu totul galante
Și împodobită numai cu berlante,
De părea că este o rază sorească,
Astfel nu putea om la ea să privească.
Aceasta fantomă, zic, sau nălucire,
Făcu întrebare c-o dulce zimbire,
Zicând: Ce e vrerea?
Pentru ce o cheamă?
Pescarul, sărmanul, tremurând de spaimă,
Îi zise: — Noroace, m-a trimis sultanul,
Se roagă prin mine să nu-i fii dușmanul;
Ce-i tot dai avere? Că el sărac nu e,
Nici loc nu mai are unde să o puie.
Fantoma îi zise: — Du-te de îi spune
Că el dator este a mi să supune,
Și să nu să-ncerce a-mi da supărare
Cu așa cuvinte de îngrețoșare,
Că mă pui în pizmă încă și mai tare
Și îi mai dau încă de trei ori cât are.
Auzind pescarul astfel de cuvinte,

Speriat peste fire și ieșit din minte.
Se-ntoarce, se pune în luntre și pleacă,
Vreo întrebare fără să-i mai facă.
Când plutea pe mare, îi veni-n gândire:
“Nu întrebai — zise — d-a mea norocire.”
Și cât mai în grabă înapoi se-ntoarce,
Merge la puț, strigă:
— Noroace! Noroace!
Care e norocul lui Udrea pescarul,
Care pe sultanu-l făcu să-i dea darul?
Și îndată iese un negru c-arapul,
C-o tambură-n mână și sărind ca țapul.
El cum îl zărește, groază îl apucă,

Se-ntoarce în fugă, grăbind să se ducă;
Iar norocul negru zornăind tambura
Începu deodată la dânsul cu gura,
Strigându-i: — Fugi! du-te! să nu-ți văz obrazul,
Că nu mi să stinge nici acum necazul;
Ț-a slujit, sărace, ție mititelul,
Că mi se rupsese la tambură telul,
Ș-îmi pierdui cu dânsa atuncea eu ceasul,
De-i îndreptai tonul ș-îi ascultai glasul;
Dar de n-aveam treabă, cum nu am cu anii,
Tu de la vizirul tot nu pupai banii;
Dar îți coc eu turta, nu te las în pace,
Am de furcă încă cu tine, sărace!
Și fugind pescarul pe mare cu vasul,

I se părea încă că-i aude glasul.
“Săracul de mine, — zicându-și în șoapte
— Mult îmi este frică că-l visez la noapte!”
Când gândea aceste de spaimă, sărmanul,
Și era aproape s-ajungă limanul,
Iese totodată o furtună mare
Ș-îi împinge luntrea înapoi pe mare;
Valuri mari cât munții să ardic cu spume,
Se turbură cerul, nu mai vede lume
Luntrea lui ca paiul săltând peste valuri,
Când se trăgea-n mare, când se da de maluri;
Se legăna omu-n biata lui luntriță;
Cum legeni copilul într-o copăiță;
Sta când aci valul în ea să se toarne,
Când pe dincoaci altu-n mare s-o răstoarne.
El văzând că este-n primejdie mare
Și de mântuire nădejde nu are
Începu cu jale pieirea să-și plângă,
Să se tânguiască, mâinile să-și frângă;
Și când el de groază plânga, spuind multe,
Vine un val mare tocmai cât un munte,
Îi repede luntrea, o sparge de-o stâncă
Și el se afundă în marea adâncă;
Înghite la apă,-ncepe să se umfle,
Încât nu mai poate deloc să răsuflă;
Și când el cu lupte în apa cea rece
Se afla în chinuri ca să se înece,
Se deșteaptă-ndată din aceste vise
Și gândind la ele întru sine-și zise:

“Dracu-și bate joc de om la bătrânețe!”

DESPRE SĂNĂTATE ȘI BOALE

E mai bună sănătatea

Decât toată bogătatea.

Că

Când ești sănătos, bărbat,

Ești îndestul de bogat.

Dar și

Când nu-ți sună-n buzunare.

Pățimești de galbinare (galbeni n-are)

Și de friguri grele-n pungă,

Cu scuturătură lungă.

Căci

Nu e altă mai grea boală

Decât când e punga goală.

Atunci

Este bolnav foarte greu

Și ar mânca tot mereu.

Că

Cu toat-a lui gemătură,

Duce lingura la gură.

De aceea

Bolnavul credință n-are

Când geme cerând mâncare.

Dar însă

Nu-ntreba pe om la boale:

Voiești să-ți dau pernă moale?

Sau:

Numai bolnavul se-ntreabă

(Vrei să-ți dau cutare treabă?)

Cum a-ntrebat Țiganul pe fiul său:

— Ce-ai mânca, tată? spune!

— Of! cum aş mânca căpșune!

— Lungește-i, Doamne zilele

Pân-o crește căpșunele!

Asta se potrivește cu:

Trăiește, murgule, pân' la Paști,

Ca să-ți dau iarbă verde să paști.

Căci

Toate la vremea lor date

Sunt ca și o sănătate.

Și

Lucrul la timp dăruit

Prețuiește îndoit.

Că

Geaba binele cu sacul,

După ce moare săracul!

Precum zice el:

După ce-nchiz ferestrele,

Joace-mi măcar măiestrele.

Că

Ce folosește orbului obrazul frumos?

Ci

Când mi-e foame, să-mi dai pâine,

Iar nu-mi zice: vino mâine.

Și când mi-e sete să-mi dai apă,

Iar nu fierea după ce-mi crapă.

Unii însă zic:

Bolnavul zice o mie,

Doftorul face ce știe.

Iar babele

Nici nu-l scoală după boală,

Nici nu-l lasă să moară.

Ele mai zic că

Boale să dea Dumnezeu, că leacuri sunt destule.

Însă,

Leacul fie ori nu fie,

Colacul babii să știe.

Și pe urmă,

A murit că i s-au isprăvit zilele.

Că

Cămașa veche umbli să o cârpești și mai rău o spargi.

De aceea, la orice,

Întreabă pe pățimaș,

Nu întreba pe drumaș.

Însă,

La orișice bolnav greu,

Doftorul e Dumnezeu.

Dar oricum,

Nimenea n-o să trăiască,

Lumea să o moștenească.

Și

Nimenea n-a dat zapis cu Dumnezeu cât o să trăiască.

Că

Lumea e înșelătoare,
Moartea hoată, răpitoare.

Și

În deșert sunt toate

Dacă este moarte!

Că

Astăzi câți mâncăm și bem

Și mâine numai suntem!

Și

Vremea toate le mistuiește!

Că

Mulți copaci pe dinafară se văd frumoși

Și pe dinlăuntru sunt putrezi, scorburoși.

Și apoi,

E mult de la mână până la gură, dar de astăzi până mâine!

Rar găsești

Om tare de sfânt.

Și cum zice vorba:

Are nouă suflete, ca pisica.

Sau să poți zice:

Moșul traiul ș-a nimerit!

Și ca vultur a-ntinerit!

Și

S-a lungit firu-i de ață,

Pentru puțină viață.

Și

Avu zile grămadite

Cât carul cu patru vite.

Și

Era să-i cânte popa,

Dar a sărit groapa.

Și

Târâș-grăpiș bietul moș

Sări afară din coș (coșciug).

Sau:

Cam târâș, cam grăpiș,

Ajunge la suiș.

Și

Picioarele-și împiedică,

Dar sărând rupse piedica.

Și

A fost până la calea-ntoarsă.

Că

I-avut Dumnezeu de știre

Și l-a păzit de pieire.

Dar mai mulți sunt care

Au umblat, tot au umblat,

Până când pe brânci au dat.

Și

Când a dat fugă, atunci s-a isprăvit pământul.

Și

N-a zăcut degeabă, deși nu muri în grabă.

Că

Nu i-a fost boala sănătoasă.

Cum a zis un băiat:

Nu este prea bine vacii

(I-a trecut baba cu colacii),

Că vine tata, îmi pare,

Cu pielea ei în spinare.

Și

S-a îngroșat gluma,

C-o să-i plângă urma.

Că

I-a cântat popa aghiosul.

În sfârșit:

Nimic nu e ca sănătatea.

Că

Boala intră ca prin roata carului

Și iese ca prin urechea acului.

Și atunci,

Ce folosește bolnavului patul de aur!

Dar este

Parigorie de om bolnav.

Zicând că

Omul și din necătare

Moare și zile când are.

Frigura tremurătoarea,

Lingoarea aprinzătoarea

Și Ciuma cea rea cu ele,

Fiind surori câtetrele,

Plecară toate năucă

Prin orașe să se ducă,

Și pe drum între vorbire,

Neputând sta la-nvoire,

Ajunseră la gâlceavă

Și la sfădire grozavă,
Cerând drept fieștecare
Spre a se numi mai mare;
Și după multe cuvinte:
— Stați, — zise cea mai cuminte
— Rău ne putem înțelege,
Alți de nu ne vor alege.
Aideți să curmăm din cale
Și să mergem coala-n vale,
L-acel cioban ce se vede
Păscându-și turma-n livede;
Dar însă nu toate ceată
Să ne arătăm deodată,
Ci pe rând fieștecare
Stând să-i cerem de mâncare,
Să vedem de cine-i pășă
Și cui dă mai bună masă,
S-o ospeteze cum cere,
Cu mâncări după plăcere;
Și de care, prin ur mare,
Va avea frică mai mare,
Ea mare să se numească
Și gâlceava să lipsească.
Deci după ce sfătuiră
Și în astfel se-nvoiră,
Merse Frigura îndată,
În cerșetoare schimbată
(Trăgându-se celelalte
Supt niște mături înalte,

De departe stând să vază
În ce chip se ospătează);
Și pe loc dacă se duse
La ciobanul ce-l văzuse,
Fără să se milogească.
Ceru să o găzduiască,
Numindu-se călătoare
Și pe aci trecătoare.
Ciobanul ca pe o babă
O și priimi în grabă
Și cu plăcute cuvinte
Îi aduse înainte
O glugă în loc de masă
Și mămăligă rămasă,
Puindu-i și brânzișoară,
Zise: — Poftim, mămușoară,
De vei vrea, îți voi aduce
Și puțințel lapte dulce.
Frigura de masa dată
Îi răspunse supărată:
— Geaba puseși aci brânza,
Că nu mi-o sufere rânza,
Și lasă, nu-mi mai aduce
Nici lapte acru, nici dulce,
Care pe om nu-l hrănește,
Ci mai vârtos îl slăbește;
Un miel nu e lucru mare
Să tai, să-mi faci de mâncare!
Ciobanul îi zise: — Lele!

Eu sunt stăpân p-ale mele
Și alt când îmi poruncește
Necinstit se izgonește;
Și ce ești tu, ia îmi spune,
De-mi ceri mie mâncări bune?
— Eu sunt Frigura — răspunse —
Și îmi plac mâncări tot unse.
Nu fac haz nicidecum postul,
Îl las să-l mănânce prostul.
Zise ciobanul:
— Ei! dragă!
Și cine-n seamă te bagă?
Fii tu ori slabă, ori grasă,
Mie nicidecum nu-mi pasă,
Ci ia cară-te cu bine,
Pân' nu-ncarc cața pe tine.
Frigura-nsălbătăcită,
Sare pe el necăjită
Și îndată se pornește
Să-l scuture vrăjmășește.
El iar fără a se teme,
Deloc nu mai pierde vreme,
S-aruncă gol să o-nece,
Supt în jgheab de apă rece;
Șezând muiat pân' la gușe,
Bând și câteva căușe,
Frigura își pierdu rostul
Ș-îndată lăsând pe prostul
Începu-n fugă să saie,

Ca un scăpat din bătaie.
Prin crâng, prin câmpie lungă,
Silind mai curând s-ajungă,
Nu vedea nici mărăcine
Uitându-se după sine.
Frică intrase într-însa
Că s-o lua după dânsa
Ș-o gonește s-o apuce
În apă s-o mai arunce.
Ajungând la celelalte,
Supt măgurile înalte,
Ele pe loc o-ntrebară:
— Soro, cum te ospătară?
Ea, tot suflând ostenită,
Le răspunse necăjită:
— De unde știe ciobanul,
Mojicul și bătăranul,
Ce fel să te priimească
Și ce fel să te cinstească?
Lingoarea-ncepu să zică:
— Cunoaște-te dar de mică;
Ia să mă duc eu la dânsul
Și să vezi ce scoț dintr-însul.
Zicând astfel, merse-ndată,
Într-o bătrână schimbată,
Și ceru s-o găzduiască
În coliba-i ciobănească.
El o priimi în grabă
Și pe dânsa ca p-o babă,

Ș-aceeași masă îi puse,
Aceleași mâncări îi duse.
Dar Lingoarea și ea iară
Începu alte să ceară
Și mai vârtos să-l înfigă
Un ieduleț și să-i frigă.
Ciobanul îi zise:
— Bine, Dar ce rudă ești cu mine?
Or ce cuconiță mare
De-mi ceri astfel de mâncare?
— Eu sunt Lingoarea — îi zise —
Carea vântul mă trimise,
Să dau boale grele foarte
Și să chinuiesc de moarte.
— Și ce? — urmă el să zică —
Vrei să te am eu de frică,
Ca să-ți dau orice-mi vei cere
Și masă după plăcere?
Ia cară-te mai în grabă
Dacă vrei să fii de treabă,
C-apoi mă vei înțelege
Cu vro câteva ciomege.
Lingoarea iar supărată
S-arunc-asupra-i îndată,
Ș-începând să-l chinuiască,
Aci moartea să-l găsească,
În dureri, junghiuri băgându-l,
Să răsuflă nelăsându-l,
El iarăși știindu-și leacul,

Aproape fiind și lacul,
Intră supt jghebul cel rece
Și începu să se frece;
Făcând aceasta ciobanul,
Își spăimântă pe dușmanul;
Că nemaiputând Lingoarea
Să-i sufere recitoarea
Își apucă-ndată drumul
Și pieri în grab ca fumul.
Ajungând la celelalte,
Supt măgurile înalte,
Îndată o întrebare
Pe ea cum o ospătară.

Lingoarea le zise:

— Geabă,

Ne-am găsit omul de treabă,
Cine suntem să-nțeleagă
Și umblăm să ne aleagă;
Cunoaște el, dobitocul,
Cui de ce îi e cojocul?
Ia aideți voi mai-nainte
La oameni zdraveni, cu minte;
Prin cetăți și prin orașe
Să vedeți case, sălașe,
Să vedeți așternut moale,
Iar nu fân și burieni goale;
Să vedeți acolo mese
Și mâncări bune, alese,
Iar nu post, pâine cu apă,

Ș-în loc de bucate ceapă.

— Ba! ba! sunteți mititele,

— Zise Ciuma către ele —

Și de voi puțin îi pasă

Să vă cinstească cu masă;

Dar ia să vedeți acuma

Cum tremură el de Ciuma.

Zicând aceasta îndată

Către cioban se arată

Ca o babă furioasă,

Țiind în mână o coasă,

De să-ngrozea om de dânsa

Când scotea vorbă dintr-însa.

Carea văzând-o ciobanul,

Se cutremură, sărmanul!

Și o-ntrebă zicând:

— Mamă!

Unde mergi și cum te cheamă?

— Ciumă-mi zic — zise —anume

Ș-am plecat să cosesc lume,

Numai, dragul meu, fă bine,

Până odihnesc la tine,

De-mi pune puțină masă

Ș-îmi fă o friptură grasă,

Că am foarte mare grabă

Să merg, să-mi caut de treabă.

Ciobanul pe loc se duse

Și așternut îi aduse,

Zicând: — Șezi puțințel, mamă,

Să-ți frig, să-ți fac o zeamă.

Apoi îndată aleargă,

De frică tremurând vargă,

Făcu slugilor strigare,

Fu și friptura-n frigare.

Deci pe când se frigea mielul

Și fierbea în oală felul,

Stând el cu neîndrăzneală

Îi zise ei cu sfială:

— Mamă! te rog, de se poate,

Până vor fi gata toate,

Ia deschide acea carte

Să vezi, sunt eu în vro parte

Scris anume, Ion Bucur,

Ca să plâng, ori să mă bucur?

Îndată el cum îi zise,

Ea catalogu-și deschise

Ș-începu pe toți din lume

Să-i spuie de rând anume;

Și sfârșind zise:

— Nepoate!

Astea sunt numele toate;

Și precum auziși bine

Tu nu ești trecut la mine.

Să vază de nu îl sare,

Îi zise ei iarăși:

— Mamă!

Eu nu prea am băgat seamă;

Ia mai citește o dată,

Să-mi stea inima-mpăcată.

Vrând ea să-i facă pe voie,

Îi citi iar foaie, foaie,

Și isprăvind zise:

— Iată,

Nu ești scris, Ț-am spus o dată.

Auzin el, ia frigarea

Ș-îi arde cu ea spinarea,

Zicând:

— Scol', boală urâtă,

Ca să nu-ți trag și vro bătă.

Dacă nu sunt scris la tine,

De ce ai venit la mine?

Du-te, cere de mâncare

Unde de frică te are!

Atunci ea înspăimântată

Plecă și fugi îndată;

De rușine ce îi fuse

Pe alte drumuri se duse,

Lăsând d-atunci pe acele

Ca să umble singurele.

Prin urmare dar,

Omul boala singur ș-o caută.

Ș-apoi,

O boală când vine la om, strigă către celelalte: săriți, că

l-am prins.

Însă

A dat Dumnezeu și boale, dar a lăsat și leacuri.

DESPRE TIMP ȘI VÂRSTĂ

Frumusețea veștejește,

Dar înțelepciunea crește.

Că,

Când n-aveam în gură dinți,

N-aveam atunci în cap minți.

Că

Nu să poate omul să fie cu două, și tânăr și cuminte.

Dar însă,

Este tânăr între tineri și bătrân între bătrâni.

Și

Cine n-are bătrân, să-și cumpere.

Unul auzind aceasta prin povești a se vorbi,

O gândea în toți de obște fără a mai osebi,

Pentru că nu auzise ș-ăst proverb zis de români:

Că “sunt tineri între tineri și bătrâni între bătrâni.”

Într-acestea se însoară și cu întâmplare ia

O copilă prea de treabă ș-orfană ca el și ea;

Dar moralul și virtutea ce asupra-i se vedea

S-arăta că se silise muma-i creștere să-i dea;

Că blândețea în cuvinte și unirea-ntre bărbat,

Era pildă-n alte case, și amorul neschimbat;

Totdeauna ea pe dânsul într-acest chip îl trata,

Chiar ca în ziua de nuntă, când cu drag se mărita;

El în toat-a ei purtare, mulțămirea ce-o simțea,

Pe răposată ei mumă-n inima sa o sfînțea,

Zicând:

— “Ah! cum n-avui parte soacra mea să fi trăit,
Să mă-nchin ei ca la sfântă ș-în suflet s-o fi iubit!
Carea într-a ei viață acest înger mi-a născut
Și o astfel de consoartă pentru mine a crescut.”
Dar orșicum chiar tot omul de familie stăpân
Este bine ca să aibă în casa sa un bătrân.

Așadar,
Mulțumit tânăru-n sine
Că trăia tihnit și bine,
Dorea s-aibă soacră numai,
S-o iubească ca pe muma-i;
Însă din reaua lui soartă
S-a-ntâmplat să fie moartă;
Dar când vrea omul să facă
Lesne inima-și împacă;
Ș-în dragostea soții sale,
Puse îndată la cale
Și mergând dete arvuna
Să-i facă de ipsis una;
Care după ce fu gătită,
El cu față bucurată
Ia ș-în dulap o așază,
Unde mai des să o vază.
Deci într-o zi cu-ntâmplare,
D-a casii cutremurare,
Cade soacra, îl lovește
Și capul îi amețește.
El atunci de usturme
Zise soacrei cu asprime:

— Tu n-ai suflet ș-îmi spargi capul,

Nu te-a mulțămît dulapul?

Dar vai! de erai și vie,

Ce-mi făceai, Dumnezeu știe!

În adevăr,

Este bătrân, să te-ntinzi,

Cu patru mâini să-l cuprinzi,

E și de care să fugi,

Opt cu-a brânzii să te duci.

Cum a zis unul:

Soacră, soacră,

Poamă acră

De te-ai coace

Cât te-ai coace.

Poamă dulce

Nu te-ai face.

Că

Umblând să mă prinz în danț,

Dând un ban, intrai în lanț (horă).

Și de voie dau cinci, șase,

Ca să scap și să mă lase.

Babele însă zic:

Am ajuns să ne ia copiii în picioare.

Zicând:

N-are dinți să roază pâinea ș-îi cere inima mere acre.

Și

Nu să lasă nici o babă,

Căci e bătrână și slabă,

Ci pentru că îi zic “mamă“

Și n-o mai bagă în seamă.

Și că

Pruncul și bătrânu-n toate

Fără doică nu se poate.

Și,

Când ai pisică bătrână,

Șoarecii-n casă-ți fac stână.

Că

Parcă are orbul găinilor.

Dar,

D-ar avea și baba ca oamenii barbă,

Atuncea i-ar zice: ce mai moș de treabă!

Însă,

Știu d-aci-nainte bine

Că n-o să fac doi din mine!

Sau:

D-acu-ncolo bine vezi

Că n-o să fac eu boi brezi!

Și

Lasă să latre-n spatele mele,

Ca cățelele seara la stele.

Că

Ursul de lătratul câinilor nu se sperie.

Ei nu știe că

Ceasul umblă și lovește,

Iar vremea se odihnește.

Și

Trebui să vie și ei

Ca mâine la anii mei.

POVESTEA CÂNTECULUI

Un timp c-unele se duce,
Câte le-a adus cu el,
Ș-alt timp altele aduce,
Osebite ș-în alt fel.

Unul vine și desface
Câte celalt a făcut
Ș-altul vine, iar preface
Din plăcut în neplăcut.

Totdeauna fiecare
E c-unelte încărcat
Și se află în lucrare
Zi și noapte ne'ncetat.

Noi dormim și el veghează
Și lucrează când ședem,

Din zi-n zi ne-nfățișază
Câte-un ce nou să vedem.

Vezi p-un tânăr în putere,
Cu cuvânt viu și cu ton,

Azi bătrân fără vedere,
Răzimat p-al său baston.

Vezi pe unul ce în lume
Era-n sărăcie stins,
Astăzi între alți cu nume,
Cu moșii și cu coprins.

Vezi pe unul ce-n mărire
Era groază celor mici,
Azi căzut din fericire,
Ocolit și de amici.

Deci dar toate sunt deșarte
Ale lumii c-un cuvânt,
Câte timpul le împarte,
Unul ș-altul pre pământ.

Lumea este ca o roată
Ce se-ntoarce tot de rost,
Fără cineva să poată
Să rămâie-n ce a fost:

Frumusețea cea mai sfântă
Nu stă-n punctul fericit,

Azi frumoasa ce se-ncântă

Măine vezi că s-a zbârcit.

Multe lucruri trecătoare,
Griji, neazuri de nimic,
Sunt la om vătămătoare,
Frumusețea care-i stric.

Astfel tu dar, prin urmare,
Câte-ți zic de nu le crezi,
Și frumusețea-ți în ce stare
Va ajunge o să vezi.

DESPRE TIMP ȘI VÂRSTĂ IARĂȘI

De ani e mare și minte n-are.
De care
A învățat carte până la glezne.
Și e
Trecut prin ciur și prin dârmon.
Povestea ăluia:
Moș Ion știe, el să vie să vă spuie.
Că
A fost o dată la moară și de două ori la râșniță.
Și
A învățat alții ce a uitat.
De aceea
Din tigvă amară în zadar iei sămânță.
Că

Nu cine trăiește mult știe multe, ci cine umblă mult învață multe.

Iar nu,

A lipsit d-acasă doi ani și s-a-ntors cu doi bani.

Că

Fierul care nu să-ntrebuițează ruginește.

Prin urmare și răul rămâne:

Om bătrân și cu minte de copil.

Adică:

Vrabia e totdeauna pui.

Că

Copilul ce vede cu ochii cere.

El este:

Vino, tată, să-ți arăt pe mama.

Și

Mintea lui nu plătește o ceapă degerată.

Că

Pomul dacă-mbătrânește,

Pune-i paie și-l pârlăște.

Și

Calul bătrân, un maestru

Nu-l poți învăța-n buiestru.

Și

Armăsarul când îmbătrânește

La râșniță-ajunge de râșnește.

Că

Și măgarul e bătrân, dar îl încalecă copiii.

Însă

Lupul când îmbătrânește, toate javrele îl latră.

Că

Valea e tot aia, dar nu e poteca aia.

Și

Dacă la patruzeci n-am putut, la optzeci ce o să poci?!

D-aci-nainte sapa și lopata.

Și

Viață cârpită cu ață.

Că

Vorbește cu dușii după lume.

Totdeauna

Șade, dormitează

Și deștept visează.

Când îl întrebi, îți răspunde:

Curând și degrabă, a treia zi după înfierbințeală.

Căci e

Cu un picior în groapă și cu altul afară.

Și

N-a apucat să-i iasă sufletul și-îi dă cu “Dumnezeu să-l ierte”.

Își cheamă singur moartea:

Treci, zi, treci, noapte, apropie-te, moarte.

Dar

Omul cât să-mbătrânească tot cere să mai trăiască.

Un sărac bătrân cu totul, cocoșat, încovoiat,

Abia umbla pe picioare, de moarte fiind uitat,

Plecă odată-n pădure să-și adune uscături,

Vârfuri de lemne tăiete și de vânt dărămături;

După ce cu osteneală alergă, își adună,

Și după ce în spinare cu dânsle se-ncroșnă,

Când a vrut să se ardice, se plecă, se opinti,
Dar părându-i-se grele, pe spate jos se trânti;
Se mai opinti o dată, ș-încă de câteva ori,
Și degeabă, n-avea cine să-l scoale de subsiori;
El atuncea cu oftare începu a se ruga,
Zicând: — Moarte, moarte, vino!

Cum și altele-ndruga.

Moartea nefiind departe, numele-și cum auzi,
Ca-ntr-o clipă-n acea oară la dânsul se rezezi
Și îl întrebă să-i spuie că pentru ce l-a chemat,
Iar el văzând-o grozavă îi răspunse cu oftat,
Zicându-i:
— Mă iartă, mamă! și de-i vrea să te supui,
Fă bine și mă ardică, mână d-ajutor să-mi pui,
Că, cum vezi, neam de om nu e aci într-acest ocol,
Ca să vie să-mi ajute cu lemnele să mă scol!

Asta e asta,

Stau să-i pice potcoavele și tot cere să mai trăiască.

Dar însă,

Moartea nu vine la om atuncea când o cheamă,
Ci aleargă la dânsul, de ea când nu-i e teamă.

De aceea,

Cine sapă groapa altuia, intră el întâi într-însa.

Că

Mai multe sunt piei de miei decât de oi bătrâne.

E știut că

Tot omul are și moarte și viață.

Cum zice un proverb:

N-am omorât eu pe tata și pe mama, ci au murit că n-au avut zile.

Și

Tot omul trăiește pentru sine.

Cu toate acestea,

Cinstește pe bătrâni, căci și tu poți fi bătrân.

Și

Bătrânețele nu vin singure, ci cu multe nevoi.

În sfârșit trebuie a ști că

Științele sunt uși, iar cheile lor sunt cercetările.

Și

Omul la tinerețe trebuie să se păzească de desfrânare,

La bărbăție de trândăvie și la bătrânețe de filarghirie

(iubire de argint).

După toate acestea,

Sfătuiește-te cu cel mic și cu cel mai mare și pe urmă hotărăște tu însuși.